

2004ko uztailearen 25a
LXVII. urtea
1.954 zenbakia
3,20 euro

2012an telebista digitala izango da

ARGIA

Euskal espioiak

- 1942an sortu zen euskal zerbitzu sekretu independentea
- Emakumeek pisu handia izan dute espioitzan
- Euskara kode sekretua izan da etsaia nahasteko

PIRMIN TREKU

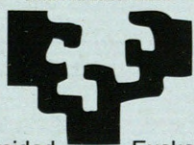
Munduko balet dantzari onenetakoa izandakoa
“Erdipurdi dantzatu baino, nahiago izan nuen utzi”

EGAN

Euskal Literatur Aldizkaria

eman ta zabal zazu

Universidad
del País Vasco

Euskal Herriko
Unibertsitatea

10 beka

EGAN euskal literatur aldizkariak
EUSKAL HERRIKO UNIBERTSITATEAREKIN batera
10 beka eskaintzen ditu
2004 Uda Ikastaroetarako

● Abuztuak 19 eta 20

HONELA IDAZTEN DUT LIBURU BAT
Zuzendaria: Bernardo Atxaga

● Irailak 1/3

**HAUR ETA GAZTE LITERATURA
MILURTEKO BERRIAN**
Zuzendaria: Mari Jose Olaziregi

Harpide bazara, eskatu ikastaro hauetarako beka: 10 bakoitzeko.

Nahi baduzu, eskatu biak. Eskariak eskaintzak baino gehiago badira, ZOZKETA egingo dugu.

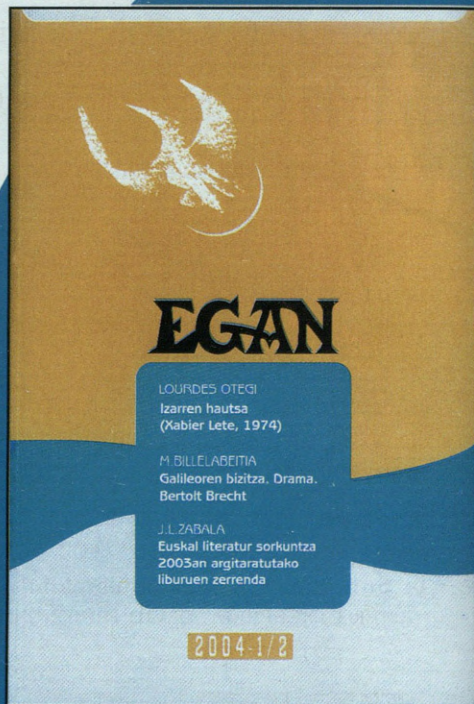
Harpide ez bazara, egin zaitetz harpide eta eskatzeko eskubidea izango duzu.

Beka eskatzeko epe berezia
Abuztuak 13

Gure helbidea: **EGAN literatur aldizkaria**

Peña y Goñi, 5-2 • DONOSTIA 20002

Tel. 943 28 55 77 • Faxe 943 27 25 74

EGAN literatur aldizkariaren
ale berria argitaratu dugu.

Ezagutu nahi duzu?

Eska ezazu bat doan

Ondo irakurri duzu: **DOAN**

EGAN

asteko gaia

- Euskal espioien zantzuak.

MIKEL ASURMENDI

4

pertsonea

- Pirmin Treku: "Konpainia on bat ikusita ezinezkoa da baleta ez gustatzea". A. ARZALLUS 10

iritziaren leihoa

- Gora Pro Nobis: ASISKO URMENETA 16

- Kotxe katalogoa. JOXE MARI OSTOLAZA 17

- Bakailaoak ere bere denbora behar du. MARTIN ARANBURU 18

- Txillardegia: 75 urte. X. MENDIGUREN ELIZEGI 19

- Luparekin: Xantaiak. JUAN MARI ARREGI 20

- Txandan: Gabriel Arestiren etxea. K. LANDA 21

- Hiruko txikian: Antonio Camacho. JOXE MARI OSTOLAZA 21

- Oihartzunak. 22

erdiko kaiera

- Augustin Zubikarai idazle oparoari agur. ONINTZA IRURETA 23

- Akauzazte: Esperimentazioa bidaide. JON GURRUTXAGA 27

- Teresaren salbazioa. IZASKUN JAUREGI 29

- Ezpalak: KATIXA GARATE 30

- Argitalpenak: Fernando Morillori galdezka. PILAR IPARRAGIRRE 32

- Denbora-pasak 34

- Nagoen lekutik: Das Baskenland in München. JOSU IZTUETA 36

- Ihesi: Bizkaia soineko berriez jantzirik. INIGO TXINTXURRETA 38

- Makina bat kontu. JABIER AGIRRE, JAKOBA ERREKONDO, JOXERRA AIZPURUA 42

- Sukaldean: Atuna tipularekin. HASIER ETXEBERRIA/DAVID DE JORGE 44

Jabetza: Komunikazio Biziagoa, S.A.L. Lehendakaria: Joxe Mari Irazusta. Zuzendaria: Xabier Letona. Zuzendaritzaren albokoa: Pello Zubiria. Idazkaritza Teknikoa: Ixabel Bereziartua. Produzioa: Berdaitz Goia. Erredakzioa: Mikel Asurmendi, Estibx Eizaguirre, Katixa Garate, Nagore Irazustabarrena, Onintza Irureta, Izaskun Jauregi. Argazkilaria: Dani Blanco. Sustapena: Kike Amonaritz. Harpidetza: Aratz Aranburu. Argitalpenak: Bego Zuza. Bezeroen harrera: Olatz Korta. Publizitatea: Inigo Txintxurreta, Aloña Sorluze. Administrazioa: Marijo Aiertza, Mari Karmen Loiarde. HELBIDEAK: Gipuzkoa: Industrialdea, 15. 20160 Lasarte-Oria. Tel: 943 371545. Faxak: 943 373403 (erredakzioa), 943 361048 (komertziala). Lapurdi, Nafarroa Beherea eta Zuberoa: Xalbardin baita. 64122 Urruña. Tel: 559 476000. Faxa: 559 476001. Nafarroa: Gazteluko Plaza 44, 3 eskuina. 31001 Iruñea. Tel: 948 222285. POSTA ELEKTRONIKOA. Erredakzioa: kazeta@argia.com. Komertziala: komertzial@argia.com. Interneten: www.argia.com. Lege gordailua: NA 80-1963. ISSN: 0213-909X. Batzorde parekidea: 72562 E. Inprimategia: Antza S.A.L. Informatika: Adur Software Productions. S.Koop. Elk. Urtebeteko harpidetza. Hego Euskal Herria: 118 euro. Ipar Euskal Herria: 143 euro. Espainia: 118 euro. Beste atzerriak: 150 euro. Airez: 235 euro. Komunikazio Biziagoa S.A.L. Ametzagaitza Taldeko partaidea da.

Azala: Antza. Azaleko argazkia: Dani Blanco.

Euskal espioitza eta zerbitzu sekretuen arrastoak miatu ditugu. Uste dezakezunaren aurka, euskaldunak ere espioitza ibili dira historia eta munduan barrena. Espioiek sekretuak eurekin hilobiratzen dituzte, eta ez da erraza arrastoen sakonetara iristen. Guk arrastoen jarriko zaitugu eta zuk aztarna berriak bilatu. 4

Euskal espioitza

Luparekin

Juan Mari
Arregi
20

Nagoen lekutik

Josu Iztueta
36

TELEBISTA
DIGITALA

Laster zure etxean

2012rako telebista analogiko-tik digitalera pasatuko gara. Kalitate hobea izango dugu, eskaintza zabalagoa... Ordea, etxeko telebistari deskodetzaile jarri beharko diogu edo berria erosi. Baina telebista etxeak prest al daude aldaketa horretarako? 45

Pirmin Treku

Gorputzaren poeta

Pausoz-pauso munduko antzokirik handienak zapaldu ditu, konpainia onenekin. Baletan haste-rako bazekien puntakoa izango zela. Azken jautzian erabaki zuen, lesio-enganatik erdipurdiko izan baino nahiago zuela bes-teei irakastea. 10

gaiak

- Telebista digitalak 2012an etxeko telebista ordezkatzuko dizu. ELISABETH POMBO 45

termometroa

- Herritarrek neurritik egindako esamoldeak. ALOÑA IPINTZA 50
- Kredituen hirulaurdena etxebizitza erosteko. DANIEL UDALAITZ 52
- Bero-beroan 54
- Net Hurbil: Aljeriak lo zirudien ekaitz bezperan duela 50 urte. PELLO ZUBIRIA 56

azkena

- Artzain ala ardi? INAKI MURUA 58

euskal Espioien • ASTEKO GAIA • zantzuak

Errealitatea iritsi ezina bada, are iritsi ezinagoak dira sekretupeko aferak. Aurtengo martxoaren 12an Madril izandako atentatuaren inguruko gorabeherak, Espainiako CINen -Centro de Inteligencia Nacional- txostenek diotenaren arabera ebatziko omen dira.

Gertakari politikoak argitzeko berrogeita hamar urte iragan behar omen dute, ordea. Denbora hori iraganda ere, gauza asko ez da haatik inoiz argitzera iristen. Espainiako Gerra Zibila eta II. Mundu Gerra abiapuntu hartu eta espioitzaz edota zerbitzu sekretuei buruzko erreportajea burutu dugu. Kazetari, historiagile eta idazleen arrastoan ibiliko gara lantegi ilun eta misterioitsu honetan barrena.

MIKEL ASURMENDI

ESPIOITZA GIZAKION EZAUGARRIA DA.

Merkatal harremanak nahiz maitasun kontuak tarteko direlarik elkar zelatatzen dugu gizakiok. Gertaera politikoen atzean estatuko zerbitzu sekretuak omen dabilta, bestalde. Euskal espioitzaren historian 1936ko aurretiko eta geroztiko garaiak bereizi daitezke. Ordura arte espioi gehienak Espainiako eta Frantziako estatuentzat aritu ziren. 1936ko Gerra Zibilaren ostean, Eusko Jaurlaritzaren lehen euskal agenteak sortu ziren. Funtsean baina, AEBko zerbitzu sekretuen agindupean aritu bide ziren.

SVIPren sorrera Gerra Zibilean

SVIP -Informazio eta Propagandarako Euskal Zerbitzua- deritzana 1936ko abuztuan sortu zen, EAJren eskutik eta BBBko presidente Juan Ajuriagerra eragile nagusia izaki. Ajuriagerrak EBBko eta GBBko presidente Doroteo Ziaurritzen sostengua izan zuen. Euskal zerbitzuaren lehen zeregina Euskadi leialaren eta Euskal Herria kontinentalaren arteko lotura ziurtatzea

izan zen. Ipar Euskal Herrian ari ziren agente frankisten kontrola burutzen zuten: "Logikoa denez, lehen agenteak amateurak ziren: Irungo aduanetan ari ziren Pepe eta Juan Jose Mitxelena eta Gabriel eta Ramon Agesta Irastortza anaiak. Hauekin batera, Pasaiaiko Candido Etxeberria telegrafista profesionala aritu omen zen", esan digu Koldo San Sebastian kazetariak.

1936ko urriaz geroztik, SVIP delakoa Eusko Jaurlaritzako lehendakaritzaren eskura pasa zen, Anton Irala idazkari nagusia zelarik. SVIPren arduradun politikoa Jose Maria Lasarte Arana donostiarra izan zen. Abokatua eta diputatua zen Madril. Pepe Mitxelena zen operazioen buru. SVIPren antolakuntza hobetuz joan zen eta Periko Beitia, Koki Zarranz eta Pablo Beldarrain -gudarien komandantea- agente berriak bilakatu ziren. Euskal zerbitzua profesionalizatuz joan ahala, bere agenteak Espainiako SIM -Servicio de Información Militar- errepublikarrarekin eta Frantziako Deuxieme Bureau-rekin (DB) jardun ziren.

II. Mundu Gerra

II. Mundu Gerrak eztanda egin zuenean, Espainiako espetxeen eta Iparraldearen arteko lotura lana burutzen

zuten SVIPko agenteek; "Alava sarea"ren baitan, bereziki. Italiako Gezi Beltza eta Condor Legioari buruzko informazioa bildu zuten, baita urpekuntzi alemanen baseei buruzkoa ere. "Alava sare"ko agenteak Jose Maria Lasarte Aranaren esanetara aritu ziren Hegoaldean —edo barrualdean—, 1940an poliziak sarea desartikulatatu zuen arte —1943an, sareari izena eman zion Luis Alava fusilatu zuten—.

Naziek Frantzia inbaditu zutenean, SVIPko agente gehienak Gurs-eko kontzentrazio esparruan sartu zituzten. Beste batzuek Ingalaterrara ihes egin zuten. Mitxelena eta Lasarte Iparramerikara joan eta klandestinitatean sartu ziren. Harrezkero, SVIPk Europa eta AEBen arteko harremanak Deuxieme Bureau-ren (DB) bitartez lotu zituen.

1941ean, SVIPen berrantolaketa barrualdean Flavio Ajuriagerraren bitartez burutu zen, Britainiar zerbitzuko Arthur Patrick Dye-
rrekin kontaktua lortu ondoren. Urte bereko abuztuan, barrualdeko EAJko EBBko Jesus Solau-
nek, espetxetik

atera berri, Pepe Mitxelenarekin hartu zuen berriro kontaktua. 1942ko amaieran, euskal erresistentziako kideen eta AEBetan zeuden iheslarien arteko harremanak egonkortu egin ziren. OSS —CIAren aurretiko agentzia— erakundearekin harremanak Earl Fuller eta James Noelen bidez gauzatu omen ziren. Lehenak Bilboko kontsulatuan ziharduen.

Zerbitzu sekretuak AEBetan

1936tik 1939ra bitartean, Eusko Jaurlaritzak bi ordezkaritza nagusiak sortu zituen New York

Euskal espioen hainbat jarduera (1939-1947)

AEBETAN. Latinoamerikako mundu katolikoan propaganda lana burutu zuten. Bertan, ideia nazi-faxistak oso hedatuta zeuden Consejo de la Hispanidad —frankisten eta falangisten habia— delakoaren baitan. Euskal agenteak Latinoamerikako bulego belgikarrek aritu ziren batez ere. Halaber, bandera espainola zeramaten ontzien kontrabandoa —diamanteak, platinoa, kokaina...— kontrolatu zuten. Inguru haietan, frankismoaren diplomatikoak mugitzen ziren, horietako asko euskaldun jatorrikoak: Churruca —Peruko enbaxadorea eta Hernaniko Zabalaga etxaldearen jabea, egun Chillida Leku dena—, Lojendi, Dangroniz...

Itsasontzi haietan bidaiatzen zuten agente falangista eta nazien segimendua eta kontrola burutu zuten, baita haien espioitzaren kontrako sabotajeak egin ere. II. Mundu Gerra amaitu ostean eta gerra hotza hasi zenean, exiliatu nazi eta komunisten kontrola burutu zuten. Euskal erbestera gehienak, sozialistak barne, militante antikomunistak omen ziren.

EUROPA ETA EUSKADIN. Militarren informazioa eskuratzen eta merkataritza kontrolatzen jardun zuten. Muga-pasabideak zelatatzeaz batera, mugako kontrabandoa babesten zuten. Frantzia sartu zituzten milioi bat libera frantsesen operazioan parte hartu zuten. Gerra amaitu ostean, ekintza honek gorabehera handiak eragin zituen Frantziako Ogasunean. Operazio honetako arduraduna Matias Anoz izan zen. Iruñeko Casa Marcellinoren jabea eta kontrabandista ospetsua. Beste operazio batean, Manolo Zulai-
ka euskal agenteak pintore flamenkoen margoak aurkitu zituen Bilboko depositu frankoan. Gerora, Goering konpainiaren bitartez AEBra bidali zituzten.

AGENTEAK ETA ALDERDI POLITIKOAK. Gerra Zibilean eta II. Mundu Gerran aritutako SVIPko —Informazio eta Propagandarako Euskal Zerbitzua— agente eta espioi gehienak jeltzaleak ziren. Hala ere, Aldasoro errepublikarra, Manu de la Sota Jagi-Jagikoa, ANV-EAeko eta ELAko Bastera eta PSOEko Andres Prieto agentea ere nabarmendu ziren. Hauen artean, New Yorken bizi den Mario Salegik ospe handia hartu du azken urteetan. Mario Salegi talde multinazional berezietako kidea izan zen, eta Grezia eta Italian komunisten aurka borrokatu zuen.

eta Buenos Airesen. Mexiko, Kuba, Errepublikak Dominikarra eta Venezuelan zeuden azpiordezkariak. 1941ean, British Security Coordination zeritzana eratu zen New Yorken. OSSeko Bill Ross-Smith agente australiarrek Eusko Jaurlaritzaren ordezkari Manu de la Sotarekin kontaktua bermatu zuen. Ralph Steppenson arduratu zen horretaz, FBIrekin kolaboratzeaz gain, OSSren antolaketa aritu zen W. Donovanen laguntzari esker. Harrez gero, halaber, euskal eta britainiar zerbitzuak elkarrekin hasi ziren kolaboratzen.

1942an, Jose Antonio Agirre lehendakariak, Anton Irala eta J. M. Lasarterekin batera, euskaldunen zerbitzu sekretu propioa eta independentea sortu zuen BSC —Britainia Handiko Zerbitzu Sekretuak— eta OSSen laguntzarekin. Lasarte izan zen lehen arduraduna. Iralak AEBko zerbitzuen ardura hartu zuen eta Ramon de la Sotak Argentinakoena. Ramon de la Sota, Manu de la

Mikel Rodriguez, *Espías Vascos* liburuaren egilea
«Espioi liluragarriena eta literaturarako iradokitzailea Marga d'Andurain izan zen»

Zein dira espioi baten ezaugarriak?

Denetarik dago, futbol talde orekatu batean bezala. Jokaldi apartak egiten dituzten izarrak eta lan gogorra egiten duten peoiak daude. Izan ere, *femme fatale* espioiaren figura edota enbaxadetan kodigoak lapurtzen dituzten espezialisten ondoan, informazioa bildu eta aztertzen duten espioen lana dago. Hauek ez dira ikusgarriak, baina zortzi

ordu ematen dituzte egunero prentsa eta txostenak irakurtzen. Dokumentazio biltzaileak eta akziozko espioiak daude, beraz.

Nor nabarmenduko zenuke euskal espioen historian?

Emakumeak bereziki, beren historia gizonezkoena baino ilunago pasa izan delako-edo. Gerra Zibilean espainiar militarrek Bizkaia konkistatu zutenean eta Eusko Jaurilaritzaren espioitza sarea berrantolatu behar izan zenean, gizonezkoek uko egin zioten lan horri. Lau izan ziren sarearen oinarria ehundu zutenak: Tere Verdes, Delia Lauroba, Bitxori Etxeberria eta Itziar Mujika. 1941ean, sarea desartikulatu zenean heriotz zigorrera kondenatu zituzten.

Euskal emakumeak buruzko topikoak hausten dituzten hainbat pasadizo badaude gainera: II. Mundu Gerran alemanek *Royal Navy* delakoaren sekretuak iradokiko zituen seduzitzaile bat bilatu zuten, baina ez zuten Moulin Rougeko, Karibeko dantzari bat edota kondesa errusiar bat bilatu, Bilboko Botxoko dantzari bat baizik: Aurora de Bilbao.

Espioi liluragarriena eta literaturarako iradokitzailea Marga d'Andurain izan zen, hala ere —bere etxea Zuberora eta Baxenafarroako mugan dago—. Ekialde, Europa eta Afrikan ibili zen XX. mendearen lehen erdian. La Mécán sartzen saiatu zen lehen emakume espioia dugu. Interpolek lehen etsai publikotzat jo zuen. Ramona de Arregi, Erronkariko Gabriela, Maurina Aldekoa dira historiako beste euskal espioi ospetsu eta saiatuak.

Espioitzan zure arreta bereganatu duen zerbait?

Gauza askok. Adibidez, espioitza eta euskararen arteko harremana. Simancaseko Gerra artxiboan XVI. mendeko txosten asko dago, horietako batzuk Biarnoko espioiei buruzkoak. Felipe II. Erregearen agenteek gaztelaniaz jakin arren, txostenak euskaraz bidaltzen zituzten. XVIII. mendean, Carlos III. ren agenteek euskara kode sekretu gisa zerabilten. Euskarazko hitzak zerabiltzaten, toponimoak zirelakoan, baita izen propioak alemanezko eskutitzen artean ere. II. Mundu Gerran, AEBetako Marinetako Transmisio taldeko euskaldunek japoniarrek zoratu zituzten euskara zela medio. Jose Maria Aznaren aitona FBk bere telefono deiak kontrolatzen zituela sumatzen zuelarik, euskaraz aritzen zen. Alferrik ordea, FBIn euskaldunak bazeuden-eta.

Sotaren iloba, *Marines* delakoetan aritu zen. Britainiar eta iparramerikarren X Camp (Kanada) deituan trebatu zen espioitza lanetarako.

1943an, Agirrek Amerika, Europa eta Euskadiko zerbitzu sekretu guztien kontrol politikoa bere gain hartu zuen. Eusko Jaurilaritzaren Kontseilu Ordezkaritza —Erresistentzia Batzordea ere deitua— sortu zen Euskadin. Rezola, Bastera, Zugadi eta Aristizabal ziren kontseiluko presidenteak eta zerbitzu sekretuetako buruak. Erabaki honek erakundearen ardura nagusia izan

Argazkian, espioiek beren mezuak igortzeko erabili ohi zuten tramankulua.

zuen EAJri protagonismoa kendu omen zion.

1939tik 1946ra bitartean, SVIPren ardura-dunak AEBan Manu de la Sota eta Anton de Irala izan ziren. Mexikon Jesus Aldamiz-Etxebarria, Telesforo Monzon, Miguel Jose Garmendia eta Jose Luis Irisarri. Kuban Jose Luis Garai. Errepublika Dominikarrean Eusebio Irujo eta Jesus Galindez. Venezuelan Olazabal eta Jose Mari Garate. Txilen Zarranza eta Franco Gorritxo. Uruguain Bingen Ametzaga. Argentinan R. M. Aldasoro, Jose Maria Lasarte eta Ramon de la Sota.

Agirrek ez zuen britainiarrengan konfiantzarik, hala ere: "Britainiarrek Francori joko bikoitza egiten ziotela uste zuen Agirrek. Gainera iparramerikarrek ez bezala, hauek ez zituzten bere agenteen aktibitateen kostuak finantzatzen", esan digu Koldo San Sebastian kazetariak. Iparramerikarrek euskal erresistentzia diruz laguntzen zuten barrualdean. Txomin Letamendi euskal agentea eta bitartekaria Venezuelatik Euskadira diru fondoak zeramatzala atxilotu zuten, torturatu eta hil.

Agirre eta Galindez

Mikel Rodriguez historiagileak honela dio Jose Antonio Agirre lehendakariak: "Euskal zerbitzu sekretuen bultzatzaile eta buruzagi nagusia izan zen. 1944an Eusko Jaurilaritzak hartu zuen joera 'antikomunista' ren arduradun nagusia bera izan zen. Sobietar Batasun ohiaren aurkako borrokan, euskal agenteak CIAren alboan aritu ziren". Agirrek Ricardo Nalda agentea —agenteak berak kontatuta omen daki Rodriguezek— Budapest-era bidali zuen CIAren espioitza lanak egitera: "Euskaldunek ez zuten deusik jokoan gerra horretan. Jokoan sartu eta

Urtubia espioiaren mezua

Urtubia espioi andereak —Felipe II.aren agentea eta Biarnoko Liga Katolikoko kidea—, duela 400 urte flota ingelesaren mugimenduez igorritako mezua:

"Jauna: erezebitou dout zure senoriarren carta conserba ordenariocouequin batean, non ezcouac apazen baitizquizut mila bider nitzas douen coudadoas. Nic escribiteus geros emen dabilan beria da armadaren erdia jouan dela Indietaco flotaren bidera eta beste erdia Barzalona jouan dela. Besteric es ta dino denic gastigazera zure senoriary eta gledizen nais serbizar humblea".

galdu egin zuten, ordea. Washingtonek ez zuen sekula agente euskaldunen lana eskertu. Eusko Jaurlaritza eta EAJ finantzatu baino ez zuten egin. Bere interesako, jakina".

Euskal agenteen artean Jesus Galindez desagertuaren kasua dago, egundo argitu gabe. Mikel Rodriguez idazlearen ustez, ezin da baieztatu Galindez zerbitzu espainiarrek edo CIAk garbitu zutenik. Galindez iparramerikarren agentea zen eta komunistak zelatzen espezialdua: "Washington oso pozik zegoen bere lanarekin. Nire ustez, Trujillo hil zuen. Errepublikan bananero bateko diktadore bati ezin zaio sasiko seme bat duela esan, eta Galindezek hori esan zion. Horrek markatu zuen bere patua".

Expediente Vasco. CIA y FBI en Euskal Herria liburuaren egile Iñaki Egaña AEBko zerbitzu sekretuen informazioaren arrastoan ibilia da. Galindez aferaren inguruan hiru protagonista nagusi daude, bere ustez: "Trujillo, CIA, eta Francoren zerbitzuak. Galindezen gorpua ez da azaldu eta ez da inoiz azalduko". Hausnarketa gehienak eginak daudela dirudi, hala ere. Liburu honetan, zerbitzu sekretuen inguruan desagertu zen beste ustezko agente baten kasua ere aipatzen da. Manuel de Dios Unanuerena, euskal jatorrikoa eta New Yorkeko kazeta inportante baten zuzendaria. Agente bikoitza izan zela esan da. Iñaki Egaña honela ikusi du afera hau: "Dakigun bakarra da Caliko Kartela eta CIAren arteko loturak aztertzen ari zela akabatu egin zutela 1992an". Caliko Kartelak Manuel de Dios Unanue akabatzea erabaki zuen edo ez, argitzeke dago. Haatik, CIAk zer ikusia izan ote zuen susmoak daude.

Euskal espioitza eta zerbitzu sekretuak

SOE britainiarren espioi bat. Agente britainiarrak gehiago nabarmendu ziren idazle gisa espioitzan baino. Espioi eraginkorrenak, berriz, sobietarrak (KGB) izan dira. Ideologikoki eta teknikoki ondo prestatuak eta sakrifizio handikoak ziren.

Mario Salegi espioia

Mario Salegi II. Mundu Gerran borrokatu zuen euskal espioi bakarrenetarikoa bat da. Iñaki Egaña bera ezagutzeko parada izan du: "Mario Salegik, garai hartan espioitzan ibilitako beste jende askok bezala, errealitatearen zati bat konstatzen du. Beste zatia berarekin batera joango da hilobira". Iñaki Egaña duela bi hilabete egon zen Mario Salegirekin New Yorken, eta honela esan omen zion Salegiri: "Gauza batzuk kontatu dituzu, baina beste asko isilpean gorde...". Mario Salegik "gera ondorengo garaia oso latza izan zela eta gauza guztiak ezin direla kontatu" erantzun zion Iñaki Egañari.

Gerra hotzaren amaierak ez ditu espioitza sareak desagerrarazi, hala ere. Espainiako CNIk base bat omen du Gasteizen eta azpiordezkari-tzak Donostian, Iruñean eta Bilbon. Ertzaintza sortu zuen nukleoa Eusko Jaurlaritzaren antzinako zerbitzu sekretuetan jardun zutenen ondorengoak omen ziren. Ertzaintza sortuz geroztik, Espainiako eta Frantziako zerbitzu sekretuak ziur bere gainean daudela. Baita gure inguruan ere bai. Azti ibili, beraz, espioiak guztion urratsen atzean dabilta-eta. ■

BUNGALOWAK ALOKAIRUAN

**Aritzaleku
kanpina**

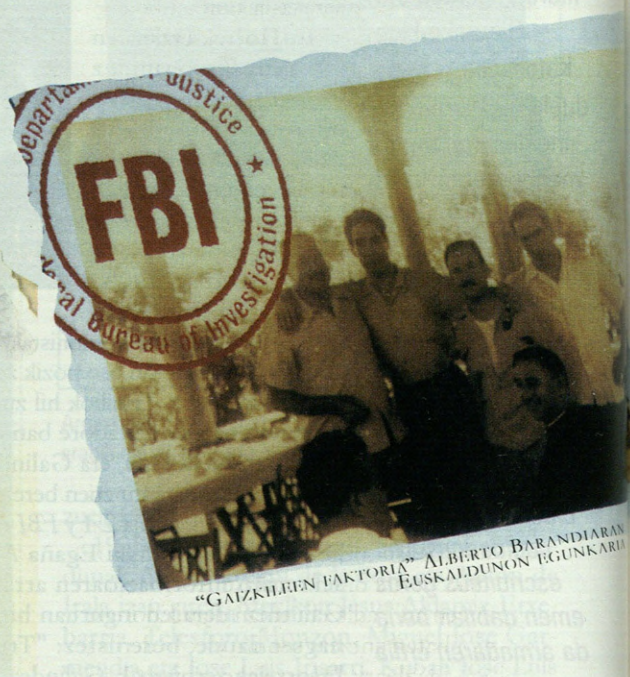
San Pedro z/g. 31291 LERATE (Nafarroa)

Tfnoa./Faxa: 948 39 50 64
e-posta: aritzaleku@net-way.net
www.aritzaleku.com

Allozko urtegi hainbat jarduerak egin ahal izanen dituzu, esaterako, bela. Horretan ikasi edo aritu nahi baduzu, Nafarroako Bela Eskolaren zerbitzuak izanen dituzu.

Espioiek hilobira daramatzate sekretuak

ERNEST HEMINGWAY (1899-1961) FBIz trufatu zen espioia bezala deskribatzen du Guillermo Calleja idazleak. Hemingway idazle bizi-zaletzat jotzen du eta -balizko espioitza fantastiko baten aitzakian- AEBko zerbitzu sekretuak limurtu zituela dio. Ordainetan, bere arrain-ontziaren gasolina musutruk eskuratzen zuen. Alberto Barandiaran idazleak bestela idatzi du *Gaizkileen faktoria* liburuan. Ernest Hemingwayk Kuban euskaldunekin izan zuen harremana eta elkarrekin burutu bide zuten espioitza du hizpide: "Nire liburua kronika nobelatua da. Liburuaren oinarria benetakoa da, hala ere. Datu errealak eta nire ekarpenak argi bereizten saiatu nintzen. Alegia, Hemingwayk -hainbat euskaldunen laguntzaz- bere barkua erabili zuela AEBrentzat espioitza lanak egiteko", azaldu digu kazetari nafarrak.

Euskal Herrian ez da orain gutxi arte jakin Hemingway AEBko agente sekretua izan zela eta urpekari naziak Kuban zelatatu zituela. Iparramerikarrentzat gauza ezagunagoa zen, ordea. Garai hartan CIA ez zen existitzen, aldiz, FBI oso indartsua zen. Hemingway idazlea, Pako Garai, Juan Duñabeitia, Patxi Ibarluzea eta Andres Untzain euskaldunak, besteak beste, AEBko zerbitzu sekretuentzat aritu bide ziren.

Gaizkileen Faktoria eta Hemingway eta euskaldunak zerbitzu sekretuetan liburuaren arrastoan ibili gara.

II. Mundu Gerraren urteetan erbesteko Jaurlaritzaren eta FBIren arteko harremanari buruzko datuak daude haietan. Alberto Barandiaran eta Edorta Jimenez egileekin mintzatu gara.

Alberto Barandiaranek Espainiako gerra zibilaren ostean Hemingway idazleak euskaldunekin izan zituen harremanak kontatzeko asmoz idatzi zuen liburua. Kazetari iruindarrak ez zekien espioitza egin zuenik ere. Hemingway-en espioitza lanak kasualitatez ezagutu zituen: "Euskaldunen artean denetarikoa zeuden Kuban. Gudari nazionalistak eta errepublikarrak. Pilotariak, bestalde. Nik ez dut jakin beren kabuz edo euskal instituzioren batek eskatuta kolaboratu ote zuten AEBko zerbitzu sekretuekin. Nire susmoa da ez zirela haien kabuz bakarrik ari, baina ezin dut baieztatu, ezta ukatu ere. Baliteke Eusko Jaurlaritzaren eta FBIren artean kontaktuak izatea, baina nik ez dut dokumenturik aurkitu".

Jose Antonio Agirre eta FBIren arteko harremana benetakoa izan zela esan dugu arestian. Barandiaranen ustez, ordea, errealtatea ez da inoiz kontatuko: "EAJk ez zuen kontatu eta ez du kontatuko. Ez zaio interesatzen. Gainera, espioitzan parte hartu zuten gero eta agente gutxiago gelditzen da, hiltzen ari dira. Gai hauen inguruan isiltasun paktu moduko bat dago". Bere aburuz, errealtatea ezagutzeko modu bakarra FBIren artxibo sekretuetan arakatzea litzateke.

Kuban zerbitzu sekretu iparramerikarrentzat zein lan mota egin zen zehazki jakitea zaila bada ere, *Gaizkileen faktoria* liburuak jakingura piztu zion Edorta Jimenez idazle mundakarrari. Bi urte eskaini zizkion ikertzeari eta *Hemingway eta euskaldunak zerbitzu sekretuetan* liburuaren ondut du: "Zerbi-

tzu sekretuen inguruan geratutakoa mentura moduko bat da. Euskaldunok ez daukagu gure imajinarioan espioitza edota antzekorik. Guk espioitza agente amerikarren edota britainiarren historian kokatu ohi ditugu. Txikitan komikiak edo tebeoak irakurriz elikatu genuen gure burua..."

Espioitza irudimen handiko gaia izan da beti Edorta Jimenezentzat, ia-ia fantastikoa. Baita batzuetan fikziozkoa ere. Horrek erakarri zuen bereziki. Edortak ez du deus fikzionatu, ordea. Kuban zeuden erbesteko euskaldunen gogoak eta asmoak aztertu ditu. Bere ustez, liburua II. Mundu Gerran zentratuta dago eta ez du inongo misteriorik. Liburuaren berrikuntza nagusia egileak aztertutako pertsonen aurrekariak dira. Liburua euskal erbesteratuen kronikatzat jotzen du idazleak. Jesus Galindezen bizitza ere aipatzen du: "Nire liburuak beste Galindez bat erakusten du, gaztarokoa. Beste inork ez du garai hori aztertu. Nik berealdikotzat jotzen dut, ordea".

Liburuaren azken partean, AEBk Francoren alde egin zutela kontatzen du Edorta Jimenezek. AEBak bi aldeekin jolastu zuela uste du berak: "Iparramerikarrek beti egin dute hori. Inperioak kanpoko edozein gerra zelatzeko premia dauka, beste estatuen nondik norakoak kontrolatzeko. Batek daki ez ote diren oraintxe Al Qaedaekin negoziatzen ari", aditzera eman digu Edortak.

Espioi baten antzera sentitu ez ote den itaundu diogu idazleari: "Horrelako zerbait badago beti. Datuak bilatzea detektibe lana egitea da eta askorentzat susmagarri bihurtzen zara. Kubara eta AEBra joan nintzen eta susmagarri gisa ikusi dut nire burua. Azkenean sentipen hori izan dut. Baina ni ez naiz espioia, eh!".

Liburuaren ikerketa inportanteetako bat Hemingway Madrilen espioitzan aritu ote zen aztertzea izan da. "Liburu honetan dena da egiazkoa, esaldi bat izan ezik. Galindezek eta Hemingwayek Madrilen elkar ikusi ote zuten zalantzan jartzen da. Ni, ordea, baiezkoan nago", dio Jimenezek. Gertakari asko geratu da historian argitu gabe eta are gehiago sekretupekoak badira. Eskuarki gertakari hauek 40 urtetara kontatzen direla esan digu. 40 urte luze joan

Espioitza eta zerbitzu sekretuak euskal literaturan

Espioitza eta zerbitzu sekretuen saio edo kronika liburuekin ez bazara guztiz gustura gelditu –hori baita normalena– euskal idazleek espioitzaren inguruan eginiko fikzioez osatu dezakezu zure imajinarioa. Xabier Gereño izan da genero beltza gehien landu duen euskal idazleetako bat. Bere nobeletan espioitzaren pasarte zirraragarriak daude. *Sabotaia*, *Setiatuak* edota *Konspiratzaileak* nobeletan aurkitu ditzakezu pasarte horietako batzuk. Alta bada, Jose Antonio Loidi Bizkarrondoren *Amabost egun Urgainen* nobela mugarria da euskal literatura garaikidean. Mariano Izeta idazle nafarrak eta zendu berri den Augustin Zubikarai idazle bizkaitarrak ere generoa landu zuten.

Gaur egunera etorrita, Josemari Velez de Mendizabal idazlearen *Yehuda* nobela –Kosme Zubia protagonista duenari– murgildu zaitezke espioitzaren suspensean. *Moskuko gerezia* eta *Samurai berria* tituluekin trilogia osatua du Aramaiko idazleak.

Euskal literaturako espioitza eta zerbitzu sekretuen pasarteak iragan mendeko II. Mundu Gerran eta Espainiako Gerra Zibilaren inguruan edo haien ondorengo garaietan giroturikoak dira, komunzki. Hona zenbait nobela interesgarriren izenak: Xabier Montoiaren *Blackout*. Naziak okupatutako Parisen girotua, Jean Etxegoien kazetaria protagonista izaki. Berriki, Fernando Morillo idazleak *Gloria Mundi* nobela zientzia eta espioitza uztartu ditu, *thriller* indartsua girotuz.

Mila Beldarrain idazleak *Enigma* nobela –gaztelaniaz– Irun eta Hendaia ditu kontakizunaren abiapuntu. Pat Robertson espioia ingelesa eta Izar kontrabandista euskalduna dira protagonistak. Jon Alonso idazleak *Hodei berdeak* nobela errealitatea eta fikzioa nahastu ditu, gure historiaren gogoeta eginez. Espioitzaren zantzuak ere aurkituko dituzu bertan. Azkenik, Alberto Ladrón Aranaren *Eguzki beltzaren sekretua* irakurri dezakezu. Espioitzako *thriller* klasikoa da, nazien garaiko Alemaniara eramango zaituena.

dira historiako pasarte hauek gertatu zirenetik, baina gauza asko dago oraindik argitzeko.

Esan bezala, ziur espioiak gure artean ari direla. Artean, hainbat idazle, errealitatea iritsi ezinik, fikzioa egiteko tentazioari helden dio. Gertatu denaren susmoak izaten dituzte, puzzle osoa ezin osaturik ordea, espioitza literatura bihurtzen dute. Hala ere, izan dira espioitzan jardundako idazleak: Koldo Mitxelena eta Andima Ibiñagabeitia, adibidez. ■

Hostal BERTIZ Ostaturia

San Juan 16, 31720 OIEREGI (NAFARROA)

Tel: 948 59 20 81

www.hostalbertiz.com

info@hostalbertiz.com

Pirmin Treku

«Konpainia on bat
ikusita ezinezkoa
da baleta ez
gustatzea»

Gerrak dantzan ibili zuen Pirmin. Buelta eta buelta Ingalaterran hartu zuen lur. Beste non-bait hartu izan balu, segur aski ez zen baletan hasi ere egingo. Baina hasi bazen hasi, urte gutxian Londreseko konpainiarik oneneko lehen dantzari izaterainoko jauzia eman zuen. Munduko antzokirik onenetan ibili zen saltoka, eta azkenean Portugalen jaitsi zen lurrera, irakasle. Azken jauziak Euskal Herrira itzuli du, Zarautza. Mezu bat dakar berekin: "Pena da ni bezalako bat hemen eduki eta ez baliatzea. Norbaitek nahiko banindu balet klaseak emateko, hementxe nago".

AMETS ARZALLUS

Argazkiak: Dani Blanco

Eliteko dantzaria izan zinen, balet akademia handi baten buru... Eta Euskal Herrian apenas ezagutzen zaituen jendeak.

Hemen ez dago balet kulturarik. Pentsa niri Euskal Herrira etortzean zer gertatzen zitzaidan. Herrira etorri eta jendeak agurtzerakoan galdetzen zidan, "kaixo, zer moduz Ingalaterran?". Eta gero, betikoa, "zer lan egiten duzu?" "Dantzaria naiz" -nik-. "Bai, baina zertan lan egiten duzu?".

Orain, Lucia Lakarra ezaguna da Euskal Herrian. Balet kultura garatzen ari den seinale?

Oraindik ere balet mundua txikiegia da hemen. Donostian badaude balet eskola onak, Miarritzen ere bada bat... Egia da Lucia Lakarra eta beste euskaldun batzuk badirela onak,

baina lastima da, formatzera kanpora atera behar izan dute, hemen ezinezkoa baita. Kur-saalera edo Maria Kristinara ere konpainia asko etortzen dira, baina asko kanpokoak, hemengo zerbait egon behar litzateke.

Jendeak ezagut zaitzan, gerrako umea izan zine-la esan behar aurrena.

Gerra zibilak Zarautzen harrapatu gintuen, eta anai-arrebak Bilbora joan ginen gurasoe-kin Eusko Jaurlaritzak prestatutako etxe handi batzuetara. Baina guretzat arriskutsue-gia zela eta urte bete baino gutxiagora, 1937an, Bilbotik Ingalaterrantz atera ginen. La Habana izeneko barku batean joan ginen 4.000 errefuxiatu, denak goseak. Oroitzen naiz itsasontzian behin pastela eman zigutela eta guk maletan gorde genuela, badaezpada, Ingalaterran gosca pasatuko genuenerako. Bi arrebak nirekin zihoazen, Elik hamabi urte zituen, Lorek bederatzi, eta nik zazpi. Haiek nik baino gehiago sufritu zuten, ni inozente bat nintzen. Oroitzen dut Bilbotik ateratzera-koan gurasoek Eliri nola esan zioten: "Orain zu zara bi hauen ama". Elik serio hartu zuen eta beti eskutik heltzen zigun, ez zigun uzten edonora joaten, berak zaindu gintuen.

Ingalaterran, aurrena Southamptonen eduki gintuzten, kanpamentu batean. Hiru hilabeteren ondoren Ingalaterrako kooperan-teen elkarte batek hartu eta Kent konderriko etxe batera eraman gintuen. Guretzat paradisu-ristea izan zen. Gainera, gerora Bigarren Mundu Gerrarekin juduak eta poloniarrek ere iritsi arren, gu izan ginen Ingalaterrara heldu ziren lehen errefuxiatuak. Nobedadea ginen eta jende asko joaten zen gu ikustera. Burdinen artetik begiratzen ziguten, ea nola-koak ote ginen espainiarrak, zoologikoko ani-maliei begiratzen zaien bezala. Igandetan familia ingelesak etortzen ziren eta haiekin tea hartzera, edo bazkaltzera gonbidatzen gintuzten.

Gurasoeekin nola komunikatzen zineten?

Astean behin-edo, eskutitz bat idazten genien. Uste dut Elik idazten zuela hiruen izenean, guk

Curriculum

- **JAIO:** Zarautzen, 1930ean.
- **Bizi:** Zarautzen.
- **BALET DANTZARIA**
- **PIRMIN TREKU PORTOKO (PORTUGAL) BALET AKADEMIAREN SORTZAILEA**

Ibilbidea

- Arte Ederrak ikasi zituen Londresen.
- Balet karrera egin zuen Londresen.
- Sadlers Wells Ballet -gero Royal Opera House bihurtu zena- konpainian jardun zuen dantzari.
- Munduko antzoki handienetan dantzatua da: Covent Garden (Londres), Metropolitan (New York), La Moné (Brusela)...
- Ondine filman parte hartu zuen 1957an.

Hizkuntzak

"Umetan, gerra etorri baino lehenago, euskaraz bakarrik egiten nuen. Gero Ingalaterrara eraman gintuztenean erabat ahaztu zitzaidan euskara eta haren ordezkari ingelesa sartu. Hamalau urterekin espainiar koloniar joan nintzenean gaztelera ikasi nuen, Portugalen portugesa, eta urtero Frantziara joaten nintzenaz, frantses zerbait ere badakit. Orain, Zarautzen bertan ere arrebeekin ingelesez hitz egiten dut, gainontzean gaztelera moldatzen naiz. Baina Lore arrebeak senararekin euskaraz hitz egiten du, senarra amorratua du horretan. Beraz, gure familiako bazkarietan hizkuntza guztiak nahasten dira, ingelesa, gaztelera, euskara..."

esan eta hark idatzi. Hori bai, ez zigun inoiz gaizki zegoen ezer esaten uzten, ezin genuen esan ez genuela ez libururik eta ez jostailurik. "Ez, hori ezin duzu jarri, bestela kezkatu egingo dira, zuk dena ongi doala esan." Beraz, gurasoek pentsatuko zuten gu izugarri ongi geundela. Tira, egia esan, materialki ez geunden gaizki, baina gurasoak falta zitzaizkigun, gurasoak eta goxotasuna.

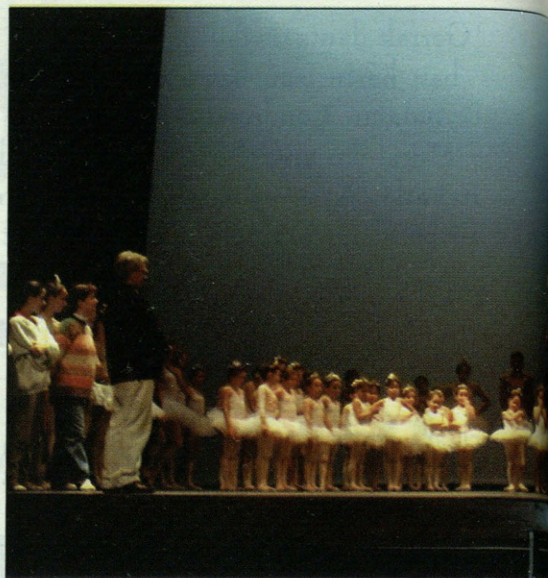
Gerra zibila gutxi ez balitz, gero Bigarren Mundu Gerra...

Bai, gu egon ginen lekutik oso ongi ikusten zen gerra, handik gertu baitzegoen Ingalaterrako armadaren armamentua ekoizten zen fabrika. Gainera, parez pare geneukan soldaduak ibiltzen ziren zelaia, eta han ikusten genituen soldaduak beren metraileta eta beren tanke. Niretzat hura Bilbora itzultzea bezala izan zen, eta beldurra pasa nuen.

Britz-a ere, bonbardaketa handia, Kenteko etxe hartatik bizi izan genuen. Londres hirigunea bonbardatu eta txikitua utzi zuten. Gu handik gertu geunden, eta oroitzen naiz kolegiotik atera beharrean ere izan ginela. Pentsa guretzat zer zen, Ingalaterrara errefuxiatu eraman gintuzten, kolegio hartara iritsi, eta kolegio hartatik berriz ere Canterburyra errefuxiatu beharra. Ondoren, gerra purian-purian zegoe-la, kolonia espainiarrera eraman ninduten, hamalau urterekin. Kolonia hartan ikasi nuen gaztelera.

Eta egun batean, kasualitatez, baleta deskubritu zenuen.

Bai, arte ederrak ikasten ari nintzela irakasle

batek Londresera baleta ikustera eraman gintuen. Ikusi eta segidan esan nuen: "Hauxe da nik egin nahi dudana." Txundituta gelditu nintzen, eta hainbestekoa izan zen txundimena, ez nuela baletan hasi arteko bakerik eman. Arte ederretako klaseetara joan beharrean, liburutegira joaten nintzen eta egun osoa han ematen nuen baletari buruzko liburuak irakurtzen. Hamabost urterekin baletan hasi nintzeneko, banekien baletaren historia guztia. Gainera liburutetan ikusten nituen argazkiak, eta nire oinei eta hankei begira, pentsatzen nuen: "Nire gorputza egokia da, nik ere egin nezake hau". Banekien egin nezakeela.

Esana duzu euskalduna zinela hartu zintuztela Londreseko konpainian.

Konpainiako zuzendaria irlandarra zen, Ninette De Valois, asko gustatzen zitzaion folklorea zen guztia, eta hark esan zuen ni interesgarria

Bertsoa

DOINUA:
ZER DA GAUR DONOSTIA

Behin dantzan ikasita
liburutetik
guztia eman duzu
gogo horrengatik
gero kolpetik utzi
zendula badakit
baina baztertu arren
lesioengatik
kendu al duzu dantza
desioetatik?

Aitor Mendiluze

Agurra entseatzen, Pirmin Trekuren aurrean. Trekuk aitortzen duenez, "landu ezean ez duzu zer eginik, eta egun osoan egin behar da lan. Behin bide bat aukeratutakoan beste guztia sakrifikatu behar da. Baletako karrera egiteko modu bakarra hori da".

Baletak jatorri euskalduna

"Balet klasikoak euskal dantzetan du bere jatorria. Luis XIV.a Nafarroako infantarekin ezkondu zen Donibane Lohitzunen, eta euskal dantzen jauziak eta urratsak berekin eraman zituzten Frantziara. Beraz, euskal dantzetatik sortu ziren baletaren posizioak. Gorteko maisuek mugimenduak garatu eta findu egin zituzten. Hortik sortu zen baleta".

izan nintekeela. Euskaldunak ikusiak zituen dantzan, eta pentsatu zuen "hau haiek bezalako baldin bada, balio du guretzat". Hala izan zen. Bestalde, hain gazte izanik nuen konbikzio horrek konbentzitu zituen denak. Ikusi zuten mutil hari nahi zuena egiten utzi behar zitzaioela, bestela alde egin edo zer edo zer egingo zuela.

Baina esan behar da nahiko bihurri eta menderakaitza ere banintzela, eta ez neukala baletak eskatzen duen diziplinarik. Bizitza librea eduki izan genuenez ordura arte, asko kosta zitzaidan puntualtasunera jartzea. Berandu hel-tzen nintzen klaseetara, eta De Valois-ren liburuan hala jartzen du: "Guregana datorren haur euskaldun honi kasu egitea erabaki dugu, bere dantzarako talentua leku guztietara berandu iristeko duen gaitasuna bezain handia baita". Hori piropo handi bat da niretzat.

Hamabi ordu pasatzen zenituzten egunero baletan. Hainbeste lan egin behar da baletako dantzari izateko?

Bai, landu ezean ez duzu zer eginik, eta egun osoan egin behar da lan. Behin bide bat aukera-

tutakoan beste guztia sakrifikatu behar da. Baletako karrera egiteko modu bakarra hori da. Zeren eta baletaren errepertorioa oso zabala da, milaka pauso ditu, eta denak jakin behar dira.

Eta behin profesional egindakoa, nolakoak dira dantzari baten egunak?

Konpainian, goizeko hamarretan hasten genituen klaseak, ordu bata aldera jateko ordua izaten zen, eta arratsaldeko lauak eta erdiak edo bostetan antzokira joaten ginen ikuskizuna prestatzera. Ikuskizuna zazpietan hasten zen, eta bukatu berriz, gaueko hamarrak eta erdiak aldera. Ondoren afaldu, eta gauerdia baino lehen oheratzea komeni zen. Larunbata izanez gero, agian atera eta parranda pixka bat egingo genuen, baina askotan ez genezakeen egin, biharamun goizeko hamarretan klasean behar genuelako. Horrela egunero. Jirak egiten genituenean, berriz, are gogorragoa zen.

Egunero izaten zenituzten jende aurrekoak?

Bai, egunero. Ni Covent Gardenen egon nintzen, Londreseko operan. Oso konpainia eza-guna zen gurea, eta egunero betetzen zen antzokia. Covent Garden antzokian 2.500 lagun sartzen ziren. Igandetan ia beti antzokiko txarteldegira joaten ginen sarrera asko saldu ziren ikustera, eta aste guttirako denak salduak zeudela esaten ziguten. Pozik gelditzen ginen, beste indar bat ematen zizun dantzarako.

Eta noiz iristen da balet dantzaria antzoki beteko ikuslearengana?

Horretarako publikoa konkistatu behar duzu. Ikusleak ordaindu egin du zure dantza ikustearren, eta zuk zure dohainak erakutsi behar dizkiozu, beldurrik gabe, konfiantza handiz. Adierazkortasuna da gakoa, mugituz adieraztea. Baina, hori niretzat ez zen batere zaila izan, nik berez nekarren hori. Adierazten banekien, teknika landu behar nuen, eta hori lantzea izan zen zailena. Teknikarik gabe ere ezin baituzu nahi duzuna adierazi.

INSTALAZIO BERRIA

- 1.300 lagunentzako lekua • Partzela hesituak eta gune zabala hesitugabea • Partzela bakoitzean ura, argindarra eta estolda • Bungalow telebistarekin alogerean hartzeko aukera • Ostalua • Logelak literekin, eta pentsio erdia edo osorako prezio bereziak • Ur beroa doan

ERROTA-EL MOLINO kanpina

Mendigorria, Nafarroa

Tel. 948 34 06 04 - Fax 948 34 00 82

E-mail: info@campingelmolino.com Web: www.campingelmolino.com

● Pirmin Treku

Nola adierazten da zerbait, pauso batzuen bidez?

Pauso bakoitzak badu bere magia. Pauso bat egin zenezake automatikoki edo egin zenezake adierazkortasunarekin, sabel guztia sartuta, gorputz eta arimarekin. Zaila da hitzez azaltzen baina, esate baterako, oroitzen naiz nire maisuak nola esaten zidan jauzia gehiago eutsi behar nuela, airean iraun. Hasieran ezin nuen ulertu nola ote zitekeen airean iraute hori eta probatu gabe ezin da jakin. Hain zuzen hori da Nevskyk zuena, airean gelditu egiten zen. Fisikoki ezinezkoa da, baina sentsazio hori ematen zion ikusleari, bazirudien une batez airean izotzuta zegoela.

Bestalde, zuk mezu ezberdinak transmititzen dituzu baletan. Baleta erromantikoa bada, era batera mugitzen zara, komikoa bada beste era batera, eta klasikoa bada eskola klasikoko mugimenduekin. Ibiltzeko beste era bat da finean, pauso berdinak emanda ere ezberdin egin zenezake. Baletak aukera hori ematen dizu, balet bakoitza ezberdina baita. Balet bakoitzak bere pertsonalitatea du eta horixe da zaila, horra iristeko egiten da lan.

Gorputzaren poesia bezalakoa da...

Bai, mugimenduen arabera, izan zaitezke oso dramatikoak, edo oso komikoak. Nik egin nituen balet dramatikoak ere, eta asko gustatzen zitzaizkidan gainera, dena zen indarra. Suertea izan nuen nire errepertorioarako balet ezberdin asko egin nuelako.

Koreografo batzuk libre uzten zaituzte, musika jarri eta zure zain egoten dira, sortzen uzten dizute. Frederick Ashton ingelesak esaterako, notak entzun eta "zuk zer egingo zenuke?" galdetzen zizun, eta zure erara egiten zenuen, ateratzen zitzaizuna. Orduan, "hori gustatzen zait", edo "hori aldatu egingo dugu" esaten zizun. Zure pausoak jartzen zenituen eta gero bere estilora moldatzen zituen. Beste koreografo batzuk ideia jakinekin etortzen dira, eta beraiek agintzen dizute.

Baleta ikustera doanak ere, mezua jasotzeko, baleta ezagutu behar al du pixka bat?

Ez dut uste, kultura orokor pixka bat behar du, baina teknikarik ez du zertan ulertu. Ikusleak, baleta edo opera ikustera joanez gero, teknika ulertzen badu badaki ongi egin duten edo ez, baina ignorantzia ere ez da txarra izaten. Hanka sartzen duzu nonbait, eta espezialistak ez baldin badira, ez dira ohartuko. Kritikoei bai, garbi esaten dizute "halako lekutan erori egin zara", eta orduan, zuk kopeta zimurtu eta isildu egin.

Royal balletarekin hegazkina hartzen

Herrian dantzatu gabea

«Nire konpainia Bilbora etorri zen behin dantzatzera, baina ni soldadutzara joateko garaian nengoan, beraz, eramango ote ninduten beldurrez ez nintzen etorri. Nire herrian dantza egin nahi nuen nik, baina muga hartuko ninduten soldadutzara eramateko, eta horregatik zuzendariak berak esan zidan: 'Ez, zu seguruago zaude hemen, eta hemen geldituko zara, Londresen'. Nire herrian dantzatu gabe erretiratu nintzen».

behar duzu. Gainera, baleta ez ezagututa ere, konpainia on bat ikustera joaten bazara ezinezkoa da baleta ez gustatzea. Hain da osoa, pausoak, pertsonak, musika... Hainbeste erdipurdiko ikusi dugu, ona ikusita ezinezkoa dela ez gustatzea.

Erdipurdikotik horrenbeste al dago?

Munduan gehiena erdipurdikotik dago, eta nik mania pixka bat badiot horri. Baina hori horrela da eta onartu beste erremediorik ez dugu. Nik hogeita hamar urterekin belauneko lesio bat izan nuen eta erretiratu egin nintzen, oraindik beste hamar urte on aurretik neuzkan artean, baina. Zergatik? Segitzeko esan zidaten, konponduko zela eta tratamenduan ere jarri nintzen, baina nik ezetz pentsatu nuen: "Erdipurdikoa izateko, nahiago dut utzi". Askotan, mina sentitu arren ez nuen ezer esaten eta dantzan segitzen nuen, baina are okerrago jartzen zitzaidan zauria. Egun batean, jauzi bat egin eta airean nengoan bitartean pentsatu nuen: "Hauxe da azken aldia dantza egiten dudana".

Airean zeundela?

Bai, airean nengoela. Pauso batean jauzi egin nuen, baina airean nengoela banekien lur hartu beharra nuela, eta hartuko nuen kolpeak beldurtuta hala erabaki nuen: "Hauxe azkena".

Eta gero irakasle hasi zinen.

Orduan Portugalen dantza eskola bat zabaltzeko eskaini zidaten eta hara jo nuen. Nik sorterrira itzuli nahi nuen baina hemen ez zegoen balet girorik. Ez dago oinarririk eta hori gabe oso zaila da baleta indarrean egotea.

Zertan asmatu behar du baletako irakasle batek bere ikasleak puntako dantzari atera daitezen?

Arte transmititzen. Balet irakasle batek eman egiten dio gazte bati, eta, esaterako, nire bi ikasle oni segidan antzematen zaie nirekin ikasiak direla. Batik bat adierazteko duten moduagatik.

Horretaz irakasleak dantzaria izandakoa behar du?

Bai, batzuk ezetz diote, baina nik uste inoiz dantzatu ez baduzu ez zenezakeela irakatsi. Artista izan gabe izan zaitezke irakasle, baina ez da berdina, eszenan behar den adierazkortasun handi hori bazterrean uzten baituzu. Enrico Cecceti irakasle handia izan zen, besteak beste Ana Pavlovari eta Vaslav Nijinskyri irakatsi zion eta hark beti esan zuen: "Zorionekoa aurrez dantzaria izan den irakasle bat duen ikaslea".

Dantzari gazteak ikustean segidan antzematen da nork duen talentua eta nork ez?

Bai, aitaren batean jakiten duzu nork balio duen. Talentua segidan antzematen da, oso nabarmena da, berezkoa. Gero gerta liteke zuk etorkizun ona aurreikusi eta huts egitea, edo ezin dezakeela ezer egin esan eta izar handi bihurtzea. Ikusi izan ditut horrelakoak.

Baina zenbat dira izar bihurtzen direnak?

Oso gutxi. Nire eskolatik milaka pasa dira eta bost atera dira onak. Ingalaterrako Royal Ballet-en ere, hirurehunik gora ikasle dituen eskola batean, urtero behar bada pertsona bat aterako da talentu handikoa. Beraz, oso zaila da.

Dantzariak ba al du askatasunik inprobisatzeko?

Bai. Koreografo batzuei ez zitzaion asko gustatzen, baina, nik batzutan niretik zerbait jarri nahi izaten nuen eta ia inoiz ez zidaten esan gaizki zegoenik. Izatekotan ere esan izan zidaten: "Kontuz ibili zure inprobisazio horiekin". Aldiz, bizpahiru pertsona daudenean zurekin batera dantzan ezin zara aldatzen hasi, bestela besteak nahasten dituzu. Baina bakarrik bazau-de inprobisatu dezakezu. Dena den, inprobisazioa ez da pausoak aldatzea, baizik eta egiteko modua. Esaterako, eskuineko belaunarekin izan beharrean ezkerrekoarekin lur hartzea pentsatzen duzu. Pentsatu eta egin.

Abizenarekin gorabeherak

"Londresen, dantza ikuskizunen programe-tan nire izena jartzeak zer esana sortu zuen. Han agertzen zen, Pir-min Aldabaldetrek, eta izena bere luzera-gatik beste guztietatik nabarmentzen zen. Zuzendariak kargu hartu zidan: 'Aizu izen hau ezin da horrela jarri, moztu egin behar duzu'. Nik ezetz eta ezetz, 'ni Aldabalde-treku naiz eta hala izango naiz'. 'Ezetz ba, Ingalaterrarako ez da izen egokia, beraz, Aldabalde jarriko dut'. 'Aldabalde ez, jarri Treku' esan nion, eta Treku gelditu zitzaidan".

Koreografoa ere izan zara, nola sortzen da koreografia bat?

Nik musika asko entzuten dut, eta entzutearekin bat "honekin baleta egin nezake" pentsatzen dut. Orduan, daukazu jendearekin koreografia osatzen hasten zara. Baina garrantzitsuena musika da. Beharbada, baduzu egin nahi duzun zerbaiten inguruko ideia bat, eta gero horrekin doan musika aurkitzen duzu. Baina nik nahiago dut lehenik musika entzun, musikak berak esaten baitit: "Hemen dago!".

Bukatzeke, hitz egin dezagun euskal dantzaz. Esana duzu euskal dantza nahiko mugatua dela.

Esaten nuen koreografiak egiteko unean dela mugatua. Nahiko trinkoa dela uste dut, gerritik behera asko lantzen da, baina besoak gutxi mugitzen ziren lehen. Urratsak, errepertorioa ere, ez da izugarria, beraz, zaila da hortik koreografia bat sortzea. Hala ere, gustatuko litzaidake egun batean euskal dantza baten inguruan koreografia bat egitea. Moldatu egin beharko litzateke, bere gordinetik atera, eta balet pixka bat sartu. Urrats horiek hartu eta baleta egiteko modura egokitu. Norbaitek hasi behar du. ■

Polig. Indus. Aldaba, z/g • 20400 TOLOSA • Tel: 943 65 50 85 • Faxa: 943 65 50 86
E-mail: admin@caravanastolosa.com • www.caravanastolosa.com

- Autokarabana, Karabanak eta Erremolkeen exposizioa.
- Furgoneten eraldaketa tailerra.
- Mc Louis autokarabanen alokairua.

Concesionario para:

Arisko Urmeneta

Joxemari Ostolaza

FUTBOL ENTRENATZAILE OHIA

Kotxe katalogoa

Dirudi Tourreko txirrindularien aurkezpen orria. Taldeak, markak, txirrindulari bakoitza modelo. Neur litekeen ororen berri dakar txukun-txukun: garaiera, pisua, gantz chuneko zenbatekoa, bihotzaren paretan zabalera, odolaren zirkulazioaren emaria, biriken oxigenoaren bolumena litrotan, bere kontsumoa esfortzu kontrolatuan eta abar. Eta har daitezke baten eta bestearen ezaugarriak eta alderatu. Nor den egokiago ordekan eta nor malkarretan. Nork zenbat potentzia garatu lezakeen han eta hemen. Aldez aurretik, egin beharreko ibilbidea garaiz ezagutua denez, prestakuntza ere planifikatu liteke propio, kontutan hartuta egun eguraldiaren berri ere aski zehatza izaten dela, eta gutxi gora behera euriak, hotzak, eta tropel saldoetan helmugartzeak lehen asteko kontuak direla, hegoalderantz egiteaz bat atzean uzten direnak. Bigarren astetik goiti, beroak eta txikizioak bortuetan, tropela otoitzik gabeko errosario bilakatuz. Otoitzetan, kotxeetakoak. Bukaerako erlojua kontra, potentzia handikoen akelarrea ordurako kulataren junta erre ez dutenen frogatzen. Laborategiak estrategia-gune, bertan erabakiko dira bakoitzaren zereginak zehatz, fisiologoaren ordenagailuaren emaitzen interpretazioa oinarri. Etaparen bat aukeratu halakoentzat, mendiko saria beste honentzat, talde sailkapena, eta bildutako informazioak ahalbidetuko balu, honekin Pariseko podiumaren bila goaz. Ez dira etxetik abiatu baina jada helburuak zehaztu ditzakete eta ikuskatu emaitzak.

GAIZKA IROZ

Honetaraino, garbi. Baina zer gertatzen da nekearekin? Zerk betetzen du txirrindularia laborategiko emaitzek oraindik indarrak ezin izan zaizkiola ahitu erakusten dutenean? Zer agindu, ezinak jota dagoenean? Kotxetan argi da, depositua ez bada hustu, kapota ireki eta zirkuitu elektrikoa, elektronikoa, mekanikoa aztertzen hasi. Han edo hemen, nonbaiten aurkituko diogu pana, matxura. Ondoren antolatzearena besterik da, baina porrotaren arrazoia ezagutzearena dakien batentzat posible da. Jakina, kotxeak ez du sentitzen. Ez du pentsatzen. Ibiltzen da baina ez du bizitzen ibilitakoa. Pot egin duen txirrindulariak, non du kapota? Eta baterria? Jakin liteke bere gogoaren nolakoa, zenbatekoa? Prestagarria al da gizakiaren gogoa? Sendagileak birusa eta psikosomatiko gaitzak nola, prestatzaileek psikologia dute ezagutza ezaren esplikazioa, zakarrontzia. Nola neur diezaiokete kirolariari bere adimena? Nola prestatu kirolariaren adimena, bere burua garatu dadin bihotza, giharra, hezurra, odol zirkulazioa, oxigenoaren garraiatze bikainaz batera? Parte hartu izan dudana kirol ikastaldi berezi guztietan alboratzen diren galderak ditugu horiek, eta onartu izan direnean, propio espezialistaren bati lekua egin izan zaiolako, eta irabazle sena eta galtzaile izana topikotatik harago fundamentuzko ezer gutxi entzun izan dugu. Genetan dakargula dirudi. Non daukagun

kokatuta eta nola funtzionatzen duen bagenek, dagoeneko EPOaren antzekoak goxokiak baino ugariagoak ekoiztu, eta marketingaren beharrik gabe komertzializatuak izango lirateke. ■

Pot egin duen
txirrindulariak, non du
kapota? Eta baterria?
Jakin liteke bere gogoaren
nolakoa, zenbatekoa?
Prestagarria al da
gizakiaren gogoa?

Antzerki Testu Bilduma

- 1... SIN VERGÜENZAS • LOTSA-GABE (Garbiñe Losada eta Felipe Loza)
- 2... Y MARÍA, TRES VECES AMAPOLA, MARÍA...
BILBAO: LAUAKETA, TIROS Y BESOS (Maite Agirre)
- 3... MENTIRAS • ENTRE LÍNEAS (Teresa Calo)
- 4... EL AMIGO DE JOHN WAYNE (Garbiñe Losada)
- 5... ANPURREK (Oskar Galán)
- 6... MÁS QUE PALABRAS. Doce piezas del taller de escritura dramática de la BAI (Varios autores)
- 7... DE CÓMO MORÍA Y RESUCITABA LÁZARO, EL LAZARILLO (Aristides Vargas)
- 8... TARJETA SUCIA (Patricia Vallejo)
- 9... ZENBAKIAK ALA ELEAK. PEDAGOGOAK GOGOAN • EKO-LOGIKOA (Aitor Txarterina)
- 9... KONTENEDORE BATEN ISTORIOAK • EUSKERA SENCILLOAREN MANIFIESTOA (Patxo Telleria)
- 10... KUKUBEL • TXIRRIKIZ • EKIDAZU: LEHOIEK EZ DAKITE BIBOLINA JOTZEN (Kukubiltza)
- 11... AGUR BETIKO (Aizpea Goenaga)
- 12... ¡AY MONOLO! (Teresa Calo)

Artezblai
liburu bilduma gaur egungo antzerkigintzarekin

berria

INSTANTÁNEAS DE LO EFÍMERO
Recorrido visual y teórico por las Artes de Calle

'kale antzerkiaren inguruko argaki eta testu bilduma'

www.artezblai.com ||| artex@artezblai.com ||| tel. 946 583 082

Martin Aranburu

EAKO ZUZENDARITZAKO KIDEA

Bakailaoak ere bere denbora behar du

S

ukaldaritzan trebetasun pittin bat duenakin jakin badaki pil-pil eran egindako bakailaoak bere denbora behar duela puntu puntuan gozatu ahal izateko. Ezinbestekoak dira kalitatezko osagaiak eta sukaldariaren trebetasuna. Sukaldari onenak ere ez luke itxurazko gozamendurik lortuko izozturiko bakailao tristea erabiltza, eta era berean, arineketan aritzen den sukaldari ez-jakinak alferrik galdu araziko luke arrain gaixoa. Hortaz, osagai onak izanda ere, denbora, pazientzia eta arreta dira tresna egokienak mokadu bizkaitar zoragarri horretaz gozatu ahal izateko. Gosea handia izanda ere, suari gehiago eraginda, ez dugu behar beharrezko itxaronaldia gutxiaraziko, eta ondorioz ez dugu plateraren prestaketa nahi hainbat bizkortuko. Alferrik bota bai ordea!

Bada, sukaldaritzan hain trebea dugun gure herri honek oinarritzko ikasketa hori gatazkaren gaian ere erabili beharko luke. Gehiago korritzeak ez baitu emaitza bermatzen. Hain denbora luzean handitu eta errotu den gure zorigaitzoko gatazka politikoa lehenengo elementua bihurtu ahal izateko, denbora, pazientzia eta arreta dira baita ere ezinbesteko tresnak. Aldiz, konponketa definitibo bate-tarako osagai nagusia borondate politikoa da zalantzarik gabe.

Ba al daukagu guk osagai nagusi hori gaur egun, ordea? Nire uste apalean, Euskal Herriko eragile politiko gehienek badute gatazka politiko hau konpontzeko borondate irmoa. Madrilo Alderdi Popularra da normalizazio politiko bat lortzeko interes gutxien duen eragilea, gatazka polizialki konpondu daitekeenaren uste antzuan interes politiko eta elektoral batzuk asebetetzeko itxaropenez aurre-diseinaturiko estrategia ezkutatzen dute eta. Gainontzeko eragileen partetik, zinez sinesten dut normalizazio politiko bat lortzearen esfortzua egiten dela, baina, jakina denez, norberak ontzat jotzen duen abiapuntutik abiatuta eta bere buruari jarri dizkion mugetan hertsirik. Abiapuntua batzuentzat herri bati dagokion gatazka delako eta beste batzuentzat herriaren zati batek beste zatiari egiten dion inposaketa. Mugak aldiz, marko juridikoa batzuentzat edo herri

ELI GOROSTEGI

borondatea besteentzat. Hala ere, positiboak izanda, pentsa dezagun osagai nagusia badugula: borondate politikoa.

Jo dezagun bada, tresna egokiak ba ote ditugun aztertzeraz. Denbora, pazientzia eta arreta. Sukaldaritzan hain ulergarriak diren hiru kontzeptu horiek politikagintzan badute bere itzulpena: metodoa eta baldintzak. Gatazka konpondu behar duten eragileen artean pazientziar, patxadaz eta arreta handiz adostu behar dira konponketa lortu ahal izateko jarraitu beharreko metodoa eta metodoa aplikatu ahal izateko beharrezko baldintzak. Inork inposatu gabeak, guztien artean hitz eginak, debatituak eta adostuak. Metodoa galdera, galdeketa, kontsulta, bozak, erreferenduma edo dena delakoa baldin bada adostua izan bedi egin beharreko galdera kopurua, galderen edukia, galderak egingo direnko anbitoa hiru, lau, zazpi edo bakarra ote den, eta galderak galdetzeko epeak. Eta noski, eragile horien artean adostu beharko dituzte prozesu guzti hori burutua izan dadin ezinbestekoak diren baldintzak.

Hitz egite hutsak ez du emaitzarik bermatzen. Eta gerta liteke ere borondate politikoa edukita ere elementu konkretu guzti horietaz proposamenak egiten hasi eta amankomuneko planteamendua ezinezkoa izatea. Bederen, proposamenak mahai gainean izateak soluzio definitiboa inoiz baino gertuago jarriko lioke herri honi, lehenaldi hurbilean ezagutu dugun blokeo egoera lazgarri hori ahantzia. Proposamen horiek eskatu behar zaizkie eragile politiko eta sindikal nagusiei. Independentistak izan edo ez. Konstituzioan sinetsi ala ez. Esfortzu horretan ari da eta arituko da Nazio Etabaidaguneak martxan jarritako Gatazkaren Mahaia Sustatzeko Batzordea. Inoren iritzi politikoa aurrepaitu gabe eta herri honetan dauden planteamendu politiko guztien proposamenak eskatuz eta eskertuz. Emaitzarik agian ez du lortuko batzorde horrek, baina lehen esan bezala: kontrajarriak izanda ere, bi proposamen mahai gainean ditugun unean soluzio definitiboa gertuago dago. Eta bakailaoaz gozatzeko momentua hurbilago. ■

Denbora, pazientzia eta arreta.
Sukaldaritzan hain ulergarriak
diren hiru kontzeptu horiek
politikagintzan badute bere
itzulpena: metodoa eta
baldintzak. Gatazka konpondu
behar duten eragileen artean
pazientziar, patxadaz eta
arreta handiz adostu behar dira
konponketa lortu ahal izateko
jarraitu beharreko metodoa eta
metodoa aplikatu ahal izateko
beharrezko baldintzak

Xabier Mendiguren Elizegi

IDAZLEA,

Txillardeggi: 75 urte

Datorren irailean beteko ditu Jose Luis Alvarez Enparantzak 75 urte, eta urteurren horren aitzakiaz hainbat jardunaldi eta ekintza antolatuko dira uda ondorenean. Gisakoa da hainbeste merezimendu pilatu duenari bizi den artean adieraztea gure omena eta esker ona, eta poztekoa omendua sasoiari eta lanean ari dela ikustea; izan ere, bi liburu ateratzekoak ditu hurrengo asteotan: bata, *Santa Klara gure uharte ezezaguna*, Donostiako txoko horri buruzkoa, eta *Euskararen aldeko borrokan*, hizkuntzaren gaineko bere saiakera laburren bilduma.

Zurikeria inoiz maite izan ez duenari hagiografiak egiten ere ezin hasiko gara orain. Beraz, Txillardegiren ekarpen erraldoia laburtzeko inongo asmorik gabe, haren ibilbideko ideia nagusien errepasoa egiten aritu naiz, denboraren joanak ematen digun abantailaz balorazio txiki bat botatzeko.

Panoramika azkar batean, deigarria egiten da zenbateraino izan den Jose Luis intuizio-gizona. Etorkizunera argi ikusi, bidea markatu, eta bide horretan buru-belarri abiatu dena. Ez dago zalantzarik, bestalde, bide horrek goitik behera baldintzatu duela XX. mendearen bigarren erdia, eta horrenbestez baita gutako gehienon bizitza ere. Eztabaidagarria izan liteke, berriz, zenbateraino asmatu duen intuizio horietan guztietan.

Hasteko, aurrekariak izan bazituen ere, Txillardegiri zor diogu aberriaren funtsa hizkuntzan finkatzea. Arraza, foruak, ohiturak eta bestelako oinarriak erabili izan ziren ordura arte, eta berak argi bezain gogor defendatu zuen gaur

ALBERTO ELIZEGI

bistako eta ukazina iruditzen zaigun ikuspegia: euskararik gabe ez dagoela Euskal Herririk, ez borrokatzea merezi duen euskal aberririk. Era berean, euskara biziko bazen batasuna behar zuela lehen momentutik aldarrikatu zuen, eta horren alde jarri bere ahal guztiak. Historia ofizialak 68ko Arantzazu aipatzen du beti, baina ezin dugu ahaztu 64ko Baiona.

Txillardegiren sumari zor zaio, halaber, bere garaiko jeltkideak egonean goxo zeudela eta halaxe iraungo zutela konstatatzea, eta frankismoari aurre egingo bazitzaion ez zegoela erbesteko Jaurritzen eta Mendebaldeko aliatuen intxaurren zain gelditzerik. Horretan historiak arrazoia eman badio ere, ez zuen

asmatu PNV, karlismoaren antzera, zaharkitua eta gainditua geratuko zela iragartzean. Profetak nahi baino epelxeagoa gertatu baita gure herri hau.

Txillardegiri disgustu gehien ekarri dion gaia –jeltkidekiko edo batuaeren etsaiekiko ahakarrek baino gehiago seguru asko, nolabait ere etxe barruko izan baitu istilua– ezkertiarrekiko edo estalinistekiko borroka luzea izango da. Sobiet Batasunak herri txikien kontra egindakoak salatu zituen behin eta berriz, eta sistema bera totalitarioa iruditzen zitzaion, giza askatasunaren aurkakoa edo. Gaur erraza dirudi jarrera horrek, baina lagunarte osoa marxista-leninistatik gorakoa

zenezan ez zen gozoa izango, ez zenez izango. Hala ere, egia osoa aitortzea, erantsi beharko dugu alternatiba abertzale sozialdemokrata bat egituratzeko saioetan porrot egin duela orain arte behintzat Alvarez kamaradak. Historiaren hurrengo bueltaren zain gelditu beharko. ■

Panoramika azkar batean,
deigarria egiten da zenbateraino
izan den Jose Luis intuizio-gizona.
Etorkizunera argi ikusi, bidea
markatu, eta bide horretan
buru-belarri abiatu dena

camping
IRATXE

IREKI BERRIA

www.campingiratxe.com

948 55 55 55

camping
IRATXE

Juan Mari Arregi

ANALISTA EKONOMIKOA

Xantaiak

A

lemaniko Pferd-Rüggeberg multinazionalak, arrunki Caballito esaten zaionak eta Gasteizen instalatua dagoenak, bere produkzioaren parte bat Ekialdeko Europara lekualdatzarekin mehatxatzen du. Arrazoa: hango langileak bidezko hitzarmen baten alde egiten ari diren greba, kaleratutako bi lagun berriro hartzearen aldeko eta beren lanpostuen aldeko bihurtuz joan dena. Azken orduotan akordioaren batera iritsi ez badira, greba zortzi hilabetetik gora ari da luzatzen. Multinazionalaren xantai bat besterik ez da, langileek hitzarmena behetik jokatuz negoziatzen, bi lagun kaleratzea onar dezaten eta pertsonalaren murriztea asumi dezaten. Caballitok baliatu duen xantai-sistema ez da multinazional horren eskusiboa. Euskal Herriaren iparraldean nahiz hegoaldean instalatutako beste multinazional batzuek ere, baita Euskal Herriko patronal batzuek ere, metodo berak baliatu dituzte. Newell, Mercedes Benz, Wolkswagen, Michelin edo Carrefour multinazionalak langileek ere badute multinazional horien kontrako hamaika bataila kontatzeko. Beste batzuek, lotsagabekeria handiagoz, Euskal Herriko lurra utziz bukatu dute, errentagarriago baitzaizkie beste leku batzuk. Hor ditugu, itxitako beste enpresa multinazional batzuen artean, Cabot, Ericson, Winkler edo Ruwell.

Multinazional guztiek, ordea, badute ezaugarri komun bat: errentagarritasun ekonomikoak planetaren alde batetik bestera mugitzea daramatza, langabezia geratzen diren milaka familien atsekabea bost axola zaiela. Euskal Herrira etortzen dira, abantaila fiskalik handienak bereganatzen dituz-

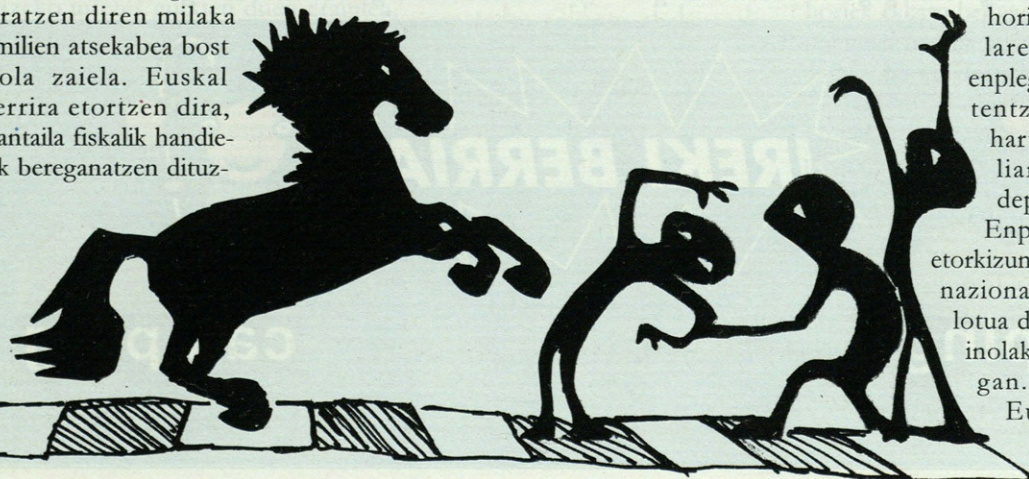
INIGO AZKONA

te, lur-sail industrialak eta enplegua sortzeagatik diru-laguntzak eskuratzen dituzte... Eta, beren etekinak lortutakoan, laster batean joaten dira beste leku batzuetara -Asiara, Ekialdeko Europara..., haietan etekinak are handiagoak baitira kostu laboral txikiagoengatik. Horregatik, hitzarmenak negoziatzean, instalazioak uztearekin eta produkzioa Euskal Herritik kanpora eramatearekin mehatxatzen dute beti. Zergatik? Langileak desmobilitatzeko eta, hartara, malgutasun laboral handiagoa lortzen saiatzeko, kostu laboralak gutxitzeko, prekarietatea mantentzeko eta pertsonalak murrizteko... Caballitoko langileen borroka multinazionalaren xantaien kontrako duintasunaren eta erresistentziaren adibide bat izaten ari da. Duintasun horrek, ordea, ez du administrazio publikoaren ordainik jaso, zeren, Alemaniako multinazionalari era guztietako erraztasunak eman ondoren, era guztietako galera laboralak asumitzen eta onartzen baititu, hari atsegin ematearren... eta, langileen eskarici kasu egin beharrean, bere polizia grebalariei kontra egozten du.

Administrazio publikoen eginkizuna funtsezkoa da enpresa multinazionala gertatzen diren gatazka laboralen tankerako edozeinen eboluziorako, bai eta haien egonkortasunerako ere. Multinazionalak Ipar Euskal Herrian duten intzidentzia bereziaz gain, ez dugu ahaztu behar Hego Euskal Herrian enpresa multinazionalen 350 filial inguru ditugula, Espainiako estatu osoan dau-

denen %37. Enpresa horiek fakturazio totalaren %45a dute eta enpleguaren %58a mantentzen dute, kontuan hartuz industria auxiliarrarengan duten dependentzia handia.

Enpresa txiki askoren etorkizuna, zuzenean, multinazional horien erabakiei lotua dago, baina ez dute inolako kontrolik haiengan. Horrela, Hego Euskal Herriko hamar enpleguta-

Hitzarmenak negoziatzean, multinazional batzuek instalazioak uztearekin eta produkzioa Euskal Herritik kanpora eramatearekin mehatxatzen dute beti, langileak desmobilitatzeko eta, hartara, malgutasun laboral handiagoa lortzeko, kostu laboralak gutxitzeko, prekarietatea mantentzeko eta pertsonalak murrizteko

tik sei multinazionalen mende daude! Administrazio publikoek, ondorioz, ondo begiratu eta kontrolatu beharko lituzkete multinazional horien jokabideak. Gainera, euskal herritarren diru publikoei esker ere daude hemen instalatuak, haien bitartez eman baitzaizkie lur-sail industrialak, abantaila fiskalak eta enplegua sortzeagatik diru-laguntzak.

PATRONALAREN LEHENDAKARIA. Langileen eta sindikalismo abertzalearen zoritxarrerako, ordea, EAEko lehendakaria "patronalaren lehendakaria" bezala ari da portatzen. Tesi hori mantentzen du, behintzat, ELA sindikatuaren *Landeia* aldizkarian oraindik orain ateratako editorial batek, eta bat dator Euskal Herriko gainerako sindikatuenarekin. Besteak beste, editorial horrek honela dio: "...Egia da, EAEko instituzio gorenaren jarrera bestelakoa izatea nahiko bagenu ere —ez hain partziala eta patronalari entregatua, baizik eta jende langilearen arazoan aurrean harberagoa eta sentikorragoa—, klaseko terminoetan baino ezin dugula interpretatu Ibarretxek egiten eta esaten duena, lehendakaria enpresariekin dagoela ondorioztatzeko, haien artean beste bat gehiago bezala sentitzen baita, erreparorik gabe jartzen baita haien alde eta ez baitago prekarietatea edo gehiegikeria nozitzen dutenekin edo beren laneko egoera hobetearren borrokatzen direnekin; haientzat inoiz ez du izan solidaritateko edo elkar ulertzeko keinurik, haietaz ez da oroitzen ez bada zerbitzu minimoekin mehatxatzeko edo grebalaria legez kontra ordeztzen dituzten enpresak babesteko". Norabide horretan bertan egotzi dituzte kritikak LABek edo Batasunak, eta Arabako herritarrei mobilizatzeko deia egin zieten, patronalaren inposizioaren kontra eta administrazio publikoaren utzikieraren kontra protestatzeko. ■

Karmelo landa

Gabriel Arestiren etxea

Gauden uztailaren 24rako Bizkaiko Eako herrian Gabriel Arestiren Eguna deitu dute. Itsasaldeko herri txiki honetan hartu zuen etxea Arestik bere bizitzaren azken bi urteetan, eta bertan idatzi zuen, bertatik komunikatu zen, gutunez nahiz telefonoz, bere adiskideekin; han hartu zituen, batzuetan, lagunak bisitak. "Herri oso polita da, baketsua ezein baldin bada munduan, plaia tipi baina eder batekin, basoak eta mendiak edonundik, jendea zeharo euskalduna eta guztiz atsegina", ziotson Txomin Peillen adiskideari, bertara gonbidatuz. "Ea uda honetan agertzen zareten, baina ez zaitezte Bilbaotik ager, hemendik ahalik eta maizen ihes egiten baitut", idatzi zion Arestik lagunari. Bilboko Abandon bizi izan zuen Arestik, hamabost urte lehenago, Sabin Etxea lurrarekin berdindu zuten unea, eta salaketa poetiko solemnea idatzi zuen orduan Aranatarren etxearen eraispenaz. Baina Ean ere ez zegoen orduan Arkadiarik, zentral nuklearra inguruan egiteko ziren, eta haraino ere heltzen zen Josepa Mendizabal Zaldibian penatzen zuen min etsia. Gerora, Sabin Etxea eraiki dute, oparo, beste arkitekto batzuek, baina Arestiren etxeak irauten du... oraindik eraiki gabe. ■

Joxe Mari Ostolaza

Antonio Camacho

Hau ez da garai bateko Espainiako futbol selekzionatzailea, hau iruzurtzailea da, Gescarterako jabe ofiziala zelako ezaguna. Sosa azkar eta asko metatzeko joerazko bezeriaren bila ibili eta beren sakeletan sekulako zuloa eragin ziena. Ehun milioi euro desagerrarazteko gauza izan zenari, orain urte eta erdi Teresa Palacios epaileak hiru milioiko fidantza ezarri zion kartzelatik irteteko. Orain zazpi hilabete erdira jaitsi zion. Camachok ezin omen zuen ordaindu. Bi hilabete dira 300.000 eurotan utzi ziola. Gizajoak bere amaren eta anaiaaren ondasunak behar izan zituen aurre egiteko. Kanpoan da jada. Eta Iñaki Uriari ez bezala, senideen bermeak balio izan dio Soto del Realeko kartzelako ate printzipala igarotzeko. Hau ez doa estatuen aurka, Gescarterak ez zuen ez egonkortzen gizartea, ez zen Espainiaren etsai, ez zuen *Euskaldunon Egunkaria* bezala sezesioa bideratzen goizero. Bi militante euskaltzale kualifikatuak bahituak ez baleuzkate, andana bat torturatua eta beharrezko proiektua desegina izan ez balitz, irringarria litzateke, txisteak etengabe sortzeko moduko egoera horietakoa, afalosteak atsegin-garriagoak izan daitezen aukera ematen duena. Baina "Hiltzaile bat bezala hemen naramate..." kantatzen segitu beharko dugu. ■

HADE

Euskararen zailtasuna neurri handi batean mito bat da

Ludger Mees

“Nire ustez, zailtasuna neurri handi batean, mito bat da; mito bat eta aitzakia bat ikasi nahi ez duten pertsona askorentzat. Hala eta guztiz ere, puntu batean egon ninteke ados zailtasunaren tesi horrekin. Zergatik? Hasieran euskara ezagutzen ez duenak, ikasten hasten denean, ez daukalako heldulekurik(...). Euskararen egitura nireganatu nuen eta gainontzeko hizkuntza guztietan gertatzen den bezala, hori egiten denean, hau da, barneko egitura horren logika barneratzen denean, hortik aurrera euskararen ikasketa normal izan zen(...).

Nik uste dut, edo susmoa daukat behintzat, nahiz eta diskurtso publikoak bestelakoak izan, elitean dauden batzuek oraindik bere buruan hori daukatela: euskara dela mitinetan goraiatu behar den fenomeno bat, baina

eguneroko bizimoduan balio ez duena. Hala eta guztiz ere, nik uste dut kontuak asko aldatu direla azken urte hauetan eta gure Unibertsitatea aitzindaria izan dela lan horretan”.

DEIA

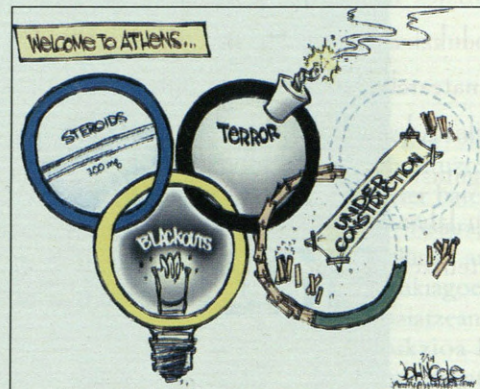
Bizi-itxaropenak

Juan Carlos Ibarra

“Beren arazoari irtenbidea aurkitzea garestiegi zaiolako nazioarteko komunitateak bizkar eman dion 38 milioi GIB-erameraren egoera salatzen du. Ze, azken buruan, diru arazoa besterik ez da. Farmakologia industriaren dirua, zeinak sektore ekonomiko garrantzitsua izaki, gobernuak arrastoa sarturik dituen(...).

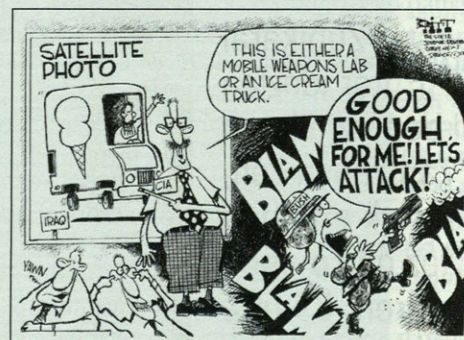
Abagune txikiena izanda lurralde bat hartu eta gerraren harrapakina banatzeko koalizio handiak sortzen diren mundu batean, milioika pertsonaren bizi kalitateari duintasun apur bat emateko ados jartzeak ia ezinezko dirudi”.

◆ John Cole, AEBetako *The Herald Sun* egunkarian

Goiko koadroan: Ongi etorri Atenasera. Eraztunetan: Esteroideak, itzalaldiak, terrorismoa, eraikuntza-lanetan.

◆ Chris Britt, AEBetako *The State Journal Register* egunkarian

Koadroan: Satellite bidezko argazkia. Irak. CIAko kidea: Hau arma laborategi mugikorra zein izozki kamioia da. Bush: Nahikoa da niretzat! Eraso dezagun!

Eusko Jaurlaritzako Kultura Sailak
diruz lagundutako aldizkaria

Gipuzkoako Foru Aldundia

Gizarte eta Erakunde Harremanetarako
Departamentua

Argitarapen honen edizioa laguntzaile

kutxa

gizarte ekintza

AkuzazteEsperimentazioaren
bidetik

- ❑ Ezpalak
- ❑ Argitalpenak
- ❑ Sukaldean

- ❑ Denbora-pasak
- ❑ Ihesi
- ❑ Makina, bat kontu

LiteraturaARGIAk Atxagaren Teresa
poverina mia ipuina
argitaratuko du

ARGIA

erdiko kaira

kultura eta aisia

Augustin Zubikarai idazle oparoari agur

Augustin Zubikarai ondarrutar idazlea joan den uztailaren 12an zendu zen, tronbosiak jota hiru urtez gaixo egon ondoren. 89 urte zituela hil den Zubikaraik lan itzela egin du 19 urte zituenaz geroztik; antzerkiak eman badio ere osperik handiena, poesia, narratiba, kazetaritza eta itzulpengintza alorretan ere lan oparoa egin du. Ondarroa, bere herria, ez zeukan saltzeko; ezta kresal usaina ahazteko ere.

A. BAYO

60 urteko jarduna euskararen itsasoan

Genero bat baino gehiago landu zituen Zubikarai ondarrutarrak; besteak beste, poesia –*Urbasatik kantuz, Naparroako bideetan*–, hizkuntzalaritza –*Itxas-aize*–, historia, ipuingintza eta kronika –*Bizkaiko bideetan*– eta nobela –*Itxastarrak, Bale denporak, Lainoak Mundakan, Anton Guzurretxe, Pinuetako madalenak*–. Antzerkigintzak eman dio osperik handiena Zubikarairi. 50 bat antzerki lan idatzi zituen, besteak beste: *Kresaletan, Mariñelak, Seaska inguruan eta Artea'ko itsua*.

ONINTZA IRURETA

Amesti, Itxas-ertz, Artibai edo Ibai-ondo –hauek ziren erabiltzen zituen ezizenetako batzuk– oso gaztetatik erakarri zuen euskarak, herriko jakituriak eta euskal kulturak. Kazetari lanetan ere aritu zen eta aldizkarien sortzaile, bultzatzaile eta partaide izan zen. 50 liburu idatzi zituen, poesiari, kronikari, hizkuntzalaritzari, ipuingintzari, nobelari, autobiografiari tokia eginez.

ONDARROAN SORTU ZEN Augustin Zubikarai 1914ko azaroaren 3an. Sei urte zituela hil zen herriko idazle ondo ezaguna: Txomin Agirre. Idazle hau maisutzat hartu zuen ez badakigu ere, Zubikarairen obran agerikoa da bere eragina. Zubikarai Ondarroako Agirrerren jarraitzaile bihurtu zen, eta baita idazle garrantzitsua ere.

Ondarroan, Saturrararen eta Gasteizen egin zituen ikasketak eta 19 urte zituenez

geroztik idatzi zuen. 36ko Gerra hasi baino lehen, besteak beste, *Euzko, Gudari, Euzkadi* eta *Argia* agerkarietan hasi zen bere lanak argitaratzen. *Aberriagaz bizi* (1934), *Illobearren indarra* (1935) eta *Itxas lapurrak* (1936) idatzi zituen serie moduan. Gerra hasi zenean, soldadu izateko gogo zuen, baina Lauaxetak bestelako zereginak agindu zizkion. *Euzkadi* egunkariko zuzendari laguntzaile aukeratu zuen eta 1937an *Eguna* agerkariko erredaktore buru izendatu zuten. Lankide izan zituen Abeletxe (zuzendaria), Eusebio Erkiaga, Jose Mari Arizmendiarrak eta Alejandro Mendizabal erredaktoreak. Bilbo erori baino bost egun lehenago arte kaleratu zen *Eguna* eta Zubikarai ere laster egin behar izan zuen hanka. Horrela idatzi zuen garai hari buruz: “1936’ko udan, gau baten, etxetik aste baterako izango zalakuan urten, eta 1941’ko negu gordinean etxera biurtu nitzan”.

Itzulitakoan, kazetari lanean jarraitzeko girorik ez zegoen eta kontserba fabrika batean hasi zen lanean. Ez zitzaion idaztea ahaztu ordea. 1941ean bertan Miarritzeko Lore Jokoetan saria jaso zuen *Itsasora* lanaga-

tik. Sari asko jaso dituzte bere obrek eta berak omenaldiak ere bai. 1992an Ondarroako herriak egin zion omenaldia. Bere izena duen plaza bat dago Ondarroan eta bertan Zubikaraien irudia.

Euskararekiko begirunea ere izan zuen eta bizkaierari eta Ondarroako hizkerari arreta berezia jarri zien. Horrela, Euskaltzaindiak euskaltzain urgazle izendatu zuen 1961ean eta 1993an berriz, euskaltzain ohorezko. Xabier Kintanak esan duen moduan: "Berak egindako poema, antzerki eta eleberrir ugariei euskara jatorra darie, kresal usainaren zapore bizigarri hori".

36ko Gerraren zurrunbilan

Gaztea zela hasi zen idazten Zubikarai, baina etenaldiak egin behar izaten zituen erraz gaitoxten zelako. 36ko Gerra hasi zenean sendatu zela esaten zuen berak. Praka bete lan izan zuen gerra lehertu eta amaitu bitartean, baita Ondarroara itzuli arteko bi urteetan ere. Euskal Herriko, Espainiako eta Frantziako geografia ezagutzeko parada izan zuen ondarrutarrek: Donibane Lohizune, Bilbo, Santander, Asturias, Ziburu, Tarbes, Andaluzia... Mila toki eta beste hainbat buruhauste: gudariei animoak emateko albisteak idatzi, preso zen bitartean pikatxoia astindu...

Bilbon kazetari lanean aritu zen burubelarri. Manuel Ziarsoro "Abeletxe"k horrela bota zion 1936ko hondarrean: "Hemen diote egunkari bat atera behar dela euskaraz. Urteberri egunerako". Eta Zubikarai: "Horrela, aurretik ezer pentsatu barik? Tanteorik-edo egin barik? Urteberri egunerako?". Agindua omen zen. *Eguna* egunkariak 16.000 ale banatzen zituen egunero eta batailoietan doan banatzen zuten.

Gerra urte haiek gogora ekarri genituen 1997an ARGIAko orrietan, Imanol Murua Uri kazetariak egindako elkarrizketan. Bizibizi kontatu zituen Zubikarai euskarazko

Josune Arizondo, EAJko EBBko kidea Augustin eta ondarrutarren kontuak

"Jatorrizkoa izan arren gerra ostean galdu neban neure izenez deitzen eustan azken ondarrutarra hil da" inostan atzo bere izena eta izana urte askotan ukatuak izan zituen emakume ondarrutar edadetu batek. Errepublikara garaietan Ondarruko batzokian hazi eta hezitakoa bera.

Eta biok jardun genduen "lehenako gauzak" gogoratuz, batak esan eta besteak entzun, sarritan bezala. Gerra-aurreko batzokian asteroko antzerki saioetan antzeleer paperak banatzeaz eta jasotzeaz arduratzen zen neska koskorak inor miresten baeban, Augustin idazlea, euskara irakaslea, pianojolea eta antzerki zuzendaria zan. Egunero batzokian jarduten eban Augustinek lanean, eta, domekero, kafesnea hartzeko beste patrikan izaten zan legez, batzoki-zainen alaba zen neska koskorak pozarren eroaten eutson mahaira bere jakitxoa Augustini, azukrezau bat edo beste gehituz, jakintza-gai guztierako maisua zanari eutson miresmena agertu nahian.

"Hain zan Augustin benetakoa, hain ondo eta erraz ekien euskal nortasuna irakasten eta euskararen ganako maitasuna ume onda-

rrutarrongan ereiten!" inoan atzo neska koskorra izandako Deñe harek. Ez da harritzekoa, horixe izan zan-eta, 10-12 urteko neska toaren bizimodua, bere burua kartzelan ikusi ebanera arte. Egia esan, urte eder hareen gomutak babestu izan dau bera, babestu izan ditu hainbat ondarrutar, hurrengo urteetako beldur, neke eta mendeku, euren bihotzetan gorrotoari lekuri egin barik irentsi eta aurrera egiteko. Augustin Zubikarai, Roberta Arriola, Andoni Basterretxea eta beste hainbat abertzale bakezaleen irakaspenei esker.

Baina atzo, emakume ondarrutar edadetuak eta biok, ez genduen jardun bakarrik lehenaz. Denboran eta espazioan halako jauzia egin eta, berbeak berbea dakarrenez, batzoki birtuala izan genduen gai, oraingoan batak entzun eta besteak esan, eta, hara non! Augustin Zubikarai orain urte batzuk emondako batek euskun argi, hausnartzen jarraitzeko.

Gauzarik gehienetan, betikoa etorkizun, Augustin.

Gure herriko txokoetan eta bazkalondoko solasaldietan, hurrengoan bere izango dozu tokirik. Beti bezala.

eguneroko prentsa egitearen abenturak, beti ere, gerra usaina zeriela. 1997ko udaberrian egindako elkarrizketaren pasarteak dituzue segidan.

bilintx

ramos

mattin

urretxindorra

bilintx bertso-hop

arriaga

xalbador

xalem

herriak

Donostia, Tolosa, Bergara, Irun, Gasteiz, Baiona, Iruñea, Bilbo
www.megadenda.com

Ajuriagerraren animoak Egunako kazetariari

"Atera genuen. Handik lau egunera Ajuriagerrarengana joateko agindu zidaten, Gran Via 45era. Joan nintzen. 'Hombre! Tu eres Zubikarai? Te felicito!'. Nik esan nion egunkari bat ezin zela horrela atera. Bi edo hiru egunetan atera genuela baina ezin zela horrela segi. 'Lo que se ha hecho en dos o tres días se puede hacer luego también'. Dal Atea itxi zuen eta akabo! Ajuriagerrarekin ez nuen gero gehiago hitz egin".

Basarrirentzat lehenengo orrialdea

"Ez, informazio berezirik ez zigen ematen Monzonek. Basarri gero hasi zen idazten. Hiru egunetik behin edo idazten zuen, eta deitu egiten zuen idatzi behar zue-nean: 'Augustin, gaur zerbait idatzi behar dizuet eta gorde lehenengo orrialdea'. Basarrik horixe zuen: beti lehenengo orrialdea. Monzon señoritoa zen. Giputzak ziren Gobernazioko denak eta Basarri Monzonen zaindari zen. Bere babesean zeukan Monzonek Basarri".

Durangoko bonbardaketa

"Andima Orueta 'Euzkadi'ko reporterarekin joan nintzen. Oso lagun handia nuen eta oso reporter ona zen. Gero ez zen agertu. Ez dakigu non hil zen. Gerra amaitu zen eta haren aztarrenik ez zen agertu gehiago. Goiz hartan Andimak deitu zidan, bonbake-ta izan zela eta bere kotxean Durangora joa-teko. Hamaikak aldera heldu ginen eta kan-

GARI GARAIALDE

GARI GARAIALDE

GARI GARAIALDE

Mikel Atxaga kazetaria Kazetari zigortua

Merezi bezalako azken agurra egin zitzaion Augustin Zubikarairi, gotzain eta guzti. Izan ere, lan eskerga egin zuen gure ondarrutarrak kazetaritzan, irratigintzan, literaturgintzan, euskalgintzan eta herrigintzan, zigorrak zigor, debekuak debeku, lanak lan eta ezbeharrak ezbehar.

Euskarak ez duela erasorik izan ukatzen digute lotsagaldutazuek. Euskara bakarrik ez zen eskoletan eta hedabideetan debekatua izan, euskarazko lanbideak ere zigortuak eta eragoztiak izan baitziren. Funtzionari, irakasle eta kazetari asko lanik gabe geratu zen. Zubikarai eta bere belaunaldia lekuko. Gerra aurrekoetan Basarri bakarrik izango da kazetaritzatik bizi izan zen bakarra. Atzerria eta espetxea jasan ondoren beste lanbideren bati heldu behar izan zioten. Ez da kalte bakarra, noski. Ondorengook ere hutsetik abiatu behar izan baikenuen aurrekoen lana ezagutzeko aukerarik izan ez genuelako. Ezeri eta inori ez zitzaion, jakina, egindako kalterik ordaindu. Erasotzailea nor, hala gaitzes-ten edo saritzen baitira erasotuak hemen.

Hala ere, Zubikarai ez zuen etsi, ez zuen gizatasunik, umorerik eta euskaltzaletasunik galdu. Eta, bulegoko lanaldiaren ondoren, euskaraz idazten eta euskaltzaletasuna zabaltzen jarraitu zuen. Ez zien muzinik egin herriaren aldeko eginkizun politikoei ere. Errexago etsi-tzen eta zaputzen garenontzat eta eskerrik eta etekinik gabeko lanei agudoago muzin egiten diogunontzat eredu da Zubikarai, musu truk, bolondres, lan egiteko beti prest. Agur eta ohore zuri, Augustin, esker onez.

Pistolarekin mehatxu eta guzti

"Egia esanda, 'Eguna' Erkiaga eta biok egiten genuen. Mendizabal nahi zueanean etorzen zen. Kutun bat bazeukan, neska bat, eta haregaz... Harentzat ez zen gerrarik! Etxe berean bizi ziren bera eta Erkiaga eta: "Non da Alejandro?". "Hor dabil, neskagaz...", erantzuna. Hura ez zen agertzen. Arizmendi-rrera, berriz, apaiz ikasle zen eta goizetan behintzat ez zen agertzen, zeren Begoñan teologia klasea zuen. Beste lagun bat bilatu genuen, Errigoitiko seminarista bat, baina hark ideiarik ere ez zeukan. Esan nion: 'Hauxe euskaratu eta ipini titulu txiki bat'. Or ba, ipini zion titulutzat. 'Or ba, zer? Zer esaten dute berriek?', galdetzen nion. 'Or ba!'. 'Alla kuidaos' esatea

moduan! Horixe ipintzen zion titulu-lua! Handik astebetera edo aspertu egin zen bera ere. Egun batean Eusebio Erkiagak esan zidan: 'Augustin, ezin leike! Ezin leike, ezin leike eta ezin leike! Odola botako dut bestela ahotik!'. Esan nion: 'Ezin leikeela? Hona arte atera dugu eta atera egin behar dugu!'. Pistola bat baneukan, errebolber horietakoa, danborduna; eman zidaten baina ez nekien zelan erabiltzen zen. Aldean eraman beharrean kajoian edukitzen nuen. Atera nuen pistola, Erkiagari erakutsi eta 'mekauen!'. Pixka bat estutu zen Erkiaga. 'Bueno, bueno, aterako dugu...'. ARGIA, 1997ko maiatzaren 25a

posantura joan. Han ziren oraindio lurperatu barik hogeit bat gorpu edo, goizean bertan lehenengo orduan hildakoak. Eta han geundela, aiba demonios!, hegazkinak berriro, gain-gainetik. Harri bat altza nuen eta sartu nintzen sepultura batean. Han egon nintzen, bakarrik.

Andima beste nonbaiten sartu zen, han birentzako tokirik ez zen eta. Zeozer biguna bazegoela sumatu nuen baina, ez dakit zer ote zen... hor konpon!"

Bigarren Mundu Gerrak harrapatuta

"Eta Tarbesen geundela, egun batean alemanak sartu ziren. Ordena eman zuten fabrikak geratzeko, baina bakoitzak bere tailerrean segitzeko. Etorri ziren eta ea euskaldun edo espainiar ginen: euskaldun esan eta bertan geratzeko; espainiar esan eta kontzentrazio eremura. Tarbesera etorri ziren alemanek hori egin zuten. Zer edo zer bazuten euskaldunekin, ezagupideren bat edo..." ■

MUSIKA

Akauzazte

Esperimentazioa bidaide

DUELA HAMABI URTE sortu zen Akauzazte talde azkoitiarra eta ordur geroztik hiru disko argitaratu ditu. Estrainekoa, *Ur gardenak*, garai bateko Esan Ozenki diskoetxeak kaleratu zuen eta ondorengo biak taldeak berak ekoitzi ditu. Azken lana, hain zuzen ere, azkoitiarrek Carlos Desastrekin batera sortutako Asociación de Sueños Ilimitada zigiluarekin karrikaratu dute. Aspalditik Azkoitian bizi den artista andaluziarra da Carlos Desastre. Zigilu berrian 713avo Amor, El Corsal Desastre, Después de Nunca eta Autoa proiektuen lanak ere aurki daitezke. "Akauzazten, batez ere, Joxe da proiektu horretan murgildu dena. Norberaren produktuen kontrola eramateko bide bat da", diosku Arra bateria joleak. Zigilu berriarekin argitaratzeak talde azkoitiarrari bere lanarekiko hurbiltasuna eskaini dio. "Gure diskoekin dugun harremanak ahalik eta jarraipen luzeana izatea nahi genuen, guk egiten badugu diskoa, saldu ere guk egitea... Joxe izan da Carlosekin proiektu horretan murgildu dena eta guretzat gozamina da bertan argitaratzea gure lana", aitortzen du Roge gitarrajoleak.

Sortu zenetik taldeak hainbat formazio izan ditu, eszenatoki gainean zortzi ere izatera iritsi dira. Gaur egun, hasieratik taldean dauden hiru partaidek osatzen dute banda: Roge Astigarraga (gitarra, teklatura eta ahotsak), Iker Arrazola (bateria) eta Joxe Larra-

ñaga (baxua eta ahotsak). "Taldea zuzeneko-etan joan zen osatzen, izan ere, lehenengo grabaketetan, adibidez, kanta batean bi kidek hartzen zuten parte, beste batean lauk... beraz, zuzenekoan osatu zen taldea", diosku Arra taldeko bateriak. Lehen zuzenekoetarako bi bateria, perkusioa, bi gitarra, baxua... mugitzen zituzten. Orain, berriz, hiru bakarrrik dira taula gainean eta hori erronka da taldekideentzat. Gainera, aurreko lanekin baino maiztasun handiagoarekin dihardute orain zuzenean, hiru kide koordinatzea zortzi elkartzea baino errazagoa delako agian.

Lan entzungarriagoa

X diskoa lan berria baino askoz ere konpaktuagoa dela uste dute taldekideek: "X lanean soinuari dagokionez kante askoz ere lotura zuzenagoa dute. Giroa batuagoa da. Oso proiektu beltza zen, eta hain zuzen ere, horregatik da hain disko laburra, entzuteko oso gogorra zela iruditu zitzaigulako". Garai hartarako *Azalberritan* osatuko zuten abesti gehienek bizkarrezurra egina zuten. Bestalde, *Ur gardenak* lana agian nahi bezain borobil ez eta kanta gehiegirekin kaleratu zuten inpresioak bultzatuta, kanta horiek beste lan batean biltzea pentsatu zuten: "Horrela, gure lana bi zatitan kaleratzea otu zitzaigun. Alde batetik, X, intentsu samarra eta giro batean zentratua; eta bestetik, *Azalberritan*, batasun hori mantentzeaz gain,

Soinu ezberdinekin esperimentatzeko joerari eutsiz, Akauzazte talde azkoitiarrak bere hirugarren lana argitaratu du orain gutxi: *Azalberritan*. Diskoak biltzen dituen zortzi kantak -horietatik bik hamalau minutuak gainditzen dituzte- 2000 eta 2003 urteen artean grabatu dituzte Matadeixen. *Azalberritan* talde azkoitiarrak berak sortutako Asociación Ilimitada de Sueños zigiluak argitaratu du.

JON
GURRUTXAGA

2004ko uztailaren 25a

ARGIA

27

akustika ezberdinak biltzen dituen eta entzungarriagoa.

Matadeixe

Urte guztiotan lokala, Azkoitiko Matadeixen kokatua, eta lan egiteko era izan dira Akauzazteren ezaugarri nagusiak. Betidanik beraiek grabatu dituzte lanak, hasieran lau pista batekin, gero zortzi pistako mahai digital batekin eta gaur egun ordenagailuarekin. "Hasieratik gaude Matadeixen eta horrek aukerak eskaini dizkigu; lokalak, espazioak eta lagunek gauza asko eman diote taldearen izaerari", onartzen du Rogek. Matadeixe animalien hiltokia zen garai batean eta bertan biltzen dira herriko musika talde gehienak 1983az geroztik. Kontzertuak, antzerkia, zine foruma... hainbat dira bertan antolatzen diren ekitaldiak.

Konposizio prozesua grabaketetan oinarritzen du Akauzazte taldeak eta askotan grabatutako ideia solteek ematen diote kantzak sortzeko parada. "Jendeak abestiak entseatu eta ongi irteten direnean grabatzen ditu, guk guztiz alderantziz egiten dugu lan, estudioan abestia egina dagoenean planteatzen dugu ea zuzenkorra eraman dezakegun ala ez", azaltzen du Rogek. *Azalberrian*, beraz, lokalean bertan grabatu dute azkoitiarrak. Ekoizpena, berriz,

Angeluko Amanita estudioan burutu dute Xabi Erkizia eta Stephan Krieger-en eskutik. "Aurrenahasketa guk geuk egin genuen, baina lanak belarri freskoak behar zituela pentsatu genuen", diosku Arrak.

Diseinu aldetik asko zaindu dute azkoitiarrak lan berria. Diskoa ez dute ohiko plastikozko kaxan argitaratu eta azkenaldian askok egin duen hautua egin dute: kartoizko formatua, digipack-a. CDarekin batera, hitzak eta hainbat marrazki biltzen dituen liburuxka plazaratu dute. "Itxura aldetik ere sendotasuna eman nahi izan diogu lanari. Gainera, gaur egun pirateorako dauden erraztasunak kontuan izanik salmentarekiko erakargarri izatea ere nahi genuen", diosku Rogek. Taldeki-

Mordechai Vanunuri eskainia

Banda azkoitiarrak Mordechai Vanunu zientzialariari eskaini dio *Azalberrian* diskoa. Vanunuk hamazortzi urte egin ditu Israelgo Ashkelon presondegian, 1985ean lanean ziharduen lantegi nuklearrak lehergailu nuklearrak egiten zituela salatzeagatik. Marokon familia judutar batean jaiozko zientzialariak, lantegian egiten ari zirenez konturatzean, argazkiak atera eta Australiara ihes egin zuen. Zientzialari britainiarrek Vanunuk zituen frogak aztertu ondoren, 1986an egunkari batek argitaratu zuen bere istorioa. Handik gutxira Vanunu espetxeratua izan zen eta joan zen apirilaren 21ean kaleratu zuten baldintzapeko askatasunean. "Diskoa argitaratu eta aste batera kaleratu zuten Vanunu eta benetan asko poztu ginen", diosku Arrak.

deen aburuz, beti arduratu dira diseinua zaintzen, *Ur gardenak* ere kartoizko formatuan argitaratu zuten eta 1995. urteko maketa kontserba lata baten barruan karrikaratu zuten. Lan hori laster birkaleratzeko asmoa dute, Berako Gutariko Bat taldearen eta Gutural taldearen grabazioekin batera. ■

BRANKALDIA

Jazzaldiaren pareko Jazz Jaialdia

(Jazza zuzenean 20:00etatik 22:00etara eta DJ-ak 23:00etatik 2:00etara)

BRANKA

Eduardo Txillida Pasealekua 13, 20008 DONOSTIA Tf: 943 317096 www.branka-tenis.com

UZTAILAK 23

- "La Mujer Barbuda". Hiru ahots eder jendearen gozagari. Bizarrak ez du sasta egiten.
- "Alvaro Tapiocka" what a funk? productions.

UZTAILAK 24, 25 eta 26

- "Ass trío + Lala Caglal" Groove onenetakoa, huts egin ezina.
- "ISDEO + CUBO" disko jartzalleak eta bideo proiektzioak, (Uztailak 24)
- "DJ TXEF + bass HARITZ fussion + sax HUGO guateque all stars, (Uztailak 25 eta 26)

UZTAILAK 27

- "Nlre bide bat" Roberto Yabenek guretzako estreinatuko du bere errepertorioa.
- "MAKALA" smoothe beats

UZTAILAK 28

- "La Mujer Barbuda"
- "DRUM goes jazz"

DJ-ak ostiralero eta Larunbatero

- Uztailak 30: "Lalo Dublin" (Mitik style)
- Uztailak 31: "TXEF" (pufxero sounds, branka)

NORK EZ DU GOGORATZEN *Soinujolearen Semea* liburuko Teresa? Obabako Alaska Hotelean jaio zen neskatxa hura? Martinen arreba, Berlino eta Geneviéveren alaba... poliomielitisaren ondorioz herren geratu zen neska?

Teresa hura da, hain zuzen ere, ARGIA-ren datorren asteko alearekin batera banatuko den *Teresa, poverina mia* ipuinaren protagonista. Bernardo Atxagak aspaldi idatzi zuen ipuin hau, hain zuzen ere, *Soinujolearen semea* prestatzen zebilenean, baina liburutik kanpo geratu zen, erritmoa zela-eta: "Ez nuen tokirik aurkitu, erritmoa mantenduz Teresaren testua liburuan kokatzeko", onartu digu Atxagak.

Teresaren istorioa dramatiko izan zen *Soinujolearen semea*an. Davidekin bizitako amodio afera tristea da oso, bietako bat zegoelako harremanean sarturik, bestea kanpo geratzen zen bitartean. Eta bere herrenak asko sufriarazten zion. Atxagak, ordea, Teresa salbatu egin du *Teresa, poverina mia* ipuinean. Maitasun istorioa kontatzen digu bertan, Teresa bera

Soinujolearen semea
Bernardo Atxagaren
liburuak arrakasta
handia izan du: hiru
edizio daude kalean
eta hainbat sari
eskuratu ditu. Irailean
gaztelaniaz eta
katalanez
argitaratuko da.
ARGIAk datorren
astean liburuan sartu
gabe geratu zen
ipuinetako bat
eskainiko dio bere
irakurleari: Teresaren
istorioaren jarraipena.

IZASKUN JAUREGI

Argazkiak: Eli Gorostegi

Teresaren salbazioa

eta artisau bihurtutako André medikuaren artekoa. Tonu dramatikoarekin hasi eta goraka amaitzen den istorioa da gainera: "Ez dago bakarrik maitasun istorio bat, maitasunaren trataera bat ere badago. Inguruko giroarekin kutsatzen da Teresa. *Soinujolearen semea*an trataera dramatiko da. Hoteleko sexu eszenan, adibidez, Davidek nahi duen bakarra koadernoan lortzea da eta tristea da oso. Hemen beste begirada bat jarri diot, gustagarria da". Maitasuna ezagupidea ere bada, Atxagaren ustez, jendea ezagutzeko modu berezi bat. Eta hori garbi ikusten da ipuinean: "Askotan, ikusten duzu hainbat jende eta pentsatzen duzu 'zer aurkitzen ote du pertsona horrek beste horrengan, niretzako erabat pertsona zikoitza da'".

Eremu intimora lerratua

*Soinujolearen semea*an hurbildu zen Atxaga lehen aldiz maitasunaren gaira. Aurrez aurre heldu zion gainera. Eta aipatua izan zen oso. Oraingoan, *Teresa, poverina mia*an ere horretan dihardu. Baina maita-

Teresa, poverina mia ARGIAren abuztuko ale bereziarekin batera banatuko da. Harpidedunek etxean jasoko dute ipuina aldizkariarekin batera. Harpidedun ez direnek, berriz, abuztuko ale bereziarekin batera erosi ahal izango dute hilabete guztian zehar 5 euroren truke.

BERNARDO ATXAGA

TERESA.
POVERINA MIA

sun istorio bat egiteaz gain, euskarak lirika egiteko ere balio duela frogatu nahi izan du. "Nik erabili egin nahi nuen euskara eremu intimoetara lerratzeke. Ipuinaren atzean kezka hori dago".

Liburu txikiaren xarma

Ez da lehenengo aldia Atxagak bere ipuinak argitaratzeko formatu hau erabiltzen duela. Aurretik, Tolosako Aranburu Jauregiak plazaratu zuen *Mendian gora* ipuina eta BBK-k argitaratu zuen *Lezio berri bat ostrukari buruz* lana. ARGIAk kaleratuko duen *Teresa, poverina mia* bi horien estetika eta tamaina bera jarraituko du. "Liburu txikiak niri asko gustatzen zaizkit, beti poltsikoan eraman ditzakezu -diosku Atxagak-. Nori emango diozu 500 orrialdeko *Soinujolearen semea* bezalako liburua? Beste ipuin txiki hauek nik askotan erabiltzen ditut gutunetan kanpoko lagunei bidaltzeko, oparitzeko... horrelako ipuintxoak ez du ezer eskatzen, hamar minututan irakur daiteke. Xarma du".

Teresa, poverina mia ARGIAk plazaratuko du lehen aldiz. Ondoren, *Soinujolearen semea* liburutik kanpo geratu ziren beste hainbat ipuinekin batera, liburu bat prestatuko du Atxagak: *Aguiriano, Itzultzaile bat Parisen...* dira ipuin horietako batzuk. Liburua datorren urteko udaberrian izango da kalean. ■

Ezpalak

KATIXA GARATE

Hamabostaldia hastear

HIRUROGEITA BOSGARREN ALDIA beteko du aurtan Donostiako Musika Hamabostaldiak. Urtero bezala, eskaintza anitza izango da. Operak aparteko garrantzia izango du aurtengoan eta horren lekuko eskainiko diren Verdiren *Un Ballo in Maschera* operaren hiru emanaldiak. Salvador Daliren jaiotzaren mendeurrena dela-eta, Andaluziako Dantza Zentroak okasiorako atondu duen ikuskizuna izango da ikusgai. Antzinako musikaren zikloak, ganbera musika-koak eta musika garaikideari eskainitakoak ez dute huts egingo. Lehenean Heinrich Biber konpositorea omenduko dute eta ganbera musikari eskainitakoan, aldiz, Antoine Charpentier. Xacobeo urtea dela-eta, Santiagoko bidearekin harreman estua duten herrietan —Irun, Donostia, Zumaia, Mutriku eta Orio— zuzeneko kontzertuak eskainiko ditu Hamabostaldiak.

bera musikari eskainitakoan, aldiz, Antoine Charpentier. Xacobeo urtea dela-eta, Santiagoko bidearekin harreman estua duten herrietan —Irun, Donostia, Zumaia, Mutriku eta Orio— zuzeneko kontzertuak eskainiko ditu Hamabostaldiak.

Errobi, kulturen topaleku

ATZERRIKO eta Euskal Herriko artisten emanaldiez gozatzeko aukera izango da Itsasun egingo den Errobiko IX. Jaialdian.

Edorta Kortadi Aldaketa 16n:

«EAEko hiru lurraldeetatik Gipuzkoa da atzeratuen dagoena. Ez, beharbada, produkzioari begira. (...) Baina artelanen eskuratzeari eta oroitzapenaren gordailuari dagokionez, ezin esan ondo goazenik. Kontraesan bat dirudi okerren dagoen tokira ekartzea Manifesta».

Mattin Irigoienek esanak Berriari:

«Turista bagina bezala bizi dugu gure kultura. Frantsesez bizi gara egunerokoa. Euskal kultura iraganean justifikatzen da, taula gainean argiztaturik arropa politekin».

Ana Urkizak hitzok izkiriatu zituen

Berriari: «Kulturaren demokratizazioaren gaitz handienetakoa horixe da: kontrolik eta helburu zehatzik gabeko aniztasunari ateak ireki eta iparra galtzea. Norbere burua baikiz aseko ez duen produkzio praktikan erortzea, hain juxtu».

Ludger Meesek honakoa adierazi zuen HABEn:

«Ez nuke esango hizkuntza bat erabat kultura bat denik, nahiz eta hizkuntza kultura baten osagai oso garrantzitsua den. Ni konturatu nintzen euskara ikasten hasi nintzenean, eta baita jada euskaldundu eta gero ere, euskara jakiteak hemengo kulturaren ate asko zabaldu zizkidala».

ALBERTO ELORRIGI

Landarbaso koruak publikoaren saria jaso du Spittal hiriko Abesbatza Jaialdi sonatuan (Austria). Abesbatzek behin bakarrik parte har dezakete jaialdian haien bizitzan.

Jean Louis Davantek idatzitako *Antso Handia* pastoralara uztailaren 25ean eta abuztuaren 1ean antzetzuko dute jende aurrean, Maulen.

Nerea Mujika izango da aurrerantzean Durangoko Gerediaga elkarteko lehendakaria. Lehendakariorde, idazkari eta diruzain karguak ere berritu dituzte, 2001ean hasitako hausnarketa prozesuaren ondorioz.

Antzerkiola Imaginarioa

AEBetara joango da *Yuri Sam* aurkeztera. Uztailaren 22 eta 23an Chicagon izango da eta 24ean eta 30ean Alburquerque (Mexiko Berria).

Txuma Murugarren disko

berria ari da grabatzen, Templar & Birdy musikariekin koprodukzioan, Bizkaiko LRAD estudioan. *Nire anaia*ren kotxeko argaiak (*l'homme, l'être, la maladie*) titulua izango du eta irailaren bukaeran izango da kalean.

INIGO AZKONA

Kultur ekitaldiek kalea hartu dute

Udan sartzen garen momentutik, kalean denbora gehiago egotea eskatzen digu gorputzak, dela mendian, dela hondartzan, dela terrazetan. Bizi erritmoa motel-tzen zaigu, gorputzak ez ezik buruak ere atsedena behar baitu. Nork bere modura bizi du uda, batzuek urte osoan zokoratu-tako liburu sakonak irakurtzen dituzte, bestetzuk ez dute lerro bakarra irakur-tzen. Urtean zehar antzokira joan ez arren, herrian egiten diren kale emanal-dietatik bat bera galtzen ez duenik ere bada. Denetarik dago. Udan kultur ekital-dietatik urrundu ez gaitezen, geroz eta ekimen gehiago dago: zinema kalean, aire libreko pintura lehiaketak, musika kontzertuak... Asmo bera du aurten 20. aldia duen eta Getxon egiten den *Letren Terrazak* ekimenak. Udal Liburutegiak etxolak jartzen ditu herriko plazetan eta liburu, egunkari eta liburuak ematen ditu maileguan. Udan giro delako.

Besteak beste, Haiti, Kamerun, Txina, Maroko eta Aljeriatik etorri-tako dantzari, abeslari eta musikariek euren dohainak erakutsiko dituzte, Atarri gunean, uztailaren 22tik 24ra bitartean. *Bake egile eta eraikitzaileak* lelopean, hainbat hitzaldi eta eztabaida izango da, Itxaro Borda eta JosAnton Artzerenak, esaterako. Horrez gain, arti-sautza merkatua eta arte erakusketak ere izango dira.

Artea eta gastronomia eskutik lotuta

IKUSMENA ETA DASTAMENA asetzeari du xede Iruñeko Alde Zaharreko merkatarien elkarteak antolatu duen PaseArte programa berritzaileak. Hiritarrak arte galeriek eskaintzen dituzten pintura eta argazkilaritza erakusketak ikustera anima daitezten eta lehen maila-ko pintxoek gozatzea da helburua. Carlos Ciriza, Area de Arte, Molmar, San Antón eta Maissonave hoteleko Iruña fotogaleria dira ekimenean parte hartzen duten erakustaretoak. Pintxoak eskainiko dituzten tabernak, berriz, Baserri, Baviera, Gaucho, Burgalés eta Iru dira. Hiru hilabeteko iraupena izango du PaseArte eta arrakas-ta badu, luzatu egingo dute.

Araba eskulturaz eskultura

DUELA HIRU URTE abiatu zuen Vital Kutxak Araban ibilbide eskul-toriko bat sortzeko lehiaketa. Orduan jarritako helburuak bete dituzte jada eta hamahiru eskultura daude jarrita lurralde osoan. Arduradunen arabera, oso arrakastatsua izan da lehiaketa eta balite-ke etorkizunean berriz abiatzea. Orain arte egindakoa Vital Kutxa Fundazioaren Gasteizko Luis Ajuria aretoan ikus daiteke, bertan bildu baitituzte eskultura bakoitzaren maketak, argazkiak eta bideo-ak. Halaber, gida bat eta mapa bat argitaratu ditu Vital Kutxak eskulturen kokapena ezagutarazteko. Horietan koadrilei eta eskultu-ra duten herriei buruzko datu interesgarri eta turistikoek gain, arte-lan bakoitzaren informazioa bildu da.

Aurrikuntza bitxiak. Zeinek

ziurtatzen du urtetan benetako-tzat jo diren artelanak hala direla? Beti geratzen da zalantzarako tar-tea. Zalantza sortzen dute baita ere bat-batean egiten diren aurki-kuntzek eta harridura ere pizten dute. Horietakoa dugu turista ingeles batek Australiako azoka txikian erositako maletaren kon-tua. 30 euroren truk erosi zuen beteta zegoen maleta zaharra. Zer eta Beatles taldearen 400 argazki, taldearen abesti ezagunen bertsio-ak, inprobisazioak, kantu argita-ragabeak... topatu zituen barre-nean. Christie's enkante etxeak maletan aurkitutako materialaz interesa agertu du jada. Gurean ere izan da albiste bitxirik. Juan Moya bizkaitar ostalariak margo bat jaso zuen opari Itsaso Beltzean. Etxeko txokoren batean gordeta zuen, duela egun batzuk margo huraxe egunkari batean ikusi zuen arte. Aita Santuak Moskuko Eliza Ortodoxoari Kazango Ama Birjinaren margola-naren erreplika bat emango ziola zioen egunkariak. Ostalari bizkai-tarrak benetakoa duela uste du.

Ikusteko musika. Horixe da

irailaren 5era arte Irungo Amaia kultur zentroan paratu duten era-kusketaren goiburua. Izan ere, bost kontinentetako eta 65 herrialdetako musika instrumen-tuak dira ikusgai. Bertan dauden 190 musika tresnak Jose Luis Loidi eta Lourdes Yarzaren bildu-makoak dira. Guztira, azken hogeita lau urtetan 2.400 instru-mentu bildu dituzte. Biltegi batean gordetzen dituzte. Lekuaren baldintzak onak dira, baina ezin diote behar dituen bal-dintzak (hezetasuna...) eskaini tresna bakoitzari. Garai batean, bidaiatu egin behar zuten tresna berriak eskuratzeko; egun, Internet bidez eskuratzeko dituzte.

Argitalpenak

PILAR IPARRAGIRRE

Fitola balba, karpuki tui

Jon Gerediaga

PAMIELA
102 orrialde
13,20 euro

Jon Gerediagaren olerkiak

Bizitzaren militante baten olerkiak dira Jon Gerediagaren lehen liburu honetan azaltzen direnak. 2000. urteko neguan oso bizipen gogorak bizi behar izan zituen poetak. Krisi pertsonala, fisikoa eta emozionala eduki zuen. Eta zulo hartatik ateratakoan idatzitako poemak dira *Fitola balba, karpuki tui*-n eskaintzen dituenak. Bi ataletan banaturik daude. Behea jo zue-nean, olerkariak ez zuen bizitzeko arrazoirik aurkitzen, eta hori islatu du Eddy Brickellen hitz batzuekin hasiera ematen zaion lehendabiziko atalean. Ate asko itxi zitzaizkiola irudituz zitzaien 2002ko orduko hartan olerkariari, baina

gero, zulotik gora egindakoan, beste hainbeste irekitzen zitzaizkola ohartu zen, eta horixe azaltzen du Bob Marleyren testu batekin hasten den bigarren atalean. ■

Nora eta laugarren Errege Magoa

Alfredo Gómez Cerdá

IBAIZABAL
71 orrialde
7,45 euro

Haur txiroak gogoan izaten dituen Errege Magoa

Edurne Otaegik euskaratu du Alfredo Gómez Cerdák bost urtetik aurrerako haurrentzat sortutako istorio hau. Marrazkiak, berriz, Xan López Domínguezek eginak izan dira. Sei urte eta erdi ditu orain kontakizuneko protagonistak. Aurreko urtean bost opari eskatu zizkien Errege Magoei. Bere neba txikiak ere beste hainbeste opari eskatu zituen, baina ez bati, ez besteari ez zizkioten hiru opari baino utzi. Neba-arrebek horren arrazoia jakin nahi dute. Beraz, aurtengoan esna gelditu eta Errege Magoei galde-tzea erabaki dute. Errege Magoek, ordea, eskatutako opari guztiak utzi dizkiete oraingoan. Nola hasiko dira ezeren galdezka? Baina orduan laugarren Errege Magoa etxean sartzen ikusi dute. Hari bai galdetuko diotela! ■

Hamabi urtetik aurrerakoentzat

1909an Hego Afrikako Errepublikan jaioetako George L. Steer kazetariari esker jakin ahal izan zuen munduak 1937ko apirilaren 26an Gernikak jasan zuen bonbardaketaren egia. "Gernika faxistek bonbardatu dute" idatzi zuen Londreseko *The Times* egunkarian, bere begiekin ikusitako suntsiketa agertzeko orduan. Eta haren bizitzaren gainean irakurle gazteentzat idatzitako liburua da Edorta Jimenezen *George L. Steer. Gernikan izan zen kazetaria*. XX. mende hasierako Hego Afrikaren deskribapena, George L. Steer 1935ean Abisiniari iritsi eta Mussoliniren armadak eragindako gerra zela-eta bertan ikusi ahal izan zituen gertakizun ankerrak, 1936an Espaniako II. Errepublikaren aurka frankistek hasitako gerra, Bilbo bonben erasoan, Gernika sutan, Birmania... ■

George L. Steer. Gernikan izan zen kazetaria

Edorta Jimenez

TXALAPARTA
55 orrialde
10 euro

Eraginak Arestiren poetikan

Euskalerrriaren Adiskideen Elkarteak kaleratzen duen *Egan* aldizkariaren azkenengo zenbakiak Jose Agerreren olerkigintza, 2003ko euskal literaturako sorkuntzak argitaratutako emandako liburuen zerrenda eta Miren Billelabeitiak euskaratutako Bertolt Brechten *Gaileoren bizitza* drama plazaratu ditu. Horrez gain, honako gai hauek aztertutakoak: Gabriel Arestiren poetikan aurki daitzekkeen hainbat eragin, Xabier Leteren *Izarren hautsa*, A. Kardaberazi eta J. A. Mogeli dago-kienez *literatur bizkaieraren lehen uneak testuen argitan*, Pako Aristiren *Libreta horiko poemak*, Xabier Montoiaren *Denboraren izerdia*, Gerardo Markuletaren *Batak ez du bestea kentzen*, Ur Apalategiren *Gure gauzak S.A.* eta Bernardo Atxagaren *Soinujolearen semea*. ■

Egan

Batzuen artean

EUSKALERRRIAREN
ADISKIDEEN ELKARTEKO
BOLETINA
294 orrialde
18 euro

Maíto Panduro Gonzalo Moure

IBAIZABAL
103 orrialde
8,65 euro

Mutiko ijito baten bizitzako gorabeherak

Jose Antonio Sarasolak euskaratu du 2001. urtean XII. Ala Delta Haur Literatur Lehiaketa irabazi zuen Gonzalo Moureren *Maíto Panduro* eleberria. Mutiko ijito baten bizitzako gorabeherak azaltzen ditu bertan. Ilargirik gabeko gau bat bezalako ilea duen mutiko hori Seseña la Cuevan bizi zen, txabola-auzune batean, aita Duesoko espetxera eraman ziotenean. Zazpi anai-arrebek osatutako familia luze batean hirugarrena izaki, Seseñako eskolara joaten zen, hango jantokia oso gustukoa zuelako. Gainera, Maítok oso gogoko zuen Susana maistra ere, hori etxeko inori aitortu ez

bazion ere, Susana beraz arduratzen zelako eta aitari idazten eta marrazkiak bidaltzen irakatsi ziolako. I

Argia eta Iluna maitemindu zirenean gertatua

Pello Añorgak sortu eta Jokin Mitxelenak marraztutako istorio honetan, bakar-bakarrik zegoen Argia zeruan, eta bakar-bakarrik Iluna lurrian. Ahalik eta maitemindu egin ziren arte. Hainbeste maite zuten elkar, haur eder bat sortu zuten. Haur horri Arginabarra deitu zion Argiak, Ilunabarra, berriz, Ilunak. Eta kulun-kulunkan hasi ziren jolasten hirurak pozik elkarrekin.

Baina halako batean, haurra galdu egin zen, eta larritu egin zen aita eta larritu ama. Nora joan ote zen haur zeru-lurtarra? I

Haur zeru-lurtarra

Pello Añorga, Jokin Mitxelena

ELKAR

36 orrialde / 5,85 euro

FERNANDO MORILLO

«Ni oso gaztetxotan maitemindu nintzen zientziarekin»

Zientzia eta espioitza uztartu dituzu. Arrazoiak?

Gaztetxoa nintzela Asimoven liburu batean irakurri nuen Sokrates akabatu behar genuela. Zera zioen Asimovek: zer lerdokeria den ezjakintasuna jakinduria gisa aldarrikatzea. Askotan zientzia zerbait abstraktoa, errealitatearekin zerikusi handirik ez daukana balitz bezala saltzen zaigu; eta ez gutxitan aipatu izan didate zer alde omen dagoen literatura eta zientziaren artean. Baina ni oso gaztetxo nintzela maitemindu nintzen zientziarekin, eta ez hainbeste eskolan irakatsitakoengatik, baizik eta Asimov, Verne eta horien liburuek erakutsi zidatelako zer grina, zer poesia egon zitekeen zientziaren barruan. Bestetik, asko erakarri izan naute intrigazko nobelek, bidaia baten modukoak direlako.

Eta zer azaltzen duzu nobelan?

Badira historian hainbat garai miresgarri—Grezia klasikoa, Errenazimendua...—, eta horietan, dudarik gabe, XX. mendeko fisikaren historia dago. Liluragarria eta tragikoa da era berean zenbat lorpen eta iraultza egin zituen fisikak eta zer tragedia bizi izan zuen II. Mundu Gerra ondoko bonbekin. Zeren militarrek ez dira kezkatzen, horiek egin beharrekoa egin eta kito, baina zientzialariek oso errudun sentitu ziren, eta nik pixka bat hausnartu nahi izan dut horrelako zerbait errepikatuko balitz ea zer demontre gertatuko zen.

Donostiako International Physics Center-aren papera?

Errealitate ukituak behar nituen nobelan, eta beldurrez bada ere, sinesgarritasunaren mesedetan benetako lekuak eta pertsonaiak sartu nituen.

egileari galdezka

Augustin Zubikarai nobela laburren saria

Ondarroako Udalak eta Elkar argitaletxeak antolatu ohi duten Augustin Zubikarai

Nobela Laburrentzako Sariaren irabazle aurtengoan Fernando Morilloren *Gloria Mundi* izan da, Iñaki Irasizabalen *Burua txorix beterik* lanarekin erdibana. Zientzia eta espioitza uztartzen dituen narrazioa dugu Fernando Morilloren haxe. Hiroshima eta Nagasaki suntsituko zituen lehergailu atomikoa sortzen aritutako fisiko gehienak errudun eta erantzule sentitu ziren eman zitzairen erabilera militarrengatik, eta, hain zuzen ere, sentimendu horietan sakondu nahi izan du idazle azpeitiarrak *Gloria Mundi* nobelan, hausnartzeko zer gertatuko litzatekeen mende erdi geroago halako aurkikuntza guttiz arriskutsu bat egin izango balute. Mireia Elosegik Donostiako International Physics

Gloria Mundi
Fernando Morillo

ELKAR
232 orrialde
14,75 euro

Center-eko fisikari gazte bat izango da aurkikuntza horren egilea. Isilean egiten du lan, baina ez berak uste bezain sekretuan, eta biziarekin ordaindu beharko du bere arrakasta. Hala ere, hil aurretik lortuko du bere aurkikuntzaren berri kazetaria den bere mutil-lagun ohiari ematea, eta gazte hori guttiz ahaleginduko da fisikariaren hilketa argitzen. ■

Denbora-pasak

LUMA

Hitz gezidunak

	Bizkaieraz, poliki	Gehitzen dena	Eguratsak	Bizkaiko ibaia	Aurrera eginez
	Nihat, esaterako	Atsegina	Labore mota	50	
	Sasi			Urrea	
	* HERRI-ALDEA			Bokala	
Aparta	Ahari zikiratua				Röntgen
Berotegia	Ozenki				Sail
				Ez eme	
				Hegazti mota	
Automata					
Haren			Burdinazko lokarri		
			Kasik		
		Jardun		Kezka	
		Atx!		Oinaze	
Zaude			Palestinako hiria		
Ez bakoiti			Taloaren kontso.		
				Idi, hitz elkarketan	Potasioa
				Iodoa	Kontsonantea
Gipuzkoa-ko herria		Guraria, apeta			

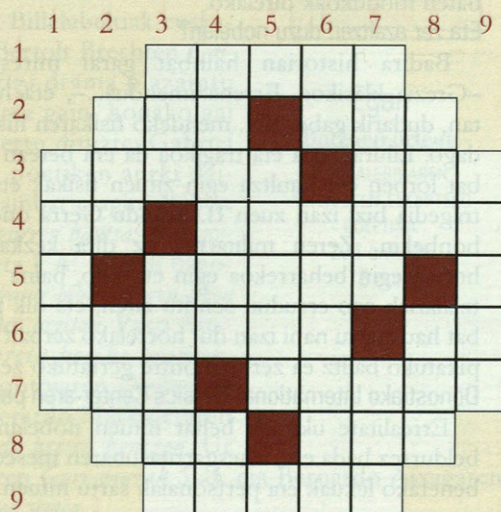
Hitz gurutzatuak

EZKER ESKUIN

1.- Afrika mendebaldeko estatua. 2.- Joan den urtean. Erregai mota. 3.- Zuri, dut. Toka, du. 4.- Atx! Zoritzarra. 5.- Nitrogenoaren ikur kimikoa. Hegazti mota. Kontsonantea. 6.- Ezagutzen du. Haur hizkeran, musu. 7.- Garai, aldi. Asiako. 8.- Bilo. Momentu. 9.- Guraso arrak.

GOITIK BEHERA

1.- Kolpe sendo baten onomatopeia. 2.- Hiru, zenbaki erromatarren arabera. Jardun. 3.- Mendebaldean, naiz. Zainetan dabilkigun isurkaria. 4.- Beldurtia. Bizkaieraz, omen. 5.- Kontsonantea. Aurrez aurreko kolpea. Kontsonantea. 6.- Begiaren erdian. Irakaslea. 7.- Detektagailu. ... egina, total egina. 8.- Galiziako ibaia. Palestinaren Askapenerako Erakundea. 9.- Katu ar.

Hitz ezkutua

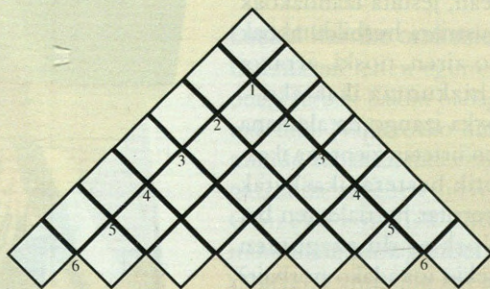
Aurki ezazu Nafarroako baso baten izena kontuan izanik aurreneko zenbakiak hizki komunak kopurua adierazten duela eta bigarrenak beharreko lekuan agertzen direnena.

K	R	I	S	I	3	2
I	Z	A	R	A	3	2
U	K	A	T	U	2	2
S	U	K	A	R	2	0
E	S	K	U	A	1	0

Piramidea

Sei hitzak, norabide bietan idatzi behar dira.

- 1.- Nafarroa, Gipuzkoa eta Lapurdiko ibaia.
- 2.- Maindireak, mihiseak.
- 3.- Ezagutzen dut.
- 4.- Laster, bizkor.
- 5.- Sagu, hitz elkarketan.
- 6.- ... egin, goitik ari.

Kike Amonarrizen umorea

Bartzelonako Forum-a: bidegorrien alde edo Lazarraga irakurrita?

Pertsona bizkorra eta bizia inondik ere, “Munduan bici” izenburua asmatu duena! Gu geu ere zalantzan utzi gaitu! Izan ere, zein arrazoibidek eraman du eslogan horretara? “Euskalpiel” bezalako ereduai jarraiki asmatu ote du, mundu guztiak ulertzeko moduan, bizikleta dela etorkizuneko garraiobidea? Edo guk uste baino jantziagoa izaki, mundu guztiari erakutsi nahi izan dio euskara hizkuntza bizia eta aspaldikoa dela, Lazarragaren testutik ateratako esaldi bat erabiliz? Asma ezan/k!

Soluzioak

1. Bhāsana. 2. Isarika. 3. Dākā 4. Atin. 5. Sār. 6. Ok	G	O	L	E	G	I	L	E	A
Hitz ezkutuia	L	A	H	A	R	A	R	A	U
IRAVI	B	Z	I	K	I	R	O	A	R
Hitz gurutzuatuak	N	E	G	U	T	E	G	I	A
Ezker eskutik: 1. Nijzer. 2. Iaz cas 3. Ditzur. Dik. 4. Añl	R	O	B	O	T	A	K	A	T
Iamala. 5. N. Oñer. 7. 6.	B	E	R	E	A	R	I	H	A
Badak. Pñ. 7. Anñ. Asñar. 8.	Z	A	R	A	R	A	M	A	L
Gotik behera: 1. Dama. 2.	B	I	K	O	I	T	I	T	K
III. Art. 3. Nax. Oñola. 4.	A	I	A	I	A	I	N	E	Z
Izarta. Iñ. 5. G. Talba. 7. 6.	A	I	A	I	A	I	N	E	Z
Iñ. Naisua. 7. Radar. Inñ. 8.	A	I	A	I	A	I	N	E	Z
Sñ. Pñ. 9. Kaint	A	I	A	I	A	I	N	E	Z

Errespeta ditzagun pertsona eta herri guztien eskubideak,
eta erabil dezagun

geure hizkuntzan bizitzeko eskubidea

gure!
artean!
euskaraz

Nagoen lekutik

JOSU IZTUETA

Das Baskenland in München

DUELA URTEBETE, uda partean, Munichetik pasatu nintzen. Tirol eta Esloveniarako bidean, egun pare bat egin nituen Bavariako hiriburuan. Aldez aurretik prestatutako biajea zenez, noiz iritsi, non akanpatu eta nortzuk gindoazen bagenekien lau aste lehenagotik. Abuztu hartan ez nuen pentsatu ere egiten sei hilabete beranduago, negu sasoian, han izango nintzenik eta neguan ez nuen imajinatzen berriro hara joateko aukera sortuko zitzaidanik. Orain hemen egonda, bihar non egongo naizen ez jakiteak badu xarma berezi bat, eta horren ondorioa da, dudarik gabe, Alemaniako hiri ezagun honetara bueltatu izana. Garagardoa gustukoa banu, Munichera behin eta berriro etortzeko arrazoia hori litzateke, baina zerbeza gustatzen ez zaidanez susmo horiek baztertuak geratzen dira.

Willkommen. Danke schon (Ongi Etorri. Eskerrik asko)

Lagun batek deitu eta asmoaren berri eman zidan: "Hi Josu, Munichera joateko gonbidapen bat jaso diagu eta gauza batzuk eraman beharra zeuzkeagu. Gu hegazkinez goaztik, baina gure hango egonak ez dik zentzurik hemendik hara gauza batzuk eramaten ez badizkiagu...!".

Pasai Donibaneko Albaola Elkartetik telefonoz dei egin zidana Xabier laguna zen, euren ontziola tradizionalan konpontzeko daukaten Maribeltz txalupa zaharra itsasotik 1.500 kilometrora eramanez beharra zegoen, harekin batera arrantzarako sare zahar batzuk ere bai. Harri-jasotzailearen harriak astunegiak dira abioiz bidaltzeko, aizkolariak moztu beharreko enborrak hobe etxetik eramatea..., kontua da, tratua egin ondoren, itsas ondarearen zati bat, harrobi puska izandako lau harritzar eta Irati basoko hiru

pago egurrek osatutako kargamenduarekin abiatu nintzela Europa erdialdera.

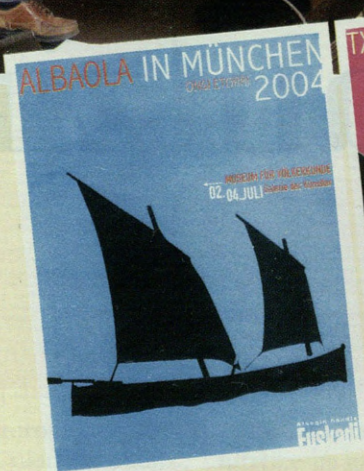
Berrogei urte dituztenen bueltan dago batxilerrean "frantsesa" ikasitako eta "ingeleza" emandakoen arteko muga. Frantsesez moldatzeko beste ikasi genuenok gerora ingelesez defendatzeko ahaleginen bat edo beste egin izan dugu. Alderantzizkoa ez dirudi hainbeste gertatzen ari denik. Adin batetik gorakoen artean, ama hizkuntza euskara, eskolako gaztelania —edo frantsesa Iparraldean— eta beste bi atzeritar hizkuntzatan erdipurdi komunikatzeko jende dezente izango da Euskal Herrian. Alemana zekitenak berriz, berrogei urtetik gorakoen artean, jesuita izandakoak dira gehienak eta industriara hurbildutakoak gutxi batzuk —izango ziren, noski, arrazoi gehiago alemaniar hizkuntza ikasteko—. Egun, berriz, mordoxka izango da alemana ikasten ari dena. Azken urtetan zientzian ikasle mugitzen da batetik bestera, ikasketak burutzeko bidean atzeritar herrialderen bat aukeratzen dute. Nork ez du ezagutzen ERASMUS beka batekin joandako norbait? eta beka horietako batekin joan eta bertan geratutako norbait?

Bakarren batek ORGASMUS izenez ere bataiatu ditu beka hauek... seme-alabak atzerriara zihoaztela eta pozik agertzen ziren hainbat guraso orain triste antzera sumatzen ditut. Ustez ondo hazi eta hezitako familia gertu sentitu nahi izatea normala baita!... Enfin, batetik bestera askotxo ibili arren, alemanez ez dut tutik ikasi eta belarrira ulertezina egiten zait gainera. Alemania eta Austria osoan ez ezik, Suitzako parte batean ere mintzatzen dira alemanez, baina inguru horietan beharrean aurkitu naizenen aldiro, beste hizkuntza batez baliatu izan naiz elkar ulertzeko: ingelesez, frantsesez, gaztelaniaz eta oraingoan euskaraz ere bai.

JASONE ARETXABALETA

Euskal Herriko erakusleihoa

Uztailaren lehen egunetan, interesa pizten duen zerbait baldin badago, horiek Sanferminak dira. Nafarroako hiriburuko entzierroak mundu zabalean dira ezagunak, irudi esportagarria da zezenen aurretik korrika ibiltzea. Goizeko zortziak ondorengo bizpahiru minututan, protagonista bihurtzen dira ordu-arte animalia anonimoak —beraiek ez dute jakiten—. Atzerritar korrikalariak eta etxeak egunkarietan agertzea ere normala da —ustekabeko protagonismoa izan dezaketela badakiten arren—. Betiko nafar kastakoa eta turista despistatuaren artean zezen adar zorrotzak ez du bereizketarik egiten. Neu ere ez naiz hemen hasiko zer den Euskal Herrikoa eta zer Euskadikoa bereizten, baina garbi gera dadila Alemaniara zezenik ez dugula eramant!

Municheko Völkermuseum-eko Künstler Galeria zen zitaleku nagusia eta hara iritsi ginen gure furgoneta eta erremolkearekin. Egun batzuk lehenago Kepa Junkera eta bere taldea beste areto batean egoña zen, gastronomia ikastaro-erakustaldia eman zuen Gorka Txapartegik Hotel Hiltonen, Daniel

Kalparsoro zinemagileak berriz, bere pelikuletako bat aurkeztu zuen publiko aurrean.

Zer iritzi ote dute alemaniarrek Euskal Herriarekiko? Jakingo ote dute zer garen? Ba ote dakite zehatz-mehatz non dugun bizilekua? Eta zenbat garen? Eta zer egiten dugun? Eta nola dibertitzen garen? Abestiak zioen bezala zaila da zer garen, nor garen aitortzea. Errazagoa dirudi gure estereotipoak erakustea eta horien bidez gauzak azaltzea. Hori maila kolektiboan nahiz pertsonalean gertatu ohi zaigu.

Municheko erakusleihuan, Mieltxo Saralegiren indarrak harridura sortu du, Dani Vicenteren aizkoraren prezioak aldiz, beldurra. Arriaga markinarra, Blanka gasteiztarra eta Rosita —82 urte— sanjuandarren esku zailduak xamurtasuna erakutsi dute, pilotarako xisterak egiten lehenak, buztinezko ontziei forma ematen bigarrenak eta sareak konpontzen azkenak. Beste txoko batean, arrantzalez jantzita, Albaolako Xabier Agote eta Oliver, egurrezko ontzi zaharrari buruzko azalpenak ematen ari dira; atzeraxeago Pukas markako hiru surf ohol. Metro gutxitan, itsas lanbide tradizionala eta olatu jolasen arteko kontrastea eskutik doaz.

Mikel Urdangarinen melodiek alemaniarren belarriak goxatu dituzte eta Kirmen Uriberen poesiak bihotzak samurtu. Markinako dantzariak ezpata dantza eskaini dutenean eta ondoren kaixarranka dantzatu, begi guztiak beraiei begira jarri dira, handik gutxira zantzar jantziekin jendaurrean azaldu diren arte, aluzinatu aurpegiak joare-dunei arretaz so... txalaparta soinu sumatu bezain laster lepoa biratu dute gehienek. Egurrezko "xilofono" erraldoiari batek baino gehiagok afrikar kutsua hartuko zion ziurrenik, normala da, ondo pentsatzen jarrita Euskal Herriko gertuago daukagu fisikoki Afrika Alemaniako Munich baino.

Atzo iragana da eta bihar etorkizuna. Egun Etnografia museoan bezain ongi moldatu beharko dugu puntako teknologia erakusten duten makina-erreminta azoketan. Edozein lekutan zaudetela ere, aprobeitza itzazue opor hauek, geuk besteak nola ikusten (sentitzen) ditugun eta besteek gu nola ikusten (sentitzen) gaituzten jakiteko. Bakoitzak bere Euskobarometro partikularra martxan jartzeko garai proposa da! Ongi eta onak izan! ■

Josu Iztueta Azkue
Munich

Municheko erakusleihuan, Mieltxo Saralegiren indarrak harridura sortu du eta Mikel Urdangarinen melodiek alemaniarren belarriak goxatu dituzte.

Ihesi

Euskal Herria ezagutuz

IÑIGO TXINTXURRETA

Turismorako azpiegitura berriak

Bizkaia soineko berriez jantzirik

Dudarik gabe, Bizkaia aldatzen ari da. Guggenheim efektuarengatik inoiz baino bidaiari gehiago hurbiltzen da gure herrialdera. Bisitari hauei guztiei eta etorriko diren berriei kalitatezko turismo eskaintza zabala ematea da Bizkaiko Foru Aldundiaren helburua, bertako turismoa ahaztu gabe, jakina. Bide batez, ekimenak gauzatu ahala lanpostuak sortuko dira. Hainbat proiektu daude martxan, batzuk jadanik atek zabaltzen dituztenak, eta beste batzuk oraingoz asmo direnak. Erreportaje honetan, etorkizuneko Bizkaiaren aurpegia nolakoa izango den irudika dezakegu.

Bizkaiko turismoaren azpiegiturak aberastu dituzten eta osatuko dituzten proiektuak izango ditugu hizpide erreportaje honetan. Bizkaiko eskaintza turistikoa borobila izango da etorkizunean, dagoeneko martxan dauden eta laster irekitzea espero diren zerbitzuekin.

Azken urte hauetan Bizkaiko Foru Aldundiko Lan eta Trebakuntza Saila enplegua sortzeko azpiegitura berriak sustatzen ari da, bai ekoizpen alorrean baita zerbitzuen alorrean ere. Lan eta trebakuntzarako azpiegituren proiektuak babesten eta bultzatzen ari dira buru belarri, sail honen buru den Sabin Arana foru diputatuak adierazi digunez.

Karpin Abentura eta Aquariuma

Oraingoz bi azpiegiturek ireki dizkiote atek jendeari: Karpin Abentura eta Abra Aquariumak. Lehena guztiz arrakastatsua suertatu da. Aspaldikoa zen El Karpin animalien parkean Bizkaiko Dinosauruen parkea kokatu zuten, geroago Karpin Abentura izena hartuko zuena. Gaur egun hainbat gune ezberdin ditu: Dinosauruen garaia lantzen duen Terra-sauro gunea, dinosauruen ondorengo animaliak aurkeztzen dituen Gastornisland, historiaurretik gaur egunera arte iritsi zaizkigun animaliak, haurrentzako Dino Txiki gunea eta laster zabalduko den Darwin jauregia. Aurtengo helburua 125.000 bisitari

Karpin Abentura parkeko dinosauroa. Aurtengo 125.000 bisitari espero dituzte.

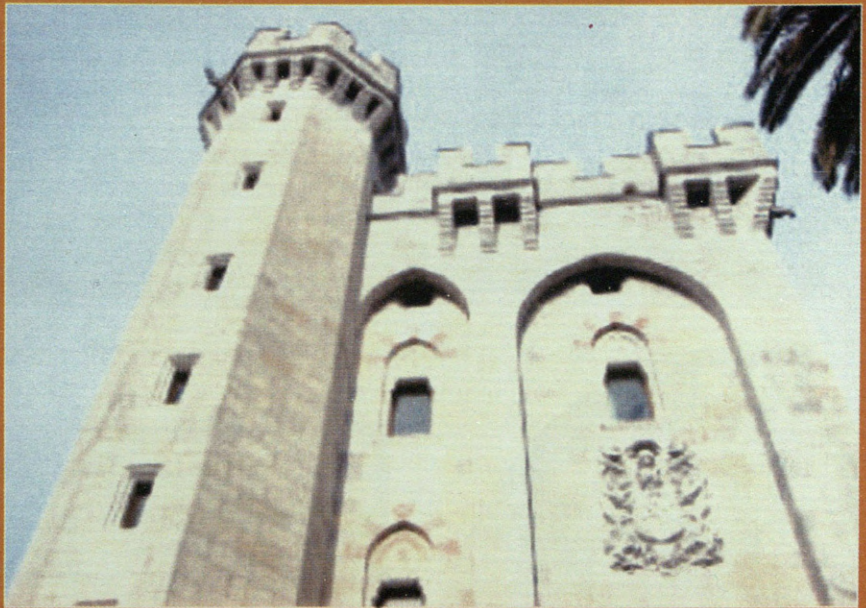
Jauretxeak, autore-sukaldaritza dastatzeko lekuak

Bizkaiko Foru Aldundiko Lan eta Trebakuntza Sailak sustatuta, uztailaren hasieran Kalitate Bikaintasuneko Hotel Sare berria aurkeztu zen. Ostalaritzaren ikuspegi berri bati erantzuten dion sare honetan Bizkaiko 6 hotel daude, ondorengo ezaugarriak dauzkatenak: Eraikina ondare historikoa izatea, zerbitzu pertsonalizatua eskaintzea eta eskaintza gastronomikoa zaintzea. Aipatu hotelak jauretxeak dira eta naturgune ederrean kokatuta daude. Jabeek arreta berezia jarri dute tradizioa eta berrikuntza uztartzen dituen autore-sukaldaritzan.

Hauek dira sarea osatzen duten jauretxeak: Arteagako Gaztelua (Gautegiz-Arteagan); Ansotegiko Burdinola (Etxabarrian); Mendi Goikoa hotela (Atxondon); Zubieta hotela (Lekeitio); Kaian Hotela (Plentzian) eta Ibarra hotela (Zallan). Aurrerantzean sarera jatetxe gehiago sartuko direla espero da.

Instalazio moderno, eroso eta apainen bidez, naturgune ederrean eta tratu hurbila eskainiz, jatetxe hauek turismoa eta negozio-bidariak erakarri nahi dituzte.

Bizkaiko Foru Aldundiko Lan eta Trebakuntza Sailak, Bizkaiko

Jauregiak ekimenarekin Bizkaian ez zeuden turismo-azpiegitura berriak bultzatu ditu. Eta sektorean lanpostuak eta aberastasuna sortu du turismo arloko enpresa-sare sendo baten bidez. Beti kalitatea zainduz, Bizkaiko Jauregiak ekimenari esker, balio arkitektoniko, historiko eta kultural handia duten eraikinak berreskuratu dira eta balio erantsia eman zaie.

jasotzea izanik, Gastornisland inauguratuta eta Dino Txikin hobekuntzak eginda, marka erraz lortuko dutela dirudi.

Aurrera begirako proiektuak

Gerora begira, dagoeneko hainbat proiektu dago aurreratuta eta laster beste ate batzuk zabalduko dira guztion gozamenarako: Bermeoko XVII. mendeko Bale-Galeoia, Txakolin Museoa Leioan eta Mungian kokatuko den Olentzeroren baserria.

2004 bukaeran edo 2005ean dago aurreikusita haien inaugurazioa.

Beste batzuek, aldiz, denbora apur bat itxaron beharko dute, 2006. urtean zabalduko baitituzte ateak seguruenik: Muskizen kokatuko diren Itsaspeko Parkea eta Dorrearen Jauna, Lanestosako Kobenkoba, Urdaibaiko Biosfera Erreserbaren eta Bioaniztasunaren Interpretazio Zentroa Busturian, Balmasedako Mitologi Museoa eta Atlantis@.

Azken hau da proiekturik liluraga-

rriena, "Zientzia eta Ingururoaren Hiria" Lemoizko Zentral Nuklearren hondakinetan baitatza, baina baita burutzeko zailena ere, Iberdrolak beste asmo batzuk dituelako toki berezi honetarako, zentral termikoa egitea, alegia.

Azkenik, aipagarria da EHuren ondoan eraiki nahi den Protoien Azeleragailua eta Ezpalazioen bidezko Neutroien Iturria, dudarik gabe Euskal Herrian ikerketa zientifikoa bultzatuko duen proiektua. ■

Ordaindu

BBK txartelek
eta eraman itzazu opariak

bbk

www.bbk.es

MITOLOGI MUSEOA

Mari, Basajaun, Intxixuak eta sorginak... den denak zai izango dituzu Balmasedako Buniel jauregian 2006an, Mitologi Museoak ateak zabalduko dituenean. Jauregi eder honetan Enkartereko egoitza kokatzeaz gain, beheko solairuan erakusketak egiteko gunea aurkituko dugu. 1. solairuan aldiz, alpatutako museoa, non ikusi ahalko diren kondalretako pertsonaien irudi estatikoak zein dinamikoak, baita euskal ipuinen pasarteak erretratatuak dizkiguten aktoreak ere. XVIII. mendeko etxe baten erreprodukzioa bisitatu ahalko da jauregiaren bigarren solairuan.

KARPIN ABENTURA

Karrantzan duela bi urte berrituta zabaldu zen parke arrakastatsuak 2005. urterako Txabarri jauregian harrera-lekua ireki nahi du. Darwin izango da bertako gidari. Orain dela bi urte 30.000 bisitari izan zituen, iaz kopuru bikoitza, eta antolatzaileek aurtengorako 100.000 bisitari espero dituzte. Aspaldiko El Carpinen animali bizien bilduma mantentzeaz gain, Karpin Abenturak dinosauruen eta historiaurreko irudiak eta animatronikoak eskaintzen ditu, espezieen eboluzioa hobeto ulertzeko. Ingurune paregabea du, gainera.

ITSASPEKO PARKEA

Muskizeko San Julian senaiaren aurrean zazpi-zortzi inguru itsasontzi urperatu eta Euskal Herriko Itsaspeko parke bakarra sortuko da. Urpekari-guztiz egokiak diren uretan murgiltzeko aukera egongo da, Cousteauren antzera. Proiektu honekin, 2005. urtetik aurrera munduko urpekariak gure uretara erakartzea da asmoa, batez ere katalanak eta madrildarrak, kirol zoragarri hau praktikatzen dutenen artean gure kostak gehien bisitatzen dituztenak haiek baitira.

4

DORREAREN JAUNA

Hasiera batean Muskizeko Muñatones jauregian erabakitzeaz dagoen beste jauregi batean ganboatara oinaztarren arteko lehiak eta historia erakutsiko dizkigun museoaren antolatzearen asmoa dago. Aztertzen ari den proiektuak 2005. urtean abian jartzen bada, Ahaide Nagusien borroka eta Erdi Aroko giroan erabat murgilduko gaitu erakusketak.

KOBENKOBA

Lanestosako Juduen kobazuloan historiaurreari buruzko gune tematikoa kokatzeko asmoa dago, 2006. Urtean, behin baimenak eta indusketak egin ondoren. Meategia izan zen kobazulo honetan historiaurreko arlo ezberdinak aurkeztuko dira eta astean zehar umeentzako zuzenduriko jardunaldiak egingo dira. Erreprodukzio eta irudien bidez Kristo aurreko garai ilunei argia eman nahi zaie.

Aisialdi

ABRA AQUARIUM

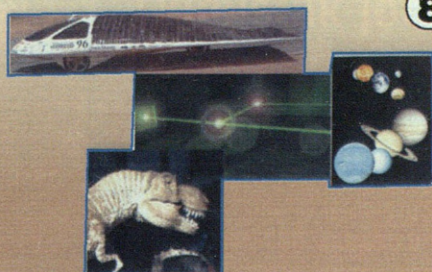
Getxoko Arriluze nasan eraiki zen Bizkaiko aquarium bakarra, Abra Aquarium izena duena. Bertan bai Ozeano Atlantikoko bai Ozeano Tropikaleko faunaren zein landaretzaren adibideak aurkituko ditugu, modu ederretan aurkeztuta. Ikusiko ditugun animali, ur landareak eta korail guztiak bizi-bizirik daude. Astelehenetik igandera eguneko 10:00etatik gauko 20:00ak arte dago irekita.

didaktikorako eskaintza berriak

ATLANTIS@

Bizkaiko Foru Aldundiko Lan eta Trebakuntza Sailak Lemoizko zentral nuklear eztabaidagarriaren eraikinetan "zientzia eta ingurumenaren hiria" sortu nahi du, Atlantis@ deituko dena. Bertan energia, zientzia, teknologia eta ingurumenaren mundua erakutsiko litzateke. Mundu osoan aitzindaria izango da gune berezi hau, Valentziako "Ciudad de las Ciencias"en antzekoa. Gizartean onarpen zabala duen proiektua une honetan geldirik dago, eraiki gabeko zentralaren hondakinei zein erabilera ematen zaien erabakitzeko zain.

8

7

TXAKOLI MUSEOA

Urte honen bukaera aldera Leioan Txakolinaren Museoak atea irekiko ditu. Bizkaiko Txakolinaren Elkartearen egoitza izateaz gain, baserri eder batean Txakolinaren Museo bera eta jatetxea kokatzeko asmoa dago. Bertan emango dira gure ardo berezi honen ezaugarrien eta jakin beharreko guztien azalpenak

OLENTZEROREN BASERRIA

Horra gure Olentzero! 2005ean Mungiako Landetxo Goikoa XVI. mendeko baserrira etorriko zaigu bizitzera. Bertan hurrek zein gurasoek gabonetako pertsonai kutuna bizi-bizirik aurkituko dute bere xarmarekin. Olentzeroren etxean ezin oparirik falta, jakina! Baserri eder honetan Jostailuen Museo antolatuko da gazteen gozamenarako, baita baserriaren kanpoaldean jinkana zoragarri bat ere.

9

XVII. MENDEKO BALE-GALEOIA

Bermeoko udalak erosi ondoren, 2005. urtean bertako kaia zaharrean ikusgai eta bisitatzeko moduan egongo da 40 metroko eslora duen baleontzi dotorea, "Beti Aita Guria" izenekoa. Erriberako zurgin ikasleek berreraiki dute eta barrualde guztia XVII. mendeko baleontzi baten erreplika fidela izango da. Eraikitzeko ere garai hartako materiala erabili dute. Bisitariak garai hartako arrantzaleek Terranovara egindako bidaiak irudikatuko ditu.

10

URDAIBAICO BIOSFERA ERRESERBAREN ETA ANIZTASUNAREN INTERPRETazio GUNEA

Busturiako Madariaga dorrean kokatuko da Urdaibaiko Biosfera ulertzeko Erreserbaren informazio guztia bilduko duen interpretazio zentroa. 2006. urtean hasiko da bisitariak jasotzen eta eraikinak 8.000.000 euroko finantzazioa izango du. Dударik gabe, inguruko natura gozatzeko, babestutako leku zoragarri honek merezi zuen horrelako zentroa.

11

Makina bat kontu

JOXERRA AIZPURUA

INGURUMENA

Pestizidak Frantziako uretan

FRANTZIAKO Ingurumen Institutuak (IFEN) atera berri duen txostenean agertzen denez, Frantziako lurrazaleko uren %75 eta lurrazpiko uren %57 daude kutsatuta. Azken txosten honetan 2002. urtean egindako hainbat neurketen berri ematen da. 5.143 neurketa egin ziren, horietatik 1.462 lurrazalean eta 3.681 lur azpian eta guztira ia 400 substantzia topatu ziren.

Txosten honetan argi geratzen da lurrazaleko urak lurrazpikoak baino poluituagoak daudela eta gehien topatutako poluitzaileak herbizidak eta triazinak direla.

Edateko ura hartzen den guneetan poluitzaile gutxi aurkitu da: 3.441 gune kontrolatu ziren eta

Frantziako
lurrazaleko uren
%75 eta lurrazpiko
uren %57 daude
kutsatuta.

horietatik %74 tratamendu berezirik gabekoak ziren, baina 14 iturritan baino ez ziren poluitzaileen arrastoak azaldu.

2001ean Frantziako populazioaren %5ak, urtean behin gutxienez, edan du 0,1 mikrogramo pestizida litroko duen ura. Gogoratu behar dago 1993an frantziarren %20 izan zirela arestiko baldintzetan bizi izan zirenak.

Oro har, pestizidek poluitutako uren kantitatea egonkor mantentzen da. Ez da hobera egin, nahiz eta Europako Epaitegiak Frantzia kondenatu zuen Britainian edateko ura ez ziurtatzeagatik.

Frantziak dituen hainbat koloniatan egoera ere okerragoa da. Adibidez, Martinikan eta Guadalupen orain 10 urte debekatutako pestizidak erabiltzen ari dira. ■

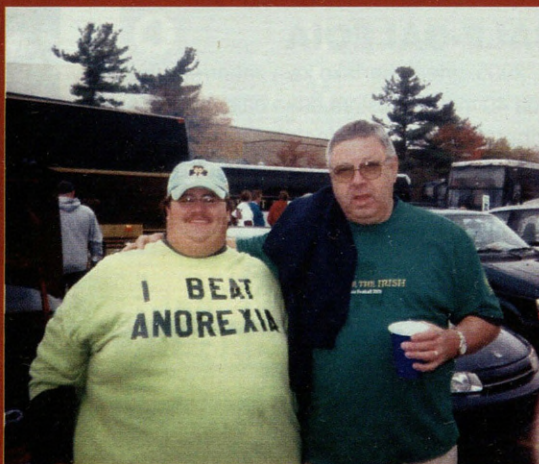
Osasuna

JABIER AGIRRE

Helduek ere gero eta elikadura trastorno gehiago

ANOREXIA eta Bulimia Nerviosoaren kontrako Elkarateak (ACABE) adierazi duenez, elikaduraren inguruko trastorno edo asalduek —anorexia edo bulimia dira horien artean ezagunenak, baina ez bakarrik— gero eta gehiago ikusi eta tratatzen dira pertsona helduetan, 40 urtetik gorakotetan alegia, eta ez nerabe eta gazteetan bakarrik. Acabe-ko lehendakari Yolanda Azcaratek esan zuenez "elkartera jende gero eta adinekoagoa etortzen da", eta elikadurarekin zerikusia duten gaixotasunak tratatzeko baliabide ekonomiko eta ospitaleko instalazio espezifiko gehiago eskatu zituen.

Acabe elkarateak Bilboko Euskalduna Jauregian antolatutako Elikaduraren Asalduen buruzko III. Jardunaldian arreta berezia eskaini zitzaion emakumezkoen aldikarie-

tan nagusi den gorputz irudiar, eredu horrek zenbait adinetan eta behar bezalako orekarik ez duten adimen ahuleko pertsonetan eragin dezakeen kaltea izugarria delako.

Acabek uste du 12 urtetik 45era bitarteko 10.000 emakume inguru daudela Euskal Autonomia Erkidegoan elikadura portaeran asalduek dituztenak, adin horretako biztanleriaren % 2, alegia: Gipuzkoan 3.195, Bizkaian 5.448 eta Araban 1.424.

Elkarateak ohe bereziak eskatu ditu ospitaleetara jotzen duten gaixo horientzako. Baita jarduera-protokolo berezia eta pertsonal trebatua; ospitaletik kanpora zaindu daitezkeenentzat tratamendu anbulatorioa; eta diziplina anitzeko taldeak, elkarrekin koordinatuta lan egingo dutenak. Gainera, kasu kronikoenentzat beharrezko jo zituzten tutoretzapeko etxebizitzak.

ESPAZIOA

Cassini Saturno arakatzen

ORAIN ZAZPI URTE espazioratu zuten Cassini espaziontzia eta ordutik gaurdaino bilioi bat kilometro pasatsu egin ditu Saturnoren ingurura heldu arte. Kontrolatzaileen arabera, Cassini ongi dago eta tresneriak ongi erantzuten ditu emandako aginduak. Une honetan Saturnoko eraztuenak, lainoak eta sateliteak behatzen ari da eta sateliteen artean Titan da interes handienetakoa sortzen duena.

Cassini espaziontzia batez ere Saturnoko eraztuenak arakatzen ditu. Baita Titan, Mimas, Tetis, Rea eta Japeto sateliteen argazkiak aterata ere.

Titanen inguruko interesa abenduan Huygens deituriko azpi-zunda europarra askatuko duelako piztu da. Zunda honek Titanen gainean lurrartuko du eta hori egin aurretik hainbat datu hartu nahi dira –tenperatura, atmosfera-konposizioa eta abar–, gerta daitekeen edozein arazori aurre hartzeko.

Uztailaren 5 eta 11 artean eguzkia Lurraren eta Cassiniren artean kokatu zen eta komunikazioa asko zaildu zen, baina Cassiniren automatismoek ongi funtzionatu zuten programatutakoari kasu eginenez. Saturnoko grabitatean sartzeko oso eragiketa berezi bezain arrakastatsua burutu zuen Cassini, abiadura gutxitu eta pixkanaka biratzen joan baitzen Saturnoko orbita hartu arte. Horrela, energia asko aurreztu zen.

Titaneke lurrazalari buruzko datu harrigarriak lortu dira jada. Leku ilunetan ziurrenik ur izoztua egongo den bitartean, leku distiratsuetan hidrokarburoak egongo dira, uste zenaren aurkakoa, hain zuzen. **I**

landareak

JAKOBA ERREKONDO

mandio@zerain.com

Tximistak jota

SUA naturaren osagai garrantzitsua dela nioen aurrekoan. Bizirauteko landareen arteko etengabeko borroketan oreka harrigarriak ezartzen ditu. Lurralde epeletan

badira ekosistema bereziak, zeintzuk urtero, biz behin edo tarte handiagoarekin suaren bisita behar dutenak.

Égunero zortzi bat milioi tximista zartatzen dira ludian. Ekaitz laino beltzen beheko barrenean karga elektriko negatiboak metatzen dira, honek lur azalean karga positiboak pilatzea dakar eta zuhaitza, laguna... dena delakoan gora abailtzea. Positibo-negatibo gorabehera honek airearen erresistentzia gainditzen duenean gertatzen da, zirt-zart deskarga. Suteak pizten ez dituzten tokietan ere triskantza ederak utzita desagertzen dira, azkar –segundo ehunenekoan 50 milioi voltioko karga–.

Zuhaitz garaiak dira tarrateko latz honen igurtzia gehien nozitzen dutenak. Punttako muturretik, ipurdirainoko bide osoa egin ohi du tximistak zuhaitzean. Hostajea, enborraren azala eta barruko egurra bera ere kiskali dezake bisitan, edo ezer gertatu ez balitz bezala gelditu.

Zauri hauen konpontzeko zartatu den egur guztia barrenago sano dagoen egurretik moztu behar da, osorik dagoen horretan zauria itxiko duen orbaina errazago osatuko baitu. Azaleko erredurak baldin baditu, erretakoa zorrotz kendu, izerdia garraiatzen jarraituko duen berderaino. Urtetan nabarmena izango da, tximistak jotakoa, baina bere onera etortzeko bidea erraztuko diogu.

Tximistak laguna, tximistak jotakoa edo ez, jotzen duenean buru hezurreen halako krakateko bat sumatzen omen du. Zuhaitzek non sumatzen ote dute? Landareek ez dute, ez, buru hezurrik behar, tximistak jotzeko...

Web, CD-ROM eta paper formatuetan soluzioak alor guztietan

Ikerketa

Erremintak

Soluzioak

Zerbitzuak

Adur SOFTWARE PRODUCTIONS

Adur Software Productions, S. Koop. (ASP)
Industrialdea 1, 20160 Lasarte-Oria
Tel: 943.37.18.49
e-mail: adur@adur.com

INFORMAZIOAREN UNIBERTSOA

Sukaldean

HASIER ETXEBERRIA

DAVID DE JORGE

sukaldean@free.fr

Atuna tipularekin

Oinarrizko kontuak

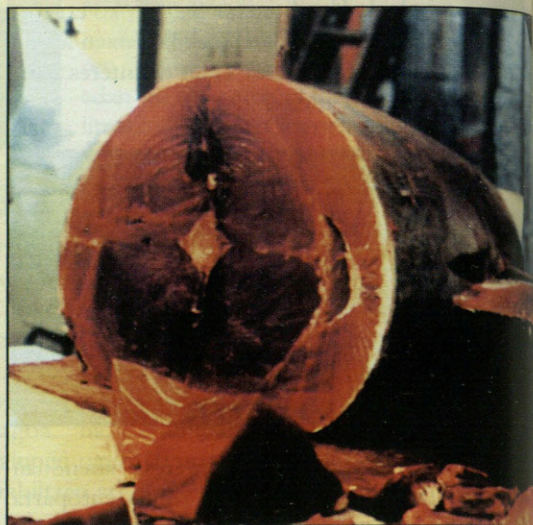
Hirugiharra mikrouhinetan frijitzeko era

PLATER eta zartaginik garbitu nahi ez eta ametsetan hirugihar ogitarteko bat agertzen zaigunerako. Antzera joka liteke txorizo edo txistorrarekin ere. Sukaldeko papera jarri plater xabal batean, bi kapa. Paper horren gainean hirugihar zerrenda meheak luze-luze paratuko ditugu, bata bestearen gainean egonik ere berdina da. Beste bi paper-kapa jarri eta platera mikrouhin labean sartu, potentzia handiengan (650 w.), zirtaka hasten direla ikusten dugun arte, txigortzen hasten diren arte. Soberako koipea paperean geldituko da, eta ez, zorionez, gerri bueltan-bueltan, gure alozetan. Hirugiharra bero eta frijituta geldituko da, eta harekin sekulako ogitartekoa egin dezakegu. Gazta xerra batzuk jarri gero hirugiharrekin, beroak gazta bigunduko du. Hori oturuntza. Eta paderarik ere zikindu gabe. Platera ontzi-garbigailuan sartu eta dena txukun-txukun. Hori zoriona!

Osagaiak

- 4 atun solomo lodi, hezur eta azalik gabe, 220 g bakoitzak
- Ximiko bat irin
- 6 tipula, zerrenda mehetan moztuak
- 4 baratxuri ale
- Oliba olio
- Xorta bat ardo zuri
- Gatza

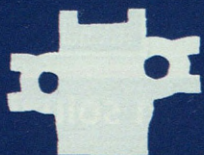

KAZOLA batean oliba olio isuri, tipulak gaineratu, gatz eman eta su eztitan edukiko dugu gutxia, 45 bat minutuan, barazkia gorritu eta xamur geratu arte. Irinetan igurtziko ditugu atun puskak, soberakina erretiratu. Sutan jarriko dugu ondoren padera bat, xorta bat olioarekin. Atun puskak ipini eta, erretzen utzi gabe, bizpahiru minutuan -lodieraren arabera- utziko ditugu txigortzen. Xukadera

batez irauliko ditugu aldiro-aldiro, azal gorri kurruxkariaren barruan haragi gorrixka bezain mamitsua gorde dadin. Ez dakigula arraina lehortu. Atera eta paper-orri baten gainean xukatuko dugu.

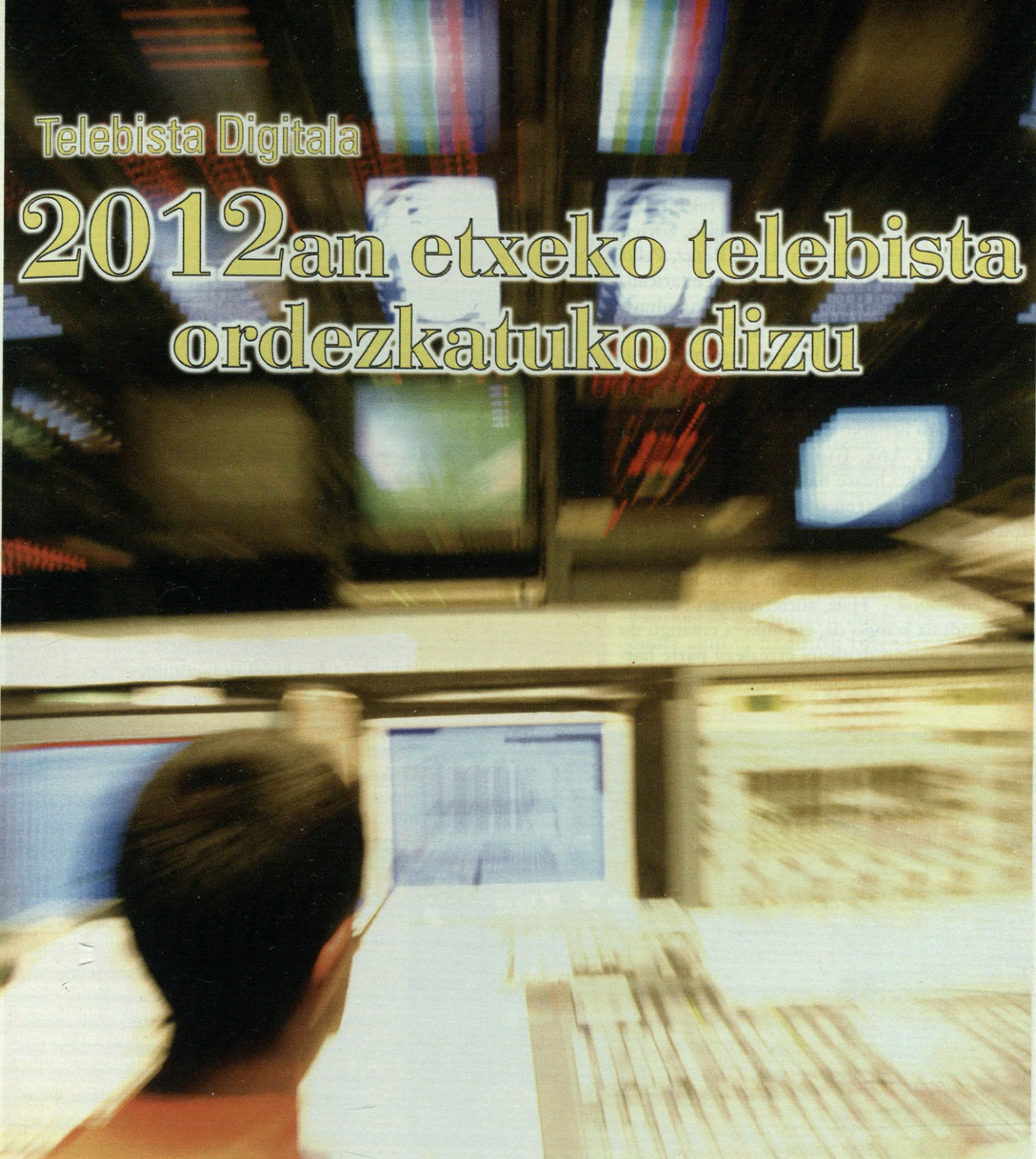
Arraina tipula saltsa beroa dagoen kazolan lerratu eta, xorta bat ardo zuri erantsi ondoren, su eztitan edukiko dugu berotzen. Pausatzen utzi eta mahaira. ■

Argitalpen honen edizioan lankide:

kutxa

gizarte ekintza

Telebista Digitala

2012an etxeko telebista ordezkatuko dizu

2012. urteko abenduaren 31n telebista eta irrati-tako programazio analogikoa itzali egingo da eta digitalak hartuko gaitu bete-betean. Bitartean, kontsumitzaileok geure aparailuak aldatu egin beharko ditugu edo daukagunari deskodetzaile bat gehitu. Iraultza digital honek aldaketak ekarriko ditu operadoreen sektorean, eduki hornitzaileenean, publizisten arloan, ikus-entzuleengan eta, oro har, gizarte osoan. Baina aldaketa oraindik motel dator eta hainbat aktorek elkarri begiratzen diote, apustu nork egingo.

Erreportaje honetan dituzu telebista digitalaren ezaugarriak, kontsumitzaileoi jakitea interesatzen zaizkigun berezitasunak, sektorearen egoera eta auzi honetako protagonista hainbaten iritzia.

ELISABETH POMBO

Argazkiak: Dani Blanco

2013. URTEA DA. Pello eta Ane pantaila zabal baten aurrean daude, erosi berri duten etxeko egongelan. Igandero bezala, futbola ikusten ari dira. Aneri ez zaio gehiegi gustatzen, baina azken asteetan dirua irabazi ere irabazi dute, urrutiko agintearen bidez telebistako kineietan parte hartuz. Gaur ere agian, zortea izango dute, pentsatzen du Anek. Beraz, Pello Real-Athletic derbya ikusten ari den bitartean, gainontzeko partiduen emaitzak kontsultatu ditu, eserlekutik altxa gabe. A ze zoritxarra! Gaurkoan ez dute bat bera ere asmatu. Tira, Realak irabaziz gero konformatuko da, nahiz eta ondoren Pelloren umore txarraren ondorioak pairatu beharko dituen aste osoan zehar.

Pello eta Ane, Europako gainontzeko herrialdeetako beste hainbat familia bezala, telebista digitalaren onurez baliatzen dira informatzeko, entretenitzeko, jolasteko... Hori guztia ahalbidetuko baitu telebista digitalak: interaktibotasuna, funtzioetan aniztasuna, kalitate handiagoa... Hala, aurrerantzean telebista adimenduna izango da, eta aukera emango du lehiaketa batean denbora errealean parte hartzeko, Interneten nabigatzeko, norberaren gus-

2012ra bitartean jakitea interesatzen zaiguna

2012ra bitartean, geure telebista aparailuak aldatu edo egokitu beharko ditugunez, zenbait galdera sortzen dira Lurreko Telebista Digitalaren (LTD) inguruan.

Zer behar dut LTD ikusteko?

Bi aukera daude. LTD jasotzeko bereziki prestatuta dagoen telebista aparailu bat erosi, -ohikoak baino 300 euro inguru garestiagoa- edo daukagunari deskodetzaile bat gehitu -150-180 euro inguru balio du-.

Zein kasutan da hobe aukera bat edo bestea?

Telebista aparailua duela gutxi erosi baduzu eta, batez ere, telebista garestia bada -adibidez, plasmadun pantailaduna bada-, deskodetzailea erostea komenigarriagoa da. Aldiz, telebista aparailu nahiko zaharra baduzu eta berau aldatu nahi izanez gero, agian hobe da denbora pixka bat itxarotea eta LTD telebista bat erostea, adituen esanetan datozen hila bateetan asko ugarituko baita telebista aparailu mota horien eskaintza. Edozein kasutan, LTDaz gain, kable bidezko telebista eskaintza jaso nahi bada, telebista aparailuak sarrera analogikoa izan behar du.

Edozein deskodetzailek balio al du nire telebistarentzat?

Bai. Deskodetzaile guztiak dira edozein telebista aparailurekin bateragarriak.

Zergatik daude prezio desberdinetako deskodetzaileak?

Guztiak ez dituztelako zerbitzu berak eskaintzen: batzuk interaktiboak dira eta besteak ez, batzuk DVD erreproduzitzailerik daukate, besteek disko gogorra eta abar. Komeni da erosi aurretik modelo bakoitzari buruzko informazioa eskatzea.

Etxeko antenan egokitzapenik egin behar al da?

Legez, 1998. urteaz geroztik eraikitako etxebizitzetako antenek LTD jasotzeko prestatuak egon behar lukete. Hala ere, beharrezkoa da etxean dagoen antena programazio berria jasotzeko egokituta dagoen ziurtatzea, kate pribatuak eta autonomikoak agertzen hasi zirenean egin zen bezalaxe. Nahikoa izango da, jada etxean dagoen antena egokitzarekin. Hori egiten ez bada ordea, deskodetzailea edo LTD telebista aparailua izan arren, baliteke programazio digitala ezin ikusi ahal izatea.

Zer ikus daiteke gaur egun LTDko kateetan?

Egia esan, gauza gehiegirik ez. 2002az geroztik TVE-1 eta TVE-2, Canal +, Antena 3 eta Tele 5 kateek LTDerako ere emititzen dute, Espainiako Gobernuak hala eskatuta, baita Veo TV eta Net TV kateek ere. Baina arazoak dituzte kalitatezko edukia eskaintzeko, besteak beste, lehenengo bostek multiplex bera partekatzen baitute eta ondorioz, ez daukate nahikoa leku. ETB ere frogetan ari da emititzen ETB-1, ETB-2, Canal Vasco eta ETB Sat. Nafarroan, nahiz eta Canal 4 eta Canal 6 kateek digitalean emititzeko kontzesioa izan, oraindik ez dute programaziorik eskaintzen.

Manu Castilla, EITBko komunikazio zuzendaria
"Ez da egongo digitalean emititu beste aukerarik"

Telebista digitalarekin, jendea gero eta kate gehiago ikustera ohituko da segur aski eta adituek diotenez, gero eta lehiakorragoa izango da. Zein izango da telebista publikoaren papera testuinguru berri horretan? Telebista publikoaren papera berdina izango da, eta saiatu beharko da testuinguru horretan bere presentzia mantentzen. Digitalizazioarekin, kate gehiago eskaintzeko aukera berriak iritsiko dira, baina oraingoz ez dira edukia era berean ugalduko, diru sarrera berririk ez dagoelako.

Etorkizunean ere futbola izango al da telebistako edukien izarra?

Futbola, zinema bezala, ordaindutako telebistaren izarra izango da. Telebista irakietan bere presentzia gero eta txikiagoa izango da, dena den.

ETB jada, frogetan bada ere, digitalean ari da emititzen. Etorkizunari begira ETBk zer apustu egingo du?

Ez dago beste aukerarik, ETBk beste telebista guztiak bezala digitalean emititu beharko du 6-8 urte barru, eta beraz, apustua erabatekoa izango da.

tuko bideoak aukeratzeko edo erosketak egiteko. Hori guztia egongelako eserlekutik altxatze gabe eta kalitate handiko irudiekin. Bestalde, gure etxean seinalea ahul jasotzen badugu, telebista digitala izan daiteke irtenbidea. Digitala denez, nahikoa baita kalitatearen %5 iristea, irudia garbi eta interferentziarik gabe ikusteko. Mugimenduan dauden aparailuetarako ere primerakoa da, seinalea ongi jasotzen baitu mugimenduan egonda ere.

Dudarik gabe, kolorezko telebista sortu zenetik ezagutu dugun aldaketarik garrantzitsuenak da telebista digitala. Horregatik, irudiaren eta soinuaren iraultza elektronikoa gisa definitu dute batzuek.

Etorkizunean, ordenagailu eta telebistarekin antzerako gauzak egin ahal izango direla diote gehienek. Baina telebista familia guztiarentzat izango den bitartean, ordenagailuak pertsonala izaten jarraituko duela dio Gerard Campanera, Bartzelonako Unibertsitate Politekniko-ko irakasle eta injeneruak. Joan Majó TechFoundries enpresako presidentek dio ordenagailuak bereganatu ezin duen gehiegizko informazio multimedia dagoela eta, bestalde, Internetek ez dakiela edukia kobratzen. Horregatik, telebista etxeko gune multimedia dela dio Majók. Hala ere, bada oraindik Interneteko orriak telebistan ikusteko arazorik. Esaterako, gaur egungo webgunerik gehie-

Etorkizunean, ordenagailu eta telebistarekin antzerako gauzak egin ahal izango direla diote gehienek. Baina telebista familia guztiarentzat izango den bitartean, ordenagailuak pertsonala izaten jarraituko du

nak ez daude telebistaren neurritik prestatuak. Era honetako frogak pilotuak egiten hasi da SPRI Hondarribia, Getxo eta Agurainen, zenbait etxetan deskodetzailea jarri eta Internet telebista aparailuetan nola jasotzen den ikusteko. Joseba Lopezortega, Suministros de Imagen enpresako zuzendaria dio gaur egun edozein ordenagailuk telebista aparailu arrunt batek baino kalitate handiagoa eskaintzen duela eta, beraz, ez duela zentzu handirik Internet telebistan ikustek.

Telebista digitalaren seinalea jasotzeko moduak

Orain arte batik bat Lurreko Telebista Digitalari (LTD) egin diogu aipamen. Hau da, aire

helduentzako barnetegiak

euskara klaseak - tailerrak - mendi irteerak - txangoak...

BAKAIKU (Nafarroa)

Sakana bailaran, Aralar eta Urbasa artean, naturaz inguratuta eta eskualde euskaldun batean kokaturik

- ABUZTUaren 2tik 14ra
- ABUZTUaren 16tik 28ra

PREZIOA: 350 €

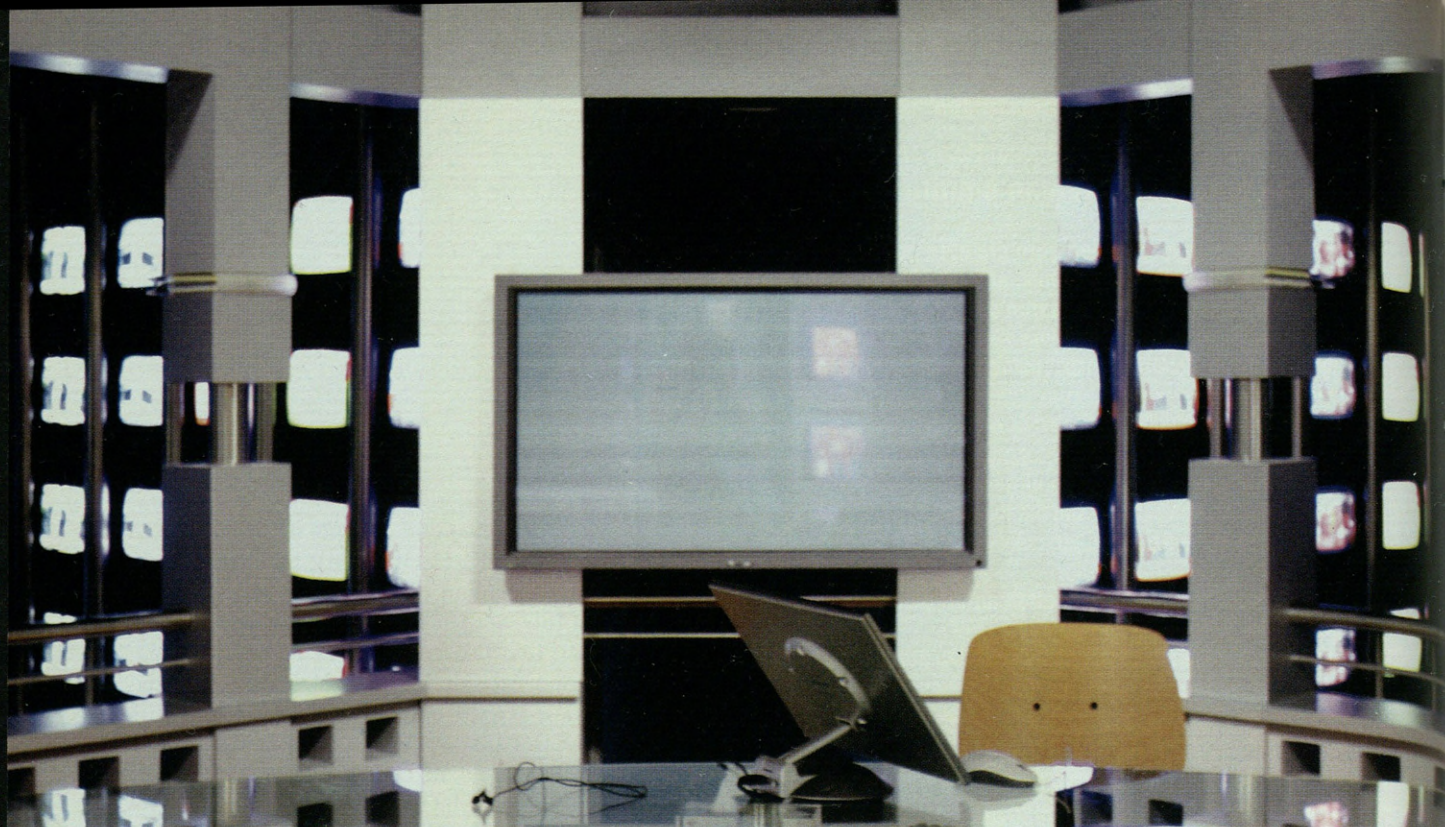

www.gabrielaresti.com

San Bizente kalea 2 - 4.a BILBO

Tel: 94 423 75 91

zenbat
gara
elkartea

bidez emititzen denari. Baina telebistaren seinale digitala jasotzeko modu gehiago ere badira: ADSL, satelitea eta kablea, eta bakoitzak bere ezaugarriak ditu.

Guztiek teknikoki kalitate handia eskaintzen dute, baina kablea da interaktibotasun gehien ahalbidetzen duena, bere seinaleak bi norabideko transmisioa ahalbidetzen duelako. Sateliteak eta ADSLak, berriz, bigarren kanal bat behar dute horretarako: telefonoa.

ADSL eta LTD dira, dudarik gabe, etxeetan sartzeko errazena. ADSLa sartzeko, etxeetan dagoen telefono linea nahikoa da eta LTDari dagokionez, funtsean gaur egungo instalazioak balio du. Aldiz, kableak eskatzen du hiriak eta herriak azpiegituraz hornitzea.

Telebista seinalea ematen duten etxeak

Satelite bidezko eskaintza da agian ezagunena, hasiera batean Espainian Via Digital eta Canal Satelite Digitalet emana, eta bat-egin ondoren, Digital Plus bihurtu dena.

ADSLari dagokionez, Telefonica Imagenio zerbitzua hasi da eskaintzen Madrilén, Bartzelonan eta Alacanten. Hala, ohiko telefono sarea erabilia eta ADSL teknologiak eskaintzen dituen aukerez baliaturik, banda zabalera handiko Internet sarbidea, telebistako hogeita bi kate tematiko eta bideoklub zerbitzua ematen ditu. Baina ADSLaren bidez irudiek kalitate ona izan dezaten segundoko 6 Mb-eko informazio fluxua izan behar da. Gaur egun Internetera sarbidea ahalbidetzen duen ADSL ohiko zerbitzuak segundoko 256 Kb-eko fluxua eskaintzen du. Zentzu horretan Juan Carlos Loroño ETBko produkzio zentroetako buruak zenbait galdera

Helburu komertzialak

Iñaki Zabaleta
EHUko irakasleak ohartarazten digunez: "Telebista digitalaren inguruan mito dezente sortu ditu industriak, gero eta gehiago saltzeko. Kalitatea ez da hainbestekoa, deskodetzaileak seinale digitala analogiko bihurtzen baitu. Telebista aparailu digitala erosiz gero, orduan nabaritutako dugu kalitatea hobea dela".

egiten du: "Konexioa fidagarria izango ote da? Etenik gabea?"

Euskaltelek ematen du EAEn kable bidezko eskaintza. 1998an hasi zen telebista digitalaren arloa jorratzen eta bere eskaintza 150.000 etxetara iristen da dagoeneko. Aurten, ordea, beste aurrerapauso bat eman du eta telebista digital interaktiboa hasiko da eskaintzen irailetik aurrera. Oraingoz ekimen pilotuak baino ez dituzte abiarazi. Zerbitzu honi esker besteak beste, posta elektronikoa telebista aparailuaren bidez kontsultatzeko aukera izango da eta etorkizunean jokoen kanal interaktibo bat gehituko da, baita bankuko edukiak eta egunkari digitalak ere.

Lurreko Telebista Digitalari dagokionez, Antena 3, Tele 5, Canal+ eta TVEko bi kateak 2002ko apirilaren 3an hasi ziren digitaletan emititzen, Espainiako Gobernuak hala aginduta. Urte bereko ekainaren 18an, berriz, Veo Televisión eta Net TV kate berrien eskaintza jarri zen martxan, baina inork gutxik jakin du horretaz. Besteak beste, ez zeukaten banda zabalera nahikorik zerbitzu interaktiboak eta multimediei eskaintzeko, lehenengo bostek kanal bera (multiplex) partekatzen baituzten. ETBri dagokionez, bi urte daramatza ETB-1, ETB-2, Canal Vasco (Amerika) eta ETB Sat (Europa) kateetako programazio digitala frogetan emititzen.

Telebisten legedia

Gaur egun indarrean dagoen legediaren arabera, Autonomia erkidego bakoitzak multiplex edo kanal bat du telebista digitala emititzeko. Esan bezala, EAEn multiplex hori ETBren lau kateek hartu dute. Nafarroan, berriz, Canal 4 eta Canal 6 kateei eman zaie telebista digitalaren kontze-

sioa, baina Canal 4ko Carlos Mangadok argitu digunez, oraindik ez dute kontraturik sinatu.

Herri telebistei dagokionez, Espainiako Gobernuak martxoaren 12an onartu zuen digitalizatzeko plana. Plan horren arabera, probintzia bakoitzean mugaketa desberdinak daude eta horietako bakoitzak lau katerentzako multiplex bat dauka.

ETBko Juan Carlos Loroñok argitzen duenez, multiplex bakarrak ez die ahalbidetzen probintzia bakoitzerako konexio bereziak egitea. Horregatik, Espainiako Gobernu berriarekin arautegia aldatzea espero dute. Bestalde, Loroñoren aburuz, "analogikoak eta digitalak zenbat eta denbora gehiagoz elkarrekin biziraun, orduan eta zailagoa izango da digitala zabaltzea, analogikoak seinalea emititzeko espektroa kentzen baitio digitalari".

Sektorearen egoera

Espainiako Gobernuak 1998an hasi zen telebista digitalaren arloan lehen pausoak ematen eta erabakiak hartzen. Orduan telebista digitalaren egokitzen prozesuan Europako bigarrena zen, Ingalaterraren atzetik. Gaur egun, ordea, zortzi edo bederatzigarren lekuan dago. Suedia, Finlandia, Norvegia, Danimarka edo Portugal, Inga-

Mikel Astorkiza
Euskalteko Negozio Garapeneko zuzendaria

«Bezeroak gero eta kalitate hobea eskatuko du»

Nola finantzatzen dira produktuak telebistan eta Interneten?

Edukien produkzioak bere kostua du eta berau publizitate bidez edo bezeroek edukiengatik ordainuz finantzatu daiteke. Interneten, hasieran, publizitate bidezko finantziazioaren ereduaren nagusi. Gaur egun, edukiengatik ordaintzera behartzen duen eredu batera pasatzeko saiakera egiten ari dira, zenbait edukira sarbidea libre utziz. Hasieratik, telebistan bi eredu ari dira elkarbizitzen: eduki orokorreko doako telebista, publikoa zein pribatua eta ordaintzen den telebista, eduki esklusiboak eta tematikoak dituen.

Telebista digitala ordaindu egin beharko al litzateke? Zer iruditzen zaizu Ingalaterran martxan jarritako Freeview ekimenari, hau da, doako Lurreko Telebista Digitala? Horrelako ekimenek ez al dituzte telebista digitala eskaintzen duten kable eta satellite bidezko enpresak kaltetuko?

Teknologia digitalak, besteak beste, kalitate handiagoa duten kanal gehiago jartzea ahalbidetzen du. Norbaitek Freeview ereduak kopiatu nahi badu, publizitate-inbertsioa gaur egun horretatik bizi diren gainontzeko kateekin partekatu beharko du. Hau da, ETBekin, TVErekin, Tele 5ekin, Antena 3ekin eta abar. Eta erabiltzaileari egingo zaion eskaintzak izaera orokorra izan behar du. Kableak eta sateliteak kanal tematikoen eskaintzarekin jarraituko dute eta horiek euren publikoa izango dute.

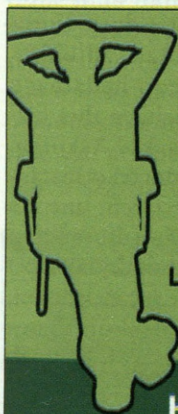
Zer etorkizun aurreikusten diozu telebista digitalari?

Telebista bezeroentzako elementu erakargarri bat izaten jarraitzea eta aisialdirako aukeren artean bere lidergoa mantentzea espero dugu. Era berean, bezeroek gero eta kalitate handiagoko produktua eskatuko dutela sinetsita gaude.

latera eta Espainiaren aurretik doaz. Zenbait ikerketek diote 2007an Europako etxeen %40k telebista digitala izango duela eta 2008rako kopuru hori %80ra igoko dela –gaur egun etxeen %20 inguruk du–. Baina telebista digitala ez da espero zen emaitzak ematen ari. Quiero TVren porrota gogoratu besterik ez dago. 2001ean sortu eta 2002ko ekainaren 30ean itxi zituen ateak, 400 milioi euro inguruko galerekin.

Europako Batasunak 2012ra arteko epea ezarri du aro analogikoari amaiera emateko. Ordurako Europako herrialde guztiek aro digitalera egokitu beharko dituzte euren telebista eta irrati sistema guztiak. Zenbait herrialdek epe hori aurreratzea nahi dute. Baina ikus-entzunezko sektoreak ez du lortu oraindik beharrezkoa duen garapen-hasiera. Eduki hornitzaileak ez dira ausartzen apustu handiak egiten, ikusle merkatuak ez dagoen bitartean. Telebista aparailu ekoizleek ere ez dute beren produktu eskaintza zabaltzen, edukirik ez dagoelako eta ondorioz, ikusleen eskaera falta. ■

www.tdtcat.net eta
www.itvdictionary.com
helbideetan, gai honi buruzko informazio gehiago

Gozatu atsedenaz Lumaren eskutik

URTEBETEKO HARPIDETZA:
Lumaren+Lumatxo haurrentzako gehigarriaren
12 ale = 30 euro

Harpidetzak: 943 37 15 45 • www.argia.com/luma

Luma aldizkariak eskaintza berezia egin nahi dizue Argiaren harpidedunei: uztailan edo abuztuan Luman harpidetuz gero, Lesakako Atxaspi Hoteleko 2 Relax-astebururen zozketan parte hartuko duzu.

Luma

Herritarrek neurrira egindako esamoldeak

Euskal lokuzioak ezagutzeko aukera dago sarean. Euskal Lokuzioak Sarean izeneko proiektuan azken 20 urteetan egindako bilaketa lanak jaso dituzte Intza Proiektukoek.

ALOÑA IPINTZA

DUELA 20 URTE BAINO GEHIAGO Koldo Izagirrek lokuzioen inguruan hasitako lanetik abiatuta, Intza Proiektuko lan taldea osatzen duten Joxan Elosegik, Koldo Izagirrek eta Josu Landak abian jarri dute Euskal Lokuzioak Sarean proiektua. Jada chunka sarrera dituen gunea aurkitu daiteke sarean, baina lan taldeak lokuzioen bilaketan jarraitzen du pausoz pauso, edukia zabaltzen joateko helburuz, epe zehatzik gabe. Hala ere, orain artean bildutakoak duen garrantzia kontuan izatekoa da.

Zer dira lokuzioak?

Lokuzio hitzaren definizioak zalan-tzak sortzen ditu maiz. Lokuzioa da hizkuntzaren elementu autonomoak –solte daudenean esanahi propioa dute– elkartu eta esanahi bakar eta desberdina sortzea. “Kale egin”, adibidez, oraindik ere erabiltzen den lokuzioetako bat da. Lokuzio hau *kale* izenaz eta *egin* aditzaz osatua dago eta euskal hiztun guztiok daki-gu biak elkartutakoan beste esanahi bat duela. Itxuraz, gaztelerako “hacer la calle”ren berdina litzatekeen arren, euskaraz bi elementu horiek batera beste esanahi bat dute. Berezko esanahia kontuan izanda, lotura horiek ez lukete zentzurik izango.

Denboraren poderioz, ahoz ahoko jardueran, hiztunek askotan lokuzio-

ak itxuraldatu egin dituzte. Hainbatetan hizkuntzaren elementu horien hasierako esanahia zein ote zen jakitea zaila da. Lokuzioa hizkuntza biziaren giltzarrietako bat da.

Azken 20 urteetako lanen bilduma

Lokuzioak aztertuegiak eta ezagunegiak izan ez arren, Koldo Izagirrek duela 20 urte baino gehiago egin zuen lokuzioen inguruko lehenengo lana. Lan hori izan da proiektu berriaren abiapuntua, nahiz eta taldeak hainbat iturri erabili dituen. Elosegik adierazi duenez, “Izagirren lana txukundu egin dugu. Zuzenketa batzuk egin ditugu eta gainera erreferentzia berriak gehitu dizkiogu. Baina horretaz gain, herrietako hizketa moduak aztertu dituzten liburu asko argitaratu dira azken urteetan, askotan oso corpus aberatsa dutenak, gainera. Beraz, ezinbestekoa iruditu zaigu horietan agertzen diren osagaiak ere kontuan izatea”.

Literatura ere beste iturrietako bat izan da, baina ez orain arte hain

goraipatua izan den literatura klasi-koa bakarrik. XX. mendeko literaturak eta kazetaritzak dituzten elementu asko aurki daitezke lan berri horretan, lan taldeko kideentzat aberastasun izugarria baitago azken mendeetako lanetan.

Antzekotasunak Europako lokuzioen artean

Hizkuntza bakoitzak berezko ezaugarriak dituen arren, herri bakoitzaren kulturak eta inguratzen dutenek ere garrantzi izugarria dute. Europako herrialde askotan, adibidez, kultura nagusiago edo hedatuago batzuen barruan mugitzen dira hizkuntza eta kultura asko. Askotan, beraz, hainbat herrialdeetako biztanle eta hiztunak izan arren, une eta modu kultural oso berdintsuetan bizitzeak antzekotasunak dakartza hizkuntzaren alorrean. Adibidez, Europako hainbat hizkuntzatan antzekotasunak dituzten lokuzioak erabiltzen dira.

Lokuzioak modu askotara sortzen dira, eguneroko bizitza den arren sor-

leku garrantzitsuenak. Gaur egun komunikabideak eta informazio sarea ere lokuzio bide oso garrantzitsuak dira. Beraz, une eta leku zehatz batean sortutako lokuzioak informazio sare zabala du hainbat herrialde-tara hedatzen lagunduko diona. Adibide gisa "salir del armario" lokuzioa erabili genezake; "gaztelaraz eta euskaraz asko erabiltzen da eta ingelesez, frantsesez... berdin-berdin esaten da. Nik ez dakit non eta noiz sortutakoa den, baina mendealdeko hizkuntza guztietara zabaldu da eta hori ere lokuzioa da", dio Elosegik. Katalanezko hainbat lokuzio ere euskarazko batzuen oso antzekoak dira: "no tenir el seny complit" eta "burua oso ez ukan", "veure's verd" eta "gorriak ikusi", "esser un poll resuscitat" eta "zorri hil piztua".

Baina euskarak bizi duen egoerak lokuzioetarako ere berezi bihurtzen du gure hizkuntza. Joxan Elosegik gai honen inguruan dioenez, "gure egoera anormala da, beraz, lokuzioaren emana ere ez da oso normala. Euskaldunok gure hizkuntzarekin daukagun harremana ez da batere normala eta horretan ere sufritu egiten du lokuzioaren berezkoak. Euskal Herrian, toki askotan, erdara euskara baino gehiago bizi da. Euskaldunak bere hizkuntzarekiko konfiantza galdu egin du, eta hizkuntzaren freskotasuna galtzen denean, lokuzioak desagertu egiten dira".

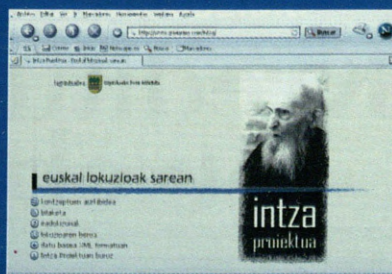
Hiztunek erabiltzen duten euskara pixkanaka pobreagoa dela esanez jarraitzen du Elosegik eta errudun garrantzitsuenak eskola dela dio. Ikaslearekin hizkuntza ondo ez lantzeak gabezi batzuk sor ditzakeela eta azpimarragarriena ikaslea itzultzaile huts bihurtzea dela adierazi du. Gaurko gazteek erdararekiko segurtasun eta konfiantza handiagoa izateaz gain, erdarak eta erdal munduak inguratzen dituela gogoratu du, eta beraz, beste hainbat balio bezala, hizkuntza balioak ere

www.armiarma.com/intza/ helbidean, Euskal Lokuzioak Sarean orrialdean, lokuzioen inguruko saltsa ugari bildu dute arduradunek. Proiektuak sei atal ditu: lehenengo bietan, Kontzeptuen Aurkibidea eta Bilaketa, orain arte Elosegik, Izagirek eta Landak egindako bilaketari esker lortutako emaitzen sailkapena aurkitu daiteke. Aberastasuna, bakantasuna, borroka edo itxura adierazteko euskal hitzunek erabilitako lokuzioak azaltzen dira, besteak beste. Iradokizunak atalean herritarren partehartzea lortu nahi da. Norberak bere inguruan hain ezagunak dituen lokuzioak erabiltzaileen etxetara iristeko bidea ireki duté Intza Proiektukoek. Lokuzioaren Beroa atalean, lokuzioen eta euskararen inguruko bitxikeriak bildu dira. Besteak beste, Debekatua Adierazteko azpiatalean jatorri sexualeko lokuzio asko daudela aipatzen da. Horietako bat da: "hanka hautsi" – "kastitatea galdu" –. Sexuaren gaia jorratzea, garai batean, elizak debekatuta zeukanez, herritarrek horri buruz zehar-

erdarazkoak dira. Eskolak gazte horiekin, hizkuntzarekin eta bide beretik lokuzioekin egin dezakeen lana azpimarratzeko da beraz.

Hizkuntzaren langileak erabiltzaile

Intza Proiektukoek argi dute webgune berriarekin euskara bizi duen egoeratik ateratzea ezinezko dela, baina orrialdearen helburu nagusietako bat erabiltzen den euskaraz kezkatzea eta ondo hitz egitea da. Horretarako erabiltzaileari bildutako materiala eskaintzen zaio. Euskal Lokuzioak Sarean proiektuan ez da lokuzio berririk asmatzen, orain arte erabilitakoak aurkeztzen eta plazaratzen dira soilik. Arduradunek hizkuntzaren langileak aurreikusten

www.armiarma.com/intza/
webgunearen ataria.

bidez eta metaforen bidez hitz egiteko modua aurkitu zuten.

Intza Proiektuko hiru kideek, web orrian bertan, beraien datu basea jarri dute XML formatuan. Elosegiren hitzetan, "jendeari bilaketaren emaitzak zurrupatzeko aukera eskaini nahi diogu eta ondorioz datu basea publikoa da. Hala ez balitz, guk hasitako lan berri honek ez luke zentzurik izango". Intza Proiektuari Buruz atala da arduradunek beraien lanaren zergatia irakurleari adierazteko erabili duten gunea.

dituzte erabiltzaile potentzial gisa, baina aurrera begira heziketa arloko langileak eta hizkuntzalaritzan interesa dutenak erabiltzaileen artean izatea espero dute.

Elosegik euskararen inguruko erabakiak hartzeko garaia amaitu dela esan du eta, hizkuntza erabiltzen hasteko eta hizkuntzaren aberastasunaz eta adierazkortasunaz arduratzeko garaia iritsi dela aldarrikatzen du. Sarean jarritako webgunean horren aldeko apustua egiten dute: "Lokuzioena gramatika sakonagoa da, benetako hizkuntza da, ez dira azaleko arauak. Herriatik sortuak eta herri-tarren beharretara egokituak daude lokuzioak" dio Elosegik. ■

Babeslea: Oiarzongo Udala

Oiarzongo Udala

OIARTZUN, UDALERRI EUSKALDUNA

Osasungintza, Lantegiak, Epaitegiak, Merkatal eta Finantza Zerbitzuak ere euskaldunduz. Euskaraz bizi nahi dugulako hamaika lan elkarrekin egiteko dugu.

HEGO EUSKAL HERRIKO AURREZKI-KUTXAK

Kredituen hirulaurdena etxebizitza erosteko

ALBERTO ELOSEGI

DANIEL UDALAITZ

MOZKIN NETOAK %10,3 gutxitzea, kredituzko inbertsioak %14,2 gehitzea eta Ekintza Sozialari egindako ekarpenak %4,5 gehitzea izan dira 2003ko ekitaldiko elementu garrantzitsuenak, Hego Euskal Herriko lau aurrezki-kutxa nagusiek –BBK, KUTXA, VITAL eta CAN–, Hego Euskal Herriko Aurrezki-Kutxen Federazioko (FCAVN) kide direnek, oraindik orain argitara eman dituzten datuen arabera. Hegoaldeko lau aurrezki-kutxen multzoak, 2003ko abenduaren 31ko egunez, 6.210 laguni ematen zien enplegua –6.074 laguni 2002an–, 959 bulegotan banatuta –940 bulego 2002an–.

Hegoaldeko lau aurrezki-kutxen mozkin gordinak, zergak ordaindu aurretikoak, 486,4 milioi euro izan ziren 2003an; hau da, aurreko urteko ekitaldian baino %10,1 gutxiago. Mozkin netoak, zergak ordaindu ondokoak, berriz, 463,3 milioi euro izan ziren. Beraz, %10,3 gutxitu ziren aurreko urtekoen aldean. Bestalde, federazioko aurrezki-kutxen balantze totala 39.108 eurokoa izan zen, 2002ko balantze itxiaren aldean 2.697

milioi euro gehiago. Hazkunde horren tasa %7,4koa izan zen, aurreko urtekoa baino handixeagoa.

Familiak, titular inbertitzailean

Hegoaldeko federazioko lau aurrezki-kutxek 2003. urtean izan zuten kredituzko inbertsioa 25.772,6 milioi eurokoa izan zen. Inbertsio hori aurreko urteko saldoa baino 3.210,9 milioi euro gehiagokoa izan zen, eta hazkundearen tasa %14,2koa aurreko urtekoaren aldean. Zergatik izan

Hegoaldeko lau aurrezki-kutxek, Hego Euskal Herriko Aurrezki Kutxen Federazioko kide direnek, mozkin gutxiago lortu zuten 2003. urtean. Kredituzko inbertsioak gehitu ziren, batik bat etxebizitzaren erosketari lotuta, izan ere, horrek hartzen du sektore pribatuari ematen zaizkion kredituen %74a.

zuen eboluzio positibo eta goranzko hori kredituzko inbertsioak? Funtsan, bi arrazoigatik: batetik, interes-tasek behera egin zutelako, –horrek bezeroen zorpetzeko ahalbi-deak eta joera erraztu zituen– eta, bestetik, entitate horien espantsio-politikak, beren jatorrizko lurraldeetatik kanpora hedatu zirelako.

Kredituzko inbertsioaren hazkundearen osagaiak aztertzen baditugu, ohartuko gara sektore egoiliar pribatuari emandako kredituek izan dutela

HEGOALDEKO AURREZKI-KUTXEN FEDERAZIOA

Kontzeptua	1996	1997	1998	1999	2000	2001	2002	2003
Baliakizun propioak	2.342	2.641	2.906	3.359	3.840	4.178	4.490	4.826
Hartzekodunak	19.467	20.651	21.940	23.156	24.742	26.596	28.988	30.973
Kredituzko inbertsioa	10.196	11.442	12.913	14.799	17.639	19.785	22.561	25.773
Ekintza Sozialeko Funtza	234	242	254	293	289	327	364	390
Zergen aurretiko mozkinak	339	412	487	521	530	538	540	486
Bulegoen kopurua	826	831	848	863	870	904	940	959
Enplegatuen kopurua	5.716	5.697	5.728	5.812	5.820	6.131	6.074	6.210

Oharra: zifra ekonomikoak milioi eurotan daude, bulego eta enplegatuen kopuruak izan ezik.
ITURRIA: Hego Euskal Herriko Aurrezki Kutxen Federazioa

JOSEBA OLALDE

Xabier de Irala BBKko eta Hego Euskal Herriko Aurrezki Kutxen Federazioko presidentea.

hazkunderik handiena, %14,7ko tasarekin -%14,6 2002an; %13,9 2001ean-. Era berean, sektore publikoaren kreditu-eskaera %7,1 hazi zen. Bilakaera horren ondorioz, azken urteotan, sektore pribatu egoiliarra gero eta pisu erlatibo handiago hartuz joan da kredituzko inbertsioen saldoaren barruan, eta, hala, 2001ean %96,8koa izatetik 2002an %97,1ekoa eta 2003an %97,3koa izatera pasatu da. Bestalde, sektore publikoa kredituzko inbertsioaren %2,29aren subjektua da, eta, azkenik, sektore ez egoiliarak bereganatzen du gainerako %0,4a.

Sektore pribatu egoiliarri emandako kredituzko inbertsioaren

%4,5 hazi da inbertsio soziala

Hego Euskal Herriko lau aurrezki-kutxek, FCAVN federazioko kide direnek, %4,5 gehitu zuten Ekintza Sozialerako inbertsioa beren ingurune geografiko hurbilean. 2003. urtea itxitakoan, Hegoaldeko aurrezki-kutxa horien Ekintza Sozialeko Funtzak 390 milioi eurokoak ziren.

2003. urtean, Hegoaldeko lau aurrezki-kutxek 155 milioi euro bideratu zituzten sostengatzen dituzten jarduera soziale-tan inbertitzeko eta haiek mantentzeko. Hegoaldeko aurrezki-kutxen funtzio soziala hainbat arlotakoa izan da: kulturekin eta aisiarekin erlazioaturiko jarduerak baliakizunen %38,1a bereganatu dute -70,5 milioi euro-; asistentzia sozial eta sanitarioarekin erlazioaturiko arloak %38,4 jaso zuen -71,2 milioi euro-; hezkuntzaren eta ikerkuntzaren

arloak %20,6a jaso zuen -38,2 milioi euro-; eta ondare historiko, artistiko eta naturalarekin erlazioaturiko arloak gainerako %2,9a bereganatu zuen -5,3 milioi euro-.

Hegoaldeko aurrezki-kutxen ekintza soziala hiru erakunde-ardatz handiren jiran egituratua dago: Ekintza Sozial Propioa, Elkarlaneko Ekintza Soziala eta Besteren Ekintza Soziala deritzona. Aurrezki-kutxa bakoitzak irizpide partikularizatuarekin kudeatzen du aldaera horietako bakoitzaz egiten duen erabilera-maila. Ekintza Sozial Propioaren modalitatea, laburbilduz, haren barruan kokatzen diren jarduera eta ekimenen gestioa bakarka asumitzean datza, eta denetan erabiliena da. Garrantziaren hurrenkeran, Elkarlaneko Ekintza Sozialak du bigarren lekua.

barruan, nabarmentzekoak dira berme errealeko maileguak, batik bat etxebizitza erosterekin erlazioatuak.

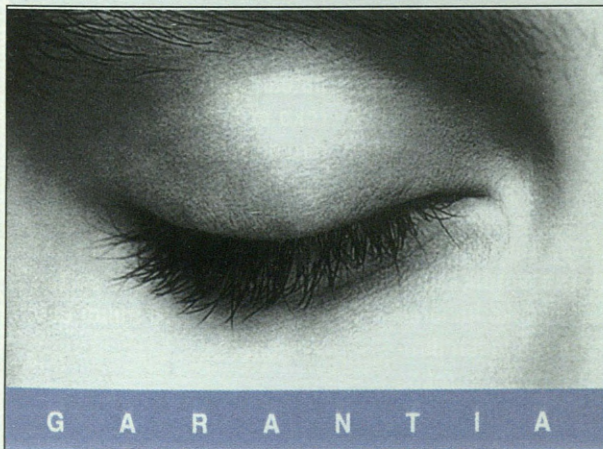
Hauek sektore pribatuari emandako kreditu totalaren %74a izan ziren 2003an -%71 2002an-. Kredituen titularrak aztertzen baditugu, bistan da familiak dire-

la sektore pribatu egoiliarren kredituzko inbertsioaren %70,9aren titularrak. Zenbateko horren barruan, etxebizitzaren finantzazioak opera-

zioen zenbatekoaren %57,7a hartzen du, eta kontsumoko modalitateak finantzatzera bideratutako maileguek, berriak, %4,9a. Bestalde, kredituzko operazioen bigarren kolektibo titularrak, garrantziaren hurrenkeran, enpresa ez finantzarioena da, bolumen totalaren %28,1a hartzen baitu.

Kredituzko inbertsio-zorroa onartutako operazioen xedean arabera banantzen badugu, etxebizitzaren erosketa eta eraikuntza dira oraindik ere sektore pribatuko kredituzko inbertsioaren xede garrantzizkoenak, totalaren %70,9a hartzen baitute. Ondotik doaz industria eta zerbitzuak, %12,6arekin, eta partikularren-tzako maileguak, %9,6arekin. ■

Hego Euskal Herriko lau aurrezki-kutxek 2003an emandako kreditu totala 25.772 milioi eurotik gorakoa izan zen; kopuru horren parte handi bat etxebizitza erosteko

Konfiantza delako garrantzitsuena

Egunez egun zure konfiantza geureganatzen dugu, etengabe produktu berriak eta zerbitzu berriak bilatzearen bidez.

ZINKUNEGI MULTIOPTICAS
ZERBITZU OPTIKOETAN 1a
Hernani, 4 - DONOSTIA

Bero-beroan

Herri kontsultaren bueltan dator kurtso politiko berriaren ardatza

Mugimendu politiko handiarekin aurreikusten da datorren kurtso politikoa eta alderdi politikoen arteko sukalde lan beroa espero da abuzturako, batez ere alderdi abertzaleen artean. Ibarretxe Planaren eztabaidari emango zaio hasiera irailan Eusko Legebiltzarrean eta dagoeneko Planaren hitzaurreari buruzko negoziazioak sakontasunez aztertzen ari dira Hirukoa eta Sozialista Abertzaleen artean. Akordiorako aukerak egon badira, eta Planean aurreikusten den herri kontsulta da honen ardatza. EAerako aurreikusia dagoen kontsulta Euskal Herri osora nola zabaldu da aztergai dagoenetakoa: noiz, nola, non, zer galdetuz, dira negoziazio mahaian dauden gai nagusietakoak. Nazio Eztabaidagunetik sortutako Gatazkaren Konponbidea Sustatzeko Batzordea ere klabe beraren gainean ari da lanean, eta dagoeneko bere bozeramaileek aurreratu dute akordioa posible ikusten dutela. Ezker abertzalea eta Hirukoaren artean oraindik ere zanga handia dago, batez ere Ibarretxe Planari dagokionez, lehenak hitzaurrean jartzen duelako indarra eta bigarrenenak hitzaurrea eta estatutu berria edukiz betetzeko dagoen plan osoa banatu ezinak direla uste dutelako. Alderdi desberdinek izan dezaketen borondateaz gain, ETaren jarduera armatu eza funtsezkotzat jotzen da, erakunde armatuaren ekintza berrituz batek egoera guztiz kolokan jarriko lukeelako.

JAGOBA MANTEROLA / ARGAKZI PRESS

PSN zatituaren bi aukerak

PSNren zuzendaritza berriari buruz kongresuaren aurretik esandako guztiak nola garatzen diren ikusi beharko da orain, baina testuinguru oso korapilotsuan aritu beharko du Carlos Chivitek, idazkari nagusi berriak. Batetik, UPNk etengabe egingo dion botere partekatzearen tentaldia izango da eta, bestetik, barne erresistentzia gogorra Juan Jose Lizarbe idazkari nagusi atera berriak bere baitan bildu duen oposizioarekin. Horrez gain, Chivitek Ferraz izango du etengabeko begirale, UPNrekin zerbaitetara iristea ez baita Zapaterok gidatzen duen PSOEren agendan sartzen. Oraingoz behintzat, ikusi beharko baita Euskal Herri osoan irailetik aurrera bizitza politikoak har dezakeen norabidea. 2007ko foru hauteskundearen ondoren foru gobernuan egoteko bi bide ditu PSNk: bata oso gaitza, baina posible, abertzale eta Ezker Batuaren eskutik, eta PSN gidari; bestea, UPNren eskutik, baina, halakoetan ohi bezala, guztiz haren kontrolpean.

Zer da...

Pentsioen funtsa

Espainiako Estatuko Pentsioen Erreserbako Funtsa etorkizuneko pentsioak babesteko tresna bat da. Euskaldunok, Iparraldekoak zein Hegoaldekoak, geure pentsioez erabakitzeke ere ez dugu eskumen subiranorik, eta horregatik gaude, Frantziako eta Espainiako gobernuen mende. Hori dela eta, Espainiako edo Frantziako legeriari loturik gaude. Funts hori 2000. urtean sortu zuten, Espainiako patronalak, gobernuak eta sindikatuek izenpeturiko Toledoko Itunaren gomendioz. Haren lehen diru-hornidura 601 milioi eurokoa izan zen. 2001ean, 1.803

milioi jarri zituzten, 2002an 3.575 milioi, eta aurtén 2.402 milioi euro. Gaur egun, pentsioen funtsa 8.669 milioi eurokoa da. Funts horretako diru-hornidurak enpresek eta langileok Gizarte Segurantzari pagatzen dizkiogun kotizazio sozialen soberakinen zati batetik datoz. Funts hori Espainiako Bankuaren kontu batean gordailutzen da, urteroko etekinekin batera, eta diru guztia Estatuko Altxortegi Orokorren bitartez berrinbertitzen da aktibo finantzazio publikoetan –zor publikoa–. Gaur arte sorturiko etekinak 288 milioi euro izan dira.

Daniel Udalaiz

Diwan berria Parisen

BRETOIERAZ IRAKATSIKO DUEN eskola berria Parisen irekiko dutela jakinarazi dute Diwan-eko -bretoiera erakusten duten eskolen izena-arduradunek. Frantziako Gobernuak jarrera gogorra erakutsi izan ohi du eskola horiekiko: baliabideak eta plantilla murriztu diote, esate baterako. Hala ere, guraso talde baten ahaleginari esker, hamabost ikaslez eta irakasle batez osatutako eskola irekiko dute Montparnasse auzoan, Parisen bretoiak bizi diren auzoan.

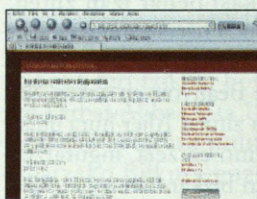
Demoen isunak ordaintzeko enkantea

ZERBITZU PUBLIKOETAN euskaldunen hizkuntza eskubideak bermatzeko eskatzen duten Demoek gero eta isun gehiago dute ordaintzeko. Azken epaiketaren ondoren zorra 70.000 eurokoa da. Demoek ordaintzen ez badute beraietako edonori dirua kentzen hasiko dira. Zorrak kitatzen ahalegintzeko enkantea egin berri dute, orde. Han elkartu ziren salmentetan egon ohi diren profesionalak eta baita euskaltzaleak ere. Hainbat artista ezagunek eraman zituzten obrak enkantera: Gontzalo Etxeberria, Koldobika Jauregi, Antton Mendizabal, Sorozabal, Nestor Basterretxea eta Irkus Robles, besteak beste. Enkantean 10.000 euro jaso zituzten. Hala ere, diru gehiago biltzeko itxaropena badute, artelan guztiak ez baitziren saldu. Profesionalak ere norgehiagokan aritu zirenez, zenbait obren prezioek gora egin zuten azkar eta euskaltzaleak erosi ezinean geratu ziren. Oraindik Demoek epaiketa gehiago izango dituzte, eta beraz, zorrak gora egingo du.

Matrikula erdia ordainduta

EUSKAL AUTONOMIA ERKIDEGOAN, euskarako probak gaintitzen dituzten euskaltegi guztietako ikasleei matrikularen erdia berreskuratzeak aukera emango zaie. Aurten, 410.000 euro banatuko ditu Kultura Sailak matrikula erdia ordaintzeko. Erabaki horretaz baliatuko diren lehen ikasleak HABEk jarritako euskalduntzearen lehenengo eta bigarren mailako azterketak gaintitu dituzten 1.389 lagunak izango dira.

Euskara eta publizitatea blog-ean

INIGO FERNANDEZ OSTOLAZA PUBLIZISTAK

blog-a sortu du euskara eta publizitatea uztartuz hausnarketa bideratzeko asmoz. Gai asko jorrazteko nahia du blog-aren sortzaileak: euskarazko itzulpenak publizitatean, euskararen egoera alor horretan, iragarle euskaldunak, publizitatearen inguruko

terminologia euskaraz... Gai horiek denak lantzeko itzultzaile, euskara teknikari, publizitateko langile edo interesa duen oro gonbidatu du blog berrira sortzaileak.

Baga Boga eta Donostiako euskara plana

2001-2004KO DONOSTIAKO EUSKARA PLAN OROKORRA amaitzeaz dela, Donostiako Baga Boga taldeak plana kritikatu du helburuak bete ez dituelako. Donostiako Ezker Abertzaleak baiezkota eman zion planari egituratu zen garaian, baina uztarik ez dela jaso diote orain. Behar besteko garrantzirik eman ez eta itxurakeriatan ibiltzea salatu dute. Hizkuntza Politika Berria aplikatzea eskatu dute, Donostia euskalduna berreskuratzeke.

BAHEA

Belen Gonzalez Peñalba, euskal preso politikoak Oihane Errazkin Fleury Merogis espetxean hildako euskal presoari buruz hilaren 17ko Gaur:

“Fleury egiten ziren gaueko erronda zatatsuek gure gauak birrintzen zituzten. Kide batzuek laster berenganatzen zuten egoera hori. Beste batzuentzat infernua zen. Ustez, atxilotuei gauez ezer ez gertatzea da sistema errepresibo horren helburua eta niri izugarri kosta zitzaidan nire loa egoera horretara egokitzea. Oihaneren heriotza da frogarria: molde horrek ez du bere helburua lortzen; aitzitik, suntsi gaitzake. (...) Zehaztasunik gabe, baina banekien azken hilabeteotan une latza bizitzen ari zela, hala ere, ez nuen espero modu horretan abiatuko zenik (...) Ulertu ez arren, bere erabakia begirunez hartu eta aurrera jarraitzea besterik ez dugu”.

EAren barne tirabirak

Sabin Arana Bizkaiko foru diputatuaren kargugabetzeak, berriz harrotu ditu EAren barne tirabirak. Bizkaian azken kongresuan ildo ofizialak lortutako nagusitasuna apurka hedatzen ari da EAK garrantzitsuak jotzen dituen kargu publikoetara ere, eta honek tentsioa dakar, nahiz eta EAren zuzendaritatik krisirik ez dagoela azpimarratzen den. Juan Carlos Goienetxea eta Sabin Intxaurrearen ildoak -Sabin Arana Jose Manuel Uribarri hor daude- zuzendaritza gogor kritikatu du eta, besteak beste, EAren adar independentistena egurtzea leporatu dio. EAKo zuzendaritzan ez dira salaketa horiek onartzen eta oro har, independentista eta muturreko aldarrikapenak bai, baina gero errealtatean EAJren interesera berehala makurtzea leporatzen diete Goienetxearen lerrokoei. Argi dago EAren zuzendaritzak Bizkaiko egoera bere egungo indar harremantara egokitu nahi duela eta kostuak bereganatzeko prest dagoela.

Net Hurbil

PELLO ZUBIRIA

Aljeriak lo zirudien ekaitz bezperan duela 50 urte

Bero zen Aljerian 1954ko udan. Desertuan barrena zabaltzen diren arren paraje haiek, hiriburuetako bizimoduari erreparatzen zioten europarrek. Ahaztuak ziruditen bederatzi urte lehenago gertatutako errebolta odoltsuek. Eta xarma orientala usain zitekeen Aljer eta Oran-eko ilunabarretan.

ALJERIAKO gerra edo independentzi matxinadaren 50. urteurrena ospatuko da heldu den azaroan. 1954ko Omiasaindu edo Santu Guztien egunez lehertu zen zortzi urteko gerra latza; eta milaka krudelkeria eta milioi bat heriotza beranduago, Suitzarekin muga egiten duen Evianen sinatuko zuten bakea Parisko agintariak eta FLNko -Front de Liberation d'Algérie- buruzagiek.

Munduko borroka antkolonialetan mugarri ahaztezina ipini zuen Aljeriako iraultzak, eta euskaldunon artean belaunaldi bat baino gehiagoko militante abertzale eta ezkertiarrengan izan zuen eragina. Mende erdi beranduago, azaroko ospakizunek balioko dute gure memoria kolektiboari astindu bat emateko. Gazteek ikusi ahal izango dute ahanztzia genuen Gillo Pontecorvoren "La bataille d'Alger", XX. mendeko 50 eta 60ko hamarkadetako ezkertiarrak antkolonialisten izenak azalduko dira berriro... eta Aljeriak independentziaren ondoren bizi izan duen historia kontraesan bezperan eta latza ere analizatuak izanen dira.

Aldiz, beste ikuspegi batetik hurbildu zaio gaiari Benjamin Stora. 1950ean Aljeriako Constantine eskualdean sortutako historiagile honi gerra lehertu aurreko hilabeteetako giroa deskribatzea interesatu zaio, eta horretaz idatzi du artikulua saila *Le Monde* egunkarian. Lehen artikulua "Alger à la veille de la

tourmente" -Aljer ekaitzaren bezperan- bataiatu du.

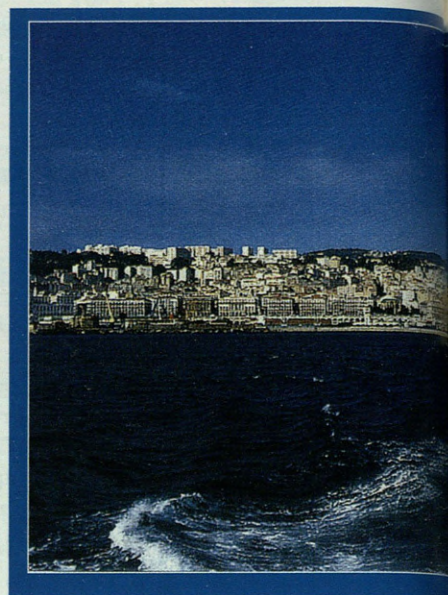
Hain zen hiriburu lasaia Aljer

"Duela berrogeita hamar urte, 'Alger la blanche' 2,8 milioi biztanleko departamendu frantses bateko hiriburu zen, eta lasai zirudien. Hala ere, europarren eta 'indigenen' artean leizea zulatua zen, azaroan lehertuko zen gerra prestatuz".

1954ko uda beroan, Aljerreko erdiguineko Isly karrikan neska europarrek soineko arinak zeramatzen, izozki saltzaileek mahuka zuten eta kafetegietako terrazak ez ziren husten. Clemenceau plazan, gaztetxoek oihuka eztabaidatzen zuten estreinatutako berria zen azken filma: Elia Kazanen *Sur les quais* -*La ley del silencio* titulua espainolez- zen eta protagonista Marlon Brando zeukan.

315.000 biztanle zituen orduan Aljerrek, eta bertara hegazkinez edo baporez iristen zen bisitariak itsasotik sartzean munduko badiarik ederrenetako bat aurkituko zuen. Aljer hiririak kutsua arabiarrek, turkiarrek eta frantsesek eman zioten X. mendetik aurrera -nahiz eta urte labur batzuetan espainiarrena ere izan zen-.

Joan den mendearen erdi aldean kutsu horiek guztiak eta gehiago nabari ziren hiriko karrika eta auzotan: italiarrak nagusi ziren Marine-n, espainiarrak Bab El-Oued-en, juduak

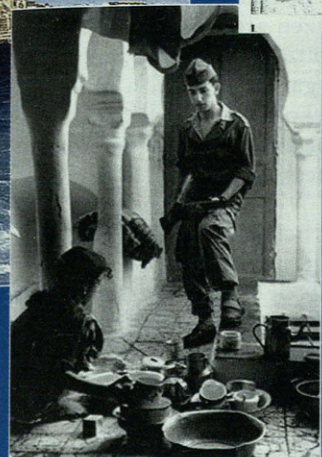
Lyre, Randon eta Marengo kaleetan, musulmanak Casbah eta Hamma auzoetan biltzen ziren eta frantsesena zen mugimendu gehien zeukan Isly kalea eta bere ingurua. Gainera baziren turkiarrak, greziarrak eta beste hainbat jatorritako jendeak bertan. Hiri honek biltzen zituen Aljeriako enpresa eta sozietate nagusien egoitzak. Giro lasaia arnasten zen Aljerren. Europar haietako bakar bati -'indigena' gehienei ere ez seguruenik- ez zitzaion burutik pasako lurralde hura laster ez-frantses izatera irits zitekeenik.

Geroztik ikasi behar izan zuten, baina 1954ko uda hartan metropoliko intelektualak ez ziren ohartzen Camus eta Simone de Beauvoir-en azken eleberriak ahotan zituen Aljer hura uharre ttiki bat baino ez zela, inguratzen zuen itsasoaren bizkar bizi zena. Aljerian orduan 7.900.000 musulman eta 922.000 europar bizi ziren. Baina hauteskunde sistema bitxi bat zela medio, frantses baten bozak bederatzi aljeriarrenak baino gehiago balio zuen.

Europarrek ez zituzten ikusten, baina hiriburuetako *bidonville* edo arrabalelara milaka herritar iritsi ziren laborantza utzita miseria periurbanoan bizitzera. Jacques Chevallier Aljerreko alkate liberala kezkatuta zegoen: "1938an 4.800 pertsona bizi ziren txabolategietan eta gaur 125.000 dira". Casbah auzoa ere gainezka zegoen. Gizon honek usaintzen zuen zerbait bazetorrela, lehertu behar zuela, segu-

Hiru argazkietan ikus daitezke: Aljer, mila urtez ondutako hiri ederra; 1950eko hamarkadan Aljeriatik soldadu frantsesek bidali zuten postal bat; eta Tizi-Ouzu hiria. Faksimilean *Paris-Soir* egunkariaren 1936ko orri bat dago: Aljeriako musulmanei boto eskubidea ematea proposatu zuten Parisen... elite bati bakarrik.

ruenik herri hura zen bezalakoa maite zuelako. Ez zen kasualitatea izango Aljerreko alkate izan ondoren, 1962an, -independentziarekin- beste gehienak ez bezala bertan geratzea eta nazionalitate aljeriarra hartzea.

Aljerreko eliteak bezala Frantzia metropolitanoak bizi zuten uda barearekin kontraste egiteko, Benjamin Stora historialariak Ferhat Abbas-en egun haietako urratsak kontatu ditu *Le Monden*. Constantine eskualdean dagoen Setif hiri txikian botikari ezaguna zen Ferhat Abbas. Eta 1943tik Aljeriarentzako estatutu politiko berri bat eskatzeko bilkura guztietan nabarmendua zen, egoera aitzinatu nahi

zuten notableen artean. 1945ean frantsesek erabili zuten errepresio basatia ere gertutik bizi izana zen. 1954an Parisen Mendes France ipini zuten presidente eta Setifeko botikari nazionalista moderatu ezagunak idatzi egin zion ekainean. Mendes Francek abuztu hasieran hartu zuen Ferhat Abbas Quai d'Orsay-ko jauregian. Lekuko zeuden Chevallier Aljerreko alkate zena eta François Mitterrand, orduan barne ministro zena. Gure Mitterrand.

Frantziako presidentea Tunisiaren autonomiaz Kartagon hitz eginda iritsi berria zen eta Ferhat Abbasi esan omen zion seguru: "Tout est calme en

Algérie". Botikariak: "Oker zaude, lehendakari jauna, Aljeria isilik dago haserre delako. Ez du konfiantzarik bere buruzagietan, lege frantsesak ere ez baitituzte betetzen. Gure eskariek erantzunik ez badute, Aljeriak beste alde batera begiratu du".

Ferhat Abbases bazituen motiboak horrela mintzatzeko. Kairotik pasea zen Parisa jo baino lehen, eta han atzerriarutako buruzagi independentistek hitz erditan adierazia zioten udazkenerako eraso berri eta ezberdin bat prestatzen ari zirela. Abbases ere Mendes Franceri hitz erditan eman zion abisua, baina "ez iezadazue denok dena aldi berean eskatu" erantzun omen zion errepublikano musulmanari.

Baina aljeriar andana bat aseak ziren Paristik albiste onak noiz etorriko zain egoteaz. Nazionalisten arteko hainbat krisiren ondoren FLN sortua zen eta militanteak hurrengo urratsak prestatzen ari ziren, Kabilian. Klandestinitatean eta buruzagi Krim Belkacem zutela, errebolta armatua martxan jartzeko kasik prest zegoen, armak hemendik, propaganda egiteko multikopistak hortik...

Salbuespenen bat kenduta, komunikabideek jarraitu zuten Aljeria lasai bateko albiste koloretsuak eskaintzen. Hala, 1954ko azaroaren 2an, Omiasaindu bigarrenetan, harrituta irakurri zuten titulu hau Aljerreko herritarrek: "Aljeriako hainbat lekutan atentatu terroristak egin dituzte aldi berean". Estreinako trumoi basterik ez zen. ■

<http://www.argia.com/nethurbil>
helbidean, gai honi buruzko informazio gehiago eta Interneteko loturak.

foRoa
E-PosTa
TxAT
BerRiak

EusKAra(Z)

<http://www.euskaraz.com>

Euskara hutsezko ataria

Iñaki Murua

Artzain ala ardi?

Amaitu berri dugun ikasturtean, gure eskolako jardunean kide izan ditugun ikasle bikainek zer pentsatua eman didate, artzain izateko aukeraren aurrean *arditasuna* aldarrikatu eta argudiatzean. Hau zioten: zertarako ibili arduren zamapean eta ingurukoekin borrokan, askotan haien irainak entzuten, langile soil izan eta zortzi orduko lanaren truke soldata bat jaso dezakegunean?

Espainiar estatuan, Derrigorrezko Bigarren Hezkuntza -16 urtera arte- amaitzean, ikasleen %29ak uzten ditu ikasketak. Zergatik? Batzuk ez dutelako exijentziarik ez eurek eta ez etxetik. Beste batzuk, bide errazena hautatzen dutelako.

Noski, ikasketak jarraitzea ez da bide bakarra, ez eta lan gehiena egin beharrekoa ere. Baina, aukera desberdinen aurrean hortzak estutu ordez ihes egiten due-narekin...

Ekainean Amsterdamera bidaia egin genuen gure ikasleekin eta, agian, deformazio profesionala izango da, irakasle begiekin begiratzea, nahi duzuen baina, psikologo aditu bat eraman eta aztertze-ko zantzuak begiztatu nituen.

Alde negatiboan, zenbait taldetxo-ren osaketan notak eta inguru soziala-ren elkar lotura estua. Gure bailarako gizartearen txertatu ezinda edo deserro-turik daudenak dira nota eskasena-k eskuratzen dituztenak eta batera dabil-tza. Ia kasu denetan, hiri edo herri jendetsuenetan bizi dira gainera. Kulturak, ohiturak, kaleko giroak, etxe-ko egoerak, egoera pertsonalak... eragin zuzena dute honetan; gauzak ez dira kasualitatez gertatzen.

Alde positiboan, bidaia jende adin-tsuagoarekin egin dugu eta, gure zorio-nerako, hasiera hasieratik onartu zuten ikasleek haien presentzia eta, haiekiko jarrera eta lortu dugun harremana bikainak izan dira.

Horrezaz gain, nola irteera hala biltzeko orduetan, adostutako hitza zuzen bete da. Honelako konpromezuen aurrean bezala ikasketetan ere, arduraz eta zentzuz jokatzeko ganora nabarmendu dute ikasleek.

Sliedrechten (Nederland) Bakker lantegia ikusten izan ginenean, hizkuntzarekiko arre-ta, ikasteko aukera, lanerako eredu berriak, lantegiko ordezkarien ahalegina -eredugarria

DANI BALANCO

benetan- preziatzen jakin zuten. Joandako lekuan egoten jakin zuten.

Bide honetan doazenak, beren konpro-mezua proiektatzen ari dira. Bost edo sei urte barru artzain izateko egoeran aurkituko dira eta seguru, gai izango direla gainera. Bizitzen ez da eskolan -bakarrik- ikasten, bidaietan, hauek antolatze-ko lanetan, egoera teinkatueta bestek ezagutzean... bizitzako liburuan baizik.

Kontuan izan behar dugu, ordea, azken ikerketen arabera, goi exekutiboaren pro-fila honako hau dela: gizonetza, goi karrera eginga eta tituluduna, 30/32 urte eta kokainomanoa. Azkeneko hori zerga-tik? Lan asko egin beharra duelako? Era-baki zailak hartze-ko lagungarri bat behar duelako?

Dena den, gure etorkizuna eraiki-tzeko honako pertsonak behar ditugu: liderrak, dinamikoak, ondasunak lortu-ko dituztenak, giza harremanak landu-ko dituztenak... Tourrean ere Mayo-Zubeldia bikoa omen da Euskalteleko lider baina taldeko harremanik gabe, Landaluze, Flores, Etxeberria, Marti-nez, Camaño eta abar gabe, ez dago ezer asko egiterik. Aurten ikusiko da jaso duten belarrondokoari nola eran-tzuten dioten eta zenbaterainoko iza-er sendoa duten, beren burua eta bes-teena animuz lepo mantentzeko, ahalik eta emaitza oparoenak lortzeko posibi-litateetan sinestea ezinbestekoa baita.

Zer egiten dugu artzain izateko gaita-sunak dituen ikasleak ardi izatea aukera-tzen badu? Indar iturri handia alferrik galtzen ari gara eta gizartea ez dago ino-ren balioak lotan uzteko egoeran. Gazte kementsu, ekintzaile eta arduratu-en beharra dugu. Artzain argia izatea ez dago edonoren esku, ezta ardiak pozik edukitzea ere baina, gure hartarako gaitasunak ikusten dizkiogunari, artzain izateko urratsak eman ditzan bitartekoak jarri behar dizkiogu, izaera landuz eta gaitasunak eskuragarri eginez.

Badoa Mariano Ferrer, betoz Maitane, Irati, Joseba, Manex, Maider, Edurne, Urtzi, Ekaitz... ■

« Artzain argia izatea ez dago edonoren esku, ezta ardiak pozik edukitzea ere baina, gure hartarako gaitasunak ikusten dizkiogunari, artzain izateko urratsak eman ditzan bitartekoak jarri behar dizkiogu, izaera landuz eta gaitasunak eskuragarri eginez »

EUSKAL OROIGARRIA

MAKILA

eskaintza berezia

Gaztaina / Larrua

Mizpira / Alpaka

Mizpira / Larrua

Mizpira / Zilarra

- Opari berezietarako
- Pertsonalizatuak
- Prezio aukera desberdinak
- Iñaki Alberdik eginak

ARGIA

Informazio gehiago nahi baduzu: **ARGIA**

Industrialdea 15 • 142 P.K.

LASARTE-ORIA 20160

Telefona 943 37 15 45

posta-e: denda@argia.com

<http://www.argia.com/makilak.htdocs>

Gai nagusiak:

- 36ko GERRAKO HAURRAK DONIBANE GARAZIN
- ABUZZTUA: EUSKAL HERRIA JAIETAN, LEHEN ETA ORAIN
- BINGEN ZUPIRIARI ETA UR APALATEGIRI ELKARRIZKETA

Atxagaren ipuina **esklusiban** !

TERESA, POVERINA MIA

"Soinujolearen semea"ren
ondorengo ipuina

BERNARDO ATXAGA

TERESA
POVERINA

Lattun 78

Emakumeen kontrako indarkeria

- **Zergatik** erasotzen dituzte gizonek emakumeak?
- **Nolako** da tratu txarren emaileen profila?
Gaixo dago edo pertsona gaizto bat besterik ez da?
- **Nolako** da tratu txarrak jasaten dituen emakumea?
Zergatik ez du salatzen?
- **Zein** da irtenbidea?
Tratu txarren emailea
birgaitu daiteke?

mahai inguru

- ♦ Javier Madina
- ♦ Monica Ibañez
- ♦ Txaro Arteaga
- ♦ Joana Balmaseda

